

The background features two overlapping orange geometric shapes. On the left, there is a vertical rectangle. Overlapping its right side is a larger, tilted parallelogram that extends towards the right edge of the page. The text is centered within this tilted shape.

Tweede Voortgangsrapportage 2026

Inhoudsopgave

1 Voorwoord	3
2 Leeswijzer en samenvatting	5
2.1 Leeswijzer	5
2.2 Samenvatting	5
3 Beleidsrealisatie begroting 2026	7
3.1 Bestuur en dienstverlening	8
3.1.1 Stand van zaken bij Voortgangsrapportage	9
3.1.2 Doelenbomen	10
3.1.3 Financiële afwijkingen begroting 2026	11
3.1.4 Toelichtingen afwijking begroting 2026	11
3.2 Veiligheid	12
3.2.1 Stand van zaken bij Voortgangsrapportage	13
3.2.2 Doelenbomen	16
3.2.3 Financiële afwijkingen begroting 2026	17
3.2.4 Toelichtingen afwijking begroting 2026	17
3.3 Economie	18
3.3.1 Stand van zaken bij Voortgangsrapportage	19
3.3.2 Doelenbomen	22
3.3.3 Financiële afwijkingen begroting 2026	23
3.3.4 Toelichtingen afwijking begroting 2026	24
3.4 Mobiliteit	25
3.4.1 Stand van zaken bij Voortgangsrapportage	26
3.4.2 Doelenbomen	28
3.4.3 Financiële afwijkingen begroting 2026	30
3.4.4 Toelichtingen afwijking begroting 2026	30
3.5 Omgevingskwaliteit	32
3.5.1 Stand van zaken bij Voortgangsrapportage	33
3.5.2 Doelenbomen	35
3.5.3 Financiële afwijkingen begroting 2026	37
3.5.4 Toelichtingen afwijking begroting 2026	37
3.6 Stedelijke ontwikkeling	38
3.6.1 Stand van zaken bij Voortgangsrapportage	39
3.6.2 Doelenbomen	41
3.6.3 Financiële afwijkingen begroting 2026	43
3.6.4 Toelichtingen afwijking begroting 2026	44
3.7 Jeugd en onderwijs	45
3.7.1 Stand van zaken bij Voortgangsrapportage	46
3.7.2 Doelenbomen	50
3.7.3 Financiële afwijkingen begroting 2026	52
3.7.4 Toelichtingen afwijking begroting 2026	52
3.8 Cultuur, sport en recreatie	54
3.8.1 Stand van zaken bij Voortgangsrapportage	55
3.8.2 Doelenbomen	57
3.8.3 Financiële afwijkingen begroting 2026	59
3.8.4 Toelichtingen afwijking begroting 2026	59
3.9 Maatschappelijke ondersteuning	60
3.9.1 Stand van zaken bij Voortgangsrapportage	61
3.9.2 Doelenbomen	64
3.9.3 Financiële afwijkingen begroting 2026	65
3.9.4 Toelichtingen afwijking begroting 2026	66
3.10 Werk en inkomen	67
3.10.1 Stand van zaken bij Voortgangsrapportage	68
3.10.2 Doelenbomen	71
3.10.3 Financiële afwijkingen begroting 2026	72
3.10.4 Toelichtingen afwijking begroting 2026	72
3.11 Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien	74
3.11.1 Stand van zaken bij Voortgangsrapportage	74

3.11.2 Financiële afwijkingen begroting 2026	74
3.11.3 Toelichtingen afwijking begroting 2026	75
4 Paragrafen	79
4.1 Plankosten	79
4.2 Initiatieven derden	83
4.3 Personele lasten en externe inhuur	85
4.4 Bedrijfsvoeringsreserve concern	86
4.5 Taakstellingen	86
4.6 Halfjaarlijkse MeerjarenPerspectief Grondexploitaties (MPG)	87
5 Overzicht reservemutaties	91

Hoofdstuk 1

1 Voorwoord

Uit de Tweede Voortgangsrapportage 2026 blijkt dat de uitvoering van de Programmabegroting 2026 grotendeels op koers ligt. Er zijn momenteel geen prestaties waarbij duidelijk is dat deze niet binnen de gestelde kaders gerealiseerd gaan worden.

Financiële beeld

De mee- en tegenvallers uit deze rapportage leiden per saldo tot een nadeel van afgerond € 0,5 miljoen voor 2026. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een tegenvaller van € 4,6 miljoen op de algemene uitkering als gevolg van de actualisatie op basis van de meicirculaire 2026 en indexeringen binnen programma Maatschappelijke ondersteuning. Tegenover deze tegenvallers staan ook aanzienlijke meevallers: een voordeel op de BUIG van € 2,5 miljoen, een voordeel op de ontwikkeling van de financiële lasten 2026 van € 4,7 miljoen omdat er minder leningen zijn aangetrokken en een vrijval van de stelpost indexering van afgerond € 1,5 miljoen.

We stellen u voor om het verwachte nadeel van per saldo € 0,5 miljoen direct te verrekenen met de concernreserve, zodat de begroting weer op 0 sluit.

Leiden, september 2026

College van burgemeester en wethouders

Hoofdstuk 2

2 Leeswijzer en samenvatting

2.1 Leeswijzer

De voortgangsrapportage bestaat uit twee delen:

- Verantwoording van de beleidsrealisatie van de Programmabegroting 2026;
- De paragrafen plankosten, initiatieven derden, personele lasten, bedrijfsvoeringsreserve concern, taakstellingen en halfjaarsrapportage meerjarenperspectief grondexploitatie.

De verantwoording van de beleidsrealisatie volgt de programma-indeling van de Programmabegroting 2026. Aan de hand van de doelenbomen met de prestaties geven we met de kleuren van de stoplichten aan in hoeverre de uitvoering van de prestaties op schema ligt:

Stoplicht	Betekenis
✓ Groen	Prestatie wordt of is binnen de gestelde kaders van tijd, geld en kwaliteit gerealiseerd.
⚠ Oranje	Er is een risico dat de prestatie niet binnen de gestelde kaders van tijd, geld en kwaliteit wordt gerealiseerd. Hierop is bijsturing nodig.
✖ Rood	Prestatie wordt of is niet binnen de gestelde kaders van tijd, geld en kwaliteit gerealiseerd.

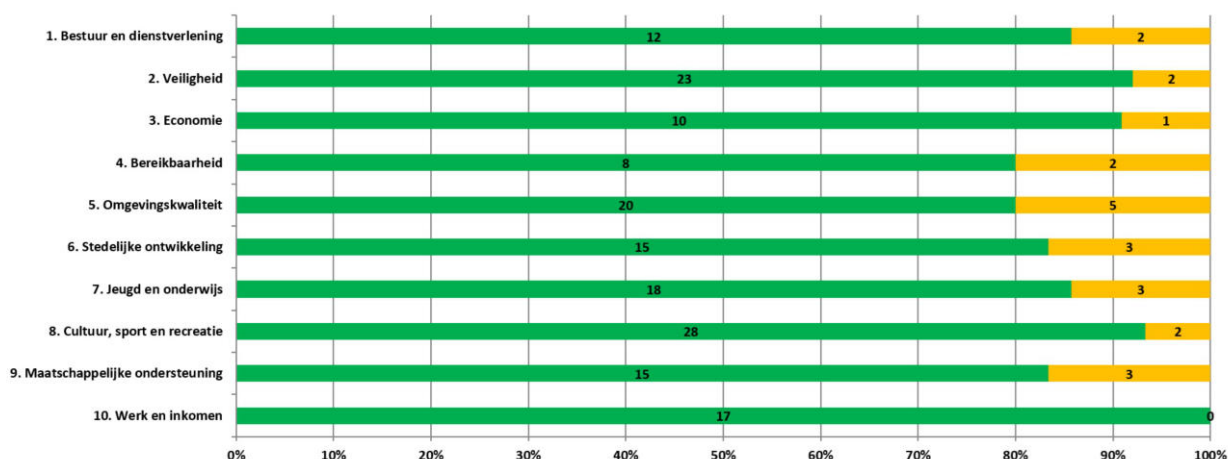
Bij een 'rood' of 'oranje' stoplicht bevat de voortgangsrapportage in ieder geval een toelichting op de oorzaak van de afwijking.

2.2 Samenvatting

Voortgang Prestaties

De uitvoering van de Programmabegroting ligt grotendeels op koers: van de 189 prestaties waarin de Programmabegroting 2026 is opgedeeld, verwachten we dat 166 prestaties volgens planning worden gerealiseerd ('groen'). Op 23 prestaties is bijsturing nodig ('oranje'). Er is op dit moment geen prestatie waarbij we verwachten dat deze niet binnen de kaders uit de Programmabegroting 2026 kan worden gerealiseerd ('rood').

De onderstaande figuur maakt inzichtelijk welk percentage van de prestaties binnen de diverse programma's op koers ligt:

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel zijn de financiële afwijkingen opgenomen (- = voordeel). Deze posten lichten we bij de rapportage over het betreffende programma toe. Het nadeel van afgerond € 0,5 miljoen verrekenen we met de concernreserve.

Programma	Onderwerp	2026
01 Bestuur en dienstverlening	Taxatiekosten brandverzekering gemeentelijke panden	105.000
	Regio Holland Rijnland Afrekening Jaarrekening 2025	-60.000
02 Veiligheid	Evenementen	80.000
03 Economie	Inkomsten marktgelden 2026	129.000
	Evenementen	15.000
	Verlagen baten toeristenbelasting en afdracht Leiden en Partners	125.330
	Ruimtelijke ontwikkelmaatschappij bedrijventerreinen (ROM-B)	300.000
	Afdracht ondernemersfonds	175.000
04 Mobiliteit	Regionaal Verkeersmodel Holland Rijnland	56.719
05 Omgevingskwaliteit	Nazorg op groen in projecten	40.000
06 Stedelijke ontwikkeling	Inkomstenderving huur Volkshuis	150.000
	Onderzoekskosten herijking Beleidskader Vastgoed	100.000
	Ruimtelijke ontwikkelmaatschappij bedrijventerreinen (ROM-B)	-100.000
07 Jeugd en onderwijs	Schoonmaakkosten gymzalen	80.000
08 Cultuur, sport en recreatie	Leidens Ontzet 2026	310.000
	Evenementen	40.000
09 Maatschappelijke ondersteuning	Onderindexering Sterke Sociale Basis (SSB)	157.779
	Indexering Sociale Wijkteams (SWT)	75.000
	Indexering WMO maatwerkvoorzieningen	610.000
10 Werk en inkomen	BUIG 2026	-2.500.000
	WISedocs	-174.000
	Ziektevervanging afdeling Werk & Inkomen	-85.000
AD Algemene middelen	Uitbreiding capaciteit Veilig Publieke Taak (VPT)	64.164
	WISedocs	478.000
	Uitbreiding formatie groenonderhoud	97.000
	Niet realiseren onderhuur Level	135.069
	Ziektevervanging ondersteuning PMO	300.000
	Ziektevervanging afdeling Werk & Inkomen	850.000
	Interim-management PMO	362.000
	VerSAASing applicatie Burgerzaken	90.000
	Algemene uitkering	3.148.617
	Ontwikkeling financieringslasten	-4.719.167
	Inhuur Wet DBA coördinator	60.000
	Energiepark en ambtelijke huisvesting	-175.000
OH Overhead	Energiepark en ambtelijke huisvesting	224.000
Eindtotaal		544.511

Hoofdstuk 3

3 Beleidsrealisatie begroting 2026

1

Bestuur en dienstverlening

Bestuur en dienstverlening

<i>Programmanummer</i>	1
<i>Commissie</i>	Bestuur en Dienstverlening + Regionale zaken
<i>Portefeuille(s)</i>	Bestuur, Veiligheid en Handhaving Kennis, Onderwijs, Sport en Financiën Werk, Inkomen en Economie & Cultuur

De missie van het programma Bestuur en dienstverlening luidt:

De gemeente Leiden staat voor een betrouwbaar bestuur: open en transparant en in samenwerking met en voor partners en burgers in de stad en regio.

De gemeente Leiden staat voor een klantgerichte, persoonlijke en toegankelijke dienstverlening, waarbij burgers, bedrijven en overige instellingen betrouwbaar, duidelijk, snel en op maat worden bediend.

Stand van zaken bij Voortgangsrapportage

Bestuur en Communicatie

Geen relevante ontwikkelingen.

Programma Dienstverlening

Continu meten en verbeteren

De interne bewustwordingscampagne 'De Leidenaar Centraal' is geëvalueerd. De campagne is goed zichtbaar, maar leidt nog beperkt tot reflectie en gesprek.

Het klanttevredenheidsonderzoek (KTO) is verder uitgebreid naar Werk & Inkomen. De voorbereidingen voor metingen van de processen 'Vergunningen' en 'Stadsbank' zijn opgestart. Het telefonisch bereikbaarheidsonderzoek is uitgevoerd en we zijn in afwachting van de resultaten. Samen met Handhaving en Leidenaren is de klantreis met de meldkamer in kaart gebracht en zijn verbeterpunten geïdentificeerd. Denk hierbij aan openingstijden en onduidelijke informatie op de website.

Kanalenaanpak

De omnichannelstrategie krijgt steeds meer vorm. Met deze aanpak willen we alle online en offline kanalen volledig op elkaar afstemmen, zodat de Leidenaar een naadloze, logische en herkenbare dienstverlening ervaart. De kaders hiervoor zijn vastgesteld, het kanaalmodel voor meer samenhang tussen fysiek contact, telefonie en online dienstverlening is uitgewerkt. Parallel ontwikkelen we servicenormen voor de belangrijkste kanalen: duidelijke afspraken over onze dienstverlening, zodat inwoners weten wat zij mogen verwachten en wij gericht op kwaliteit sturen. Dit staat nog in de beginfase.

Proactief en overheidsbreed

We maken onze dienstverlening stap voor stap proactiever en overheidsbreed. Samen met de Belastingdienst is een fysiek steunpunt geopend. Er is samen met de onafhankelijke adviesorganisatie FORSETI, gespecialiseerd in doelgroepenvervoer, een pilot gestart voor het meerjarig beschikken van Leerlingenvervoer. Ook is er een proeftuin met Voor Elkaar Leiden gestart. Deze heeft als doel om het bereik van de professional telefoonlijnen te vergroten. Dit zijn directe telefonische contactlijnen waarmee frontofficemedewerkers van gemeenten direct

kunnen schakelen met professionals bij landelijke uitvoeringsorganisaties. Naast de huidige beschikbaarheid voor medewerkers van de gemeente Leiden wordt het beschikbaar stellen aan vrijwilligers onderzocht.

ICT-vernieuwing

ICT-vernieuwing heeft verder vorm gekregen. We hebben de eerste online formulieren via 'Open formulieren' in gebruik genomen. Daarnaast zijn we in overleg met VNG over de aanpak voor het opstarten van een persoonlijk digitaal portaal: MijnLeiden.

Doelenbomen

Beleidsterrein 1A Bestuur

Doel	Prestatie	
1A1 Volksvertegenwoordiging, kaderstelling en control	1A1.1 De gemeenteraad en raadscommissies vergaderen volgens de vastgestelde vergadercyclus	✓
	1A1.2 Burgers actief informeren over rol en werkzaamheden van de gemeenteraad	✓
	1A1.3 Ondersteuning van de gemeenteraad door de griffie, onderzoek door de rekenkamer en controle door de accountant	✓
1A2 Dagelijks besturen van de gemeente	1A2.1 Dagelijks besturen van de gemeente door het college	✓
	1A2.2 Informeren en betrekken van burgers, bedrijven en instellingen over besluiten en bij uit te voeren beleid	✓
	1A2.3 Organiseren van verkiezingen voor gemeente, provincie, waterschap, Rijk en Europa	✓
	1A2.4 Strategische beleidsadvisering en onderzoek	✓
	1A2.5 Adviseren van bestuur over communicatie	✓
1A3 Bijdragen aan en sturen op samenwerkingsverbanden	1A3.1 Sturing en toezicht houden op samenwerkingsverbanden	✓
	1A3.2 Bevorderen van intergemeentelijke samenwerking	✓

Toelichting doelenboom Beleidsterrein 1A Bestuur

Er zijn geen afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Beleidsterrein 1B Dienstverlening

Doel	Prestatie	
1B1 Burgers, bedrijven en instellingen zijn tevreden over de publieke dienstverlening	1B1.1 Leveren van alle producten en diensten op het gebied van Burgerzaken (o.a. reisdocumenten, rijbewijzen, huwelijken etc..)	✓
	1B1.2 Zorgen voor persoonlijke, betrouwbare, toegankelijke en efficiënte dienstverlening via minimaal de belangrijkste 5 kanalen die de burger van ons verwacht en die voldoen aan de moderne standaarden	⚠
	1B1.3 Op orde houden basisregistraties (BRP, BAG, BGT)	✓
	1B1.4 Beantwoorden van eerstelijns vragen, verstrekken van informatie en leveren van eerstelijns producten	⚠

Toelichting doelenboom Beleidsterrein 1B Dienstverlening

De Leidenaren zijn over het algemeen tevreden over de dienstverlening van de gemeente. We krijgen al meerdere jaren achtereen een mooi cijfer in het klanttevredenheidsonderzoek. Toch houden we enkele stoplichten op oranje omdat de organisatie intern nog steeds last heeft van ICT-storingen. Zowel aan de balies als bij de telefonie. In 2025 is het aantal storingen ten opzichte van 2024 licht afgenomen. In het afgelopen half jaar is er nog geen zichtbaar verschil. Het aantal storingen dat direct of indirect invloed had op de dienstverlening, is nagenoeg gelijk gebleven. We concluderen daarmee dat we nog niet zijn waar we willen zijn. Dit jaar proberen we dit aantal verder te verlagen, zodat de impact op de dienstverlening richting de Leidenaar minimaal is.

Financiële afwijkingen begroting 2026

Programma 1 Bestuur en dienstverlening (- = voordeel)

Type aanmelding	Nr	Onderwerp	L/B	I/S	Betreft reserve?	Zo ja, welke reserve	2026	2027	2028	2029
Mee/ Tegenvaller	01.01	Taxatiekosten brandverzekering gemeentelijke panden	L	S			105			
	01.02	Regio Holland Rijnland Afrekening Jaarrekening 2025	L	I			-60			
Budgetneutraal	01.03	Leges burgerzaken	L	S			730			
			B	S			-730			
Resultaat programma							45			

Bedragen * € 1.000

Toelichtingen afwijking begroting 2026

Mee- en tegenvallers:

01.01 Taxatiekosten brandverzekering gemeentelijke panden

De gemeentelijke panden moeten periodiek worden getaxeerd voor de brandverzekering. De laatste taxatie vond in 2021 plaats. In 2026 staat er een nieuwe taxatie gepland. De kosten worden geschat op € 105.000.

01.02 Regio Holland Rijnland (afrekening jaarrekening 2025)

In de Jaarrekening 2025 heeft Regio Holland Rijnland een positief resultaat behaald van € 824.000. Een deel van dit positief bestemt Regio Holland Rijnland voor de uitvoering van activiteiten 2026. Een bedrag van € 273.000 wordt uitgekeerd aan de deelnemende gemeenten en gemeente Leiden ontvangt hiervan € 60.000.

Budgetneutrale wijzigingen:

01.03 Leges burgerzaken

De aanvragen bij burgerzaken zijn hoger dan begroot waardoor de geraamde inkomsten ook zijn gestegen (een bedrag van € 730.000). Daartegenover staat een stijging in rijksafdrachten (€ 295.000), personele kosten (€ 318.000) en overige kosten (o.a. druk-en kopieerkosten, groeibijdrage) om de aanvragen te kunnen verwerken. De bijbehorende budgetten worden budgetneutraal verhoogd.

2

Veiligheid

Veiligheid

Programmanummer	2
Commissie	Bestuur en Dienstverlening + Regionale zaken
Portefeuille(s)	Bestuur, Veiligheid en Handhaving Gezondheid, Jeugdzorg & Welzijn

De missie van het programma Veiligheid luidt:

De gemeente Leiden staat voor een stad die veilig is en voelt op het gebied van wonen, werken en leven in samenwerking met bewoners en partners.

Stand van zaken bij Voortgangsrapportage

Beleidsontwikkelingen

Voor een aantal prioriteiten in het Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026 zijn in deze voortgangsrapportage ontwikkelingen te melden.

Aanpak ondermijning en Bibob

De afgelopen periode is wederom stevig ingezet op het verkleinen van de ruimte voor criminelen in de stad. Er zijn dit jaar inmiddels 114 signalen van ondermijning ontvangen. Ook ontving het team 77 signalen voor Bibob. Signalen werden zorgvuldig beoordeeld en gewogen. Er zijn bij integrale controles 6 locaties gecontroleerd. Ook het HEIT voerde in Leiden controles uit, zowel op het gebied van malafide bedrijvigheid als illegale prostitutie. Daarnaast is extra ingezet op bewustwording onder studenten en woningcorporaties over de risico's van illegale prostitutie bij onderverhuur tijdens de zomerperiode.

Bestuurlijke inzet: Woning- en pandsluitingen

De burgemeester kan op grond van de Opiumwet en de Gemeentewet woningen of panden tijdelijk sluiten. Dit gebeurt bijvoorbeeld bij drugshandel of -overlast, illegale prostitutie of bij een ernstige verstoring van de openbare ruimte, zoals na een explosie. Met een sluiting wordt beoogd de openbare orde en veiligheid in en rondom de panden te herstellen en de overlast te beëindigen.

Het aantal sluitingen in 2026 ligt tot en met 15 augustus 2026 in lijn met voorgaande jaren.

Indicatoren	2024	2025	2026
Gesloten woningen/ bedrijfspanden op grond van Opiumwet	4	5	2
Gesloten panden op grond van Gemeentewet	3	5	3

Veilige publieke taak

In 2025 waren er in totaal 81 agressiemeldingen (t.o.v. 64 in 2024). De extra aandacht voor het belang van een hogere meldings- en registratiebereidheid, lijkt dit jaar zijn vruchten af te werpen. Tot op heden zijn er 92 incidenten in GIR geregistreerd. Tegelijkertijd willen we natuurlijk dat de ervaren agressie tegen medewerkers afneemt. In het licht van het aantal agressie-incidenten, blijft Veilige Publieke Taak onverminderd onder de aandacht.

Online criminaliteit

De Cybercrime Challenge e-learning is nog toegankelijker geworden en de website is geheel vernieuwd. Er is gewerkt aan een reeks informatieve communicatiefilmpjes over de verschillende thema's die aan bod komen in de e-learning. De korte filmpjes en interactieve 'story's' worden met regelmaat gedeeld via de sociale mediakanalen van de gemeente.

Daarnaast is de gemeente aangehaakt bij de Echt Niet Vandaag campagne die zich richt op online criminaliteit. Samen met de digitaal wijkagent organiseren we een bijeenkomst over online veiligheid voor ouderen en een informatieve sessie met een cybersecurityspecialist over online veiligheid voor inwoners. Ook heeft BplusC speciaal voor deze campagne een thema tafel ingericht en heeft Inluzio ook diverse bijeenkomsten georganiseerd voor ouderen met specifiek aandacht voor dit onderwerp.

Jaarwisseling

De afgelopen periode is meer duidelijkheid gekomen over de landelijke Wet veilige jaarwisseling. De wet regelt een landelijk vuurwerkverbod voor consumenten en biedt de burgemeester daarbij ruimte om ontheffingen te verlenen aan verenigingen. De burgemeester heeft besloten om dit jaar geen ontheffingen te verlenen in verband met de beperkte uitvoerbaarheid van de ontheffingsregeling, de beschikbare handhavingscapaciteit en de koers die Leiden al langer volgt richting een vuurwerk vrije jaarwisseling. Om inwoners een alternatief te bieden en de cultuurverandering naar een vuurwerk vrije jaarwisseling te ondersteunen, organiseert de gemeente dit jaar een gratis toegankelijk evenement met een avondvullend programma, met een onderdeel voor gezinnen en een vuurwerkshow. Daarnaast wordt een publiekscampagne ontwikkeld om bewoners op een positieve manier te betrekken bij de cultuurverandering naar een vuurwerk vrije jaarwisseling. De ideeën uit het participatietraject 'toekomstige jaarwisseling' zijn op 16 juli teruggekoppeld aan de raad via een collegebrief.

Stedelijke Jeugdaanpak

De Stedelijke Jeugdaanpak (hierna: SJA) heeft zich de afgelopen periode weer actief ingezet voor jeugdigen over wie signalen werden ontvangen. Jeugdregisseurs hebben de samenwerking tussen politie, handhaving en (gespecialiseerd) jongerenwerk bevorderd, waardoor signalen vroegtijdig zijn opgepakt en passende preventie en repressieve interventies konden worden ingezet. In het kader van preventie is het voorbeeld te noemen van de trend van het zogenoemde 'jumpen/belagen'. Dit fenomeen is onder de aandacht gebracht bij ouders en professionals en hen werd ook een handelingsperspectief geboden. In samenwerking met politie en handhaving zijn jongeren waar mogelijk uit de anonimiteit gehaald, waardoor gericht handhavend optreden mogelijk werd. Daarnaast is een integrale groepsaanpak gestart, waarbij de betrokken partners, overlastgevendende jeugdgroepen gezamenlijk in kaart brengen en een gezamenlijke aanpak uitvoeren. Deze aanpak richt zich zowel op de groep als op individuele jongeren, met als doel overlast en criminaliteit terug te dringen.

Dealbrekers

Met de aanpak Dealbreakers wordt ingezet op het voorkomen van afglijden van jongeren naar de georganiseerde criminaliteit. Om dat te bereiken werden de afgelopen periode in totaal op 17 VO en MBO scholen weer de zogenaamde 'signaaloverleggen' gehouden. Onderwijspersoneel en partners zijn in die overleggen toegerust met kennis over fenomenen, signalen en passende handelingsmogelijkheden. Daarnaast werd in deze periode op 12 PO scholen gestart met het lesprogramma Kapot Sterk. Kapot Sterk is een preventieprogramma voor leerlingen van groep 8, gericht op het vergroten van hun weerbaarheid tegen de verleidingen van (drugs)criminaliteit. Tot slot werd op een MBO een bewustwordingstraining voor het schoolpersoneel verzorgd. Deze training helpt schoolpersoneel signalen te herkennen die kunnen wijzen op (risico op) criminele betrokkenheid bij jongeren.

Weerbaarheid

Er wordt toegewerkt naar een programmaplan Maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht, dat in 2026 aan de raad wordt aangeboden. Parallel hieraan heeft de gemeente Leiden ervaring opgedaan met een noodsteunpunt in het kader van de regionale pilot Noodsteunpunten. Met deze pilot, waarbij het scenario van 72 uur stroomuitval centraal staat, wordt invulling gegeven aan de landelijke opdracht om te onderzoeken wat nodig is om lokale noodsteunpunten en regionale coördinatiepunten effectief in te richten. In de oefening is samengewerkt met verschillende samenwerkingspartners van de gemeente. De opbrengsten van deze oefening worden in kaart gebracht en worden verwerkt in het programmaplan Maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht.

Inzet bij demonstraties en betogingen

Het aantal demonstraties en betogingen ligt in dit eerste halfjaar hoger dan in voorgaande jaren. In totaal zijn tot 1 juli 74 demonstraties geweest, in dezelfde periode waren in 2025: 60 demonstraties en in 2024: 55. De gemeente heeft de aanvragen zorgvuldig beoordeeld en gefaciliteerd. Daarbij staat de balans tussen het recht om te demonstreren en het bewaken van de openbare orde en veiligheid centraal.

Landelijk programma Veilige Steden

De gemeente neemt deel aan het landelijke programma Veilige Steden, gericht op het verbeteren van de veiligheid van vrouwen en meisjes in de openbare ruimte, en zet met de aanpak Wensen en Grenzen in op het voorkomen van seksueel grensoverschrijdend gedrag (zie collegebrief 'Wensen en grenzen', d.d. 11-03-26). Afgelopen periode is de Veilig dansen-bakfiets weer ingezet bij evenementen in de stad. Dit keer bij Werfpop en Festival de Fusie. Tijdens Leidens Ontzet staat de bakfiets ook in de stad en gaan medewerkers van Bo Diversity in gesprek met bezoekers over wensen en grenzen tijdens het uitgaan. De campagne 'waar kan ik terecht' heeft het Sociaal wijkteam, het centrum seksueel geweld, het discriminatiemeldpunt bij Inluzio, SOL en Veilig thuis onder de aandacht gebracht. Daarnaast is samen met Ruimtelijke Ontwikkeling uitvoering gegeven aan de motie 'Schouwen met Vrouwen' (M.25.0073). Professionals en vrouwelijke bewoners zijn met elkaar in gesprek gegaan over de veiligheid(sbeleving) op de volgende locaties: Beestenmarkt-Stationsstraat, Biosciencepark, Broekweg e.o. (Merenwijk). De terugkoppeling over de uitkomsten wordt naar verwachting in Q3 2026 aan de raad aangeboden.

Horeca en coffeeshops controles

In het kader van reguliere horeca- en bedrijfscontroles zijn de afgelopen periode meerdere coffeeshops gecontroleerd. Deze bestuurlijke controles richten zich op naleving van de aan de coffeeshophouder opgelegde regels en voorwaarden. Bij genoemde controles zijn meerdere overtredingen geconstateerd en is bestuursrechtelijk opgetreden op grond van de Opiumwet en het Sanctiebeleid Coffeeshops 2025. Gelet op de geconstateerde overtredingen is momenteel één coffeeshop tijdelijk gesloten. Daarnaast is een eerder opgelegde dwangsom die was opgelegd in verband met een eerdere overtreding, verbeurd en ingevorderd.

Na het zomerreces zal de raad aan de hand van een startnotitie worden meegenomen in de verschillende uit te werken scenario's om te komen tot (nieuw) coffeeshopbeleid.

Evenementen

Afgelopen zomer is in korte tijd bij Lugdunum een evenement georganiseerd, waar 1.000 Leidenaren met Marokkaanse roots de wedstrijd Marokko- Frankrijk gezamenlijk hebben beleefd. Tijdens een eerdere wedstrijd was het helaas onrustig in de stad. De Marokkaanse gemeenschap is vervolgens het initiatief gestart om een evenement te organiseren waar gezamenlijk naar de wedstrijd kon worden gekeken en daarna ook een oogje in het zeil werd gehouden in verschillende wijken. Hoewel de wedstrijd tegen Frankrijk verloren ging, bleef de sfeer gedurende de wedstrijd positief en zijn ongeregelde heden uitgebleven. De organisatie van een dergelijk evenement vraagt om inzet van capaciteit en financiële middelen en is daarom geen standaardmaatregel. Per situatie wordt, op basis van signalen en inschatting van de risico's, bepaald welke inzet passend is. De opgedane ervaring biedt daarbij wel een basis om, wanneer de omstandigheden daarom vragen, samen met verschillende gemeenschappen en betrokken partners snel maatwerk toe te passen.

Doelenbomen

Beleidsterrein 2A Veiligheid

Doel	Prestatie	
2A1 Beperken criminaliteit, bewaken democratische rechtsstaat	2A1.1 Aanpak ondermijning	✓
	2A1.2 Voorkomen of aanpakken radicalisering en polarisatie	✓
	2A1.3 Inzet Wet Bibob	✓
	2A1.4 Inzet Veilige Publieke taak	✓
2A2 Beperken criminaliteit en overlast in de woonomgeving	2A2.1 Beperken van overlast van personen die onbegrepen gedrag vertonen	÷
	2A2.2 Beperken van woonoverlast	÷
	2A2.3 Inzet preventie en weerbaarheid gedigitaliseerde criminaliteit	✓
	2A2.4 Regievoering samenwerking jaarwisseling / vuurwerk	✓
	2A2.5 Inzet buurt- en wijkveiligheid en integrale wijkaanpak	✓
	2A2.6 Aanpak fietsendiefstal	✓
	2A2.7 Bestuurlijke inzet overtredingen Opiumwet en tegengaan van drugshandel	✓
2A3 Beperken jeugdoverlast en criminaliteit	2A3.1 Inzet stedelijke jeugdaanpak	✓
	2A3.2 Inzet Dealbreakers	✓
2A4 Optimale preventie en aanpak branden, rampen en crises	2A4.1 Realiseren en bestendigen van BRL-vakbekwame gemeentelijke crisisorganisatie	✓
	2A4.2 Planvorming rondom grootschalige risicovolle evenementen	✓
	2A4.3 Inzet bij rampen en (cyber)crises	✓
	2A4.4 Optimale preventie brandveiligheid	✓
	2A4.5 Inzet bij demonstraties en betogingen	✓
2A5 Veilig ondernemen en veilig uitgaan	2A5.1 Risicoscan, coördinatie vergunningverlening evenementen	✓
	2A5.2 Inzet landelijk programma Veilige Steden	✓
	2A5.3 Bijdrage aan (digitaal) veilig ondernemen	✓
	2A5.4 Handhaven coffeeshopsanctiebeleid	✓
	2A5.5 Coördinatie vergunningverlening horeca	✓
	2A5.6 Handhaven horecasanctiebeleid	✓
	2A5.7 Handhaven prostitutiebeleid	✓

Toelichting doelenboom beleidsterrein 2A veiligheid

2A2.1 Beperken van overlast van personen met onbegrepen gedrag vertonen en 2A2.2 Beperken van woonoverlast

Politicijfers bevestigen het beeld van een omvangrijke en complexe situatie omtrent personen met onbegrepen gedrag en woonproblematiek. Deze trend kan niet los worden gezien van bredere maatschappelijke ontwikkelingen. De toename van heftige verslavingsproblematiek, de lange wachttijden in de zorg en het gebrek aan passende woonruimte en passende zorg spelen een belangrijke rol. Mensen met complexe (multi)problemen blijven hierdoor vaker zelfstandig thuis in de wijk wonen, waardoor overlast duidelijker zichtbaar is voor de omgeving.

De evaluatie van de APV-wijziging laat zien dat deze problematiek zich ook afspeelt in de openbare ruimte. Daarbij speelt de vraag hoe de balans kan worden gevonden tussen enerzijds de bescherming en ondersteuning van kwetsbare inwoners en anderzijds het waarborgen van leefbaarheid en veiligheid in de openbare ruimte. In de aankomende periode gaan betrokken partijen met de raad in gesprek waarin zij de verschillende perspectieven uit de APV-wijziging nader toelichten.

Daarnaast blijven we ons onverminderd inzetten voor de persoonsgerichte aanpak en treffen we -waar nodig- bestuurlijke maatregelen om overlast zoveel mogelijk te beperken.

Financiële afwijkingen begroting 2026

Programma 2 Veiligheid (- = voordeel)

Type aanmelding	Nr	Onderwerp	L/B	I/S	Betreft reserve?	Zo ja, welke reserve	2026	2027	2028	2029
Mee/Tegenvaller	02.01	Evenementen	L	S			135			
Resultaat programma							135			

Bedragen * € 1.000

Toelichtingen afwijking begroting 2026

Mee- en tegenvallers:

02.01 Kosten evenementen 2026

Op basis van een reëel signaal zijn op Koningsdag op het laatste moment inrijbeperkende maatregelen getroffen voor de Breestraat. Gezien recente incidenten in andere (buitenlandse) steden worden dezelfde maatregelen ook rondom het 3 oktoberfeest genomen wat extra kosten met zich mee gaat brengen (een bedrag van € 40.000 in programma 8). De verwachte kosten voor het crowdmanagement zijn als gevolg van prijsstijgingen en extra inzet (materiaal en inzet van mensen) hoger dan geraamd (een bedrag van € 80.000 in programma 2). De inzet van crowdmanagement blijft noodzakelijk om de veiligheid en beheersbaarheid van de drukke bezoekersstromen in de stad te waarborgen. Omdat het onderhoudscontract voor de stroomkasten afliep is er in 2025 een nieuwe aanbesteding geweest. De kosten van het nieuwe contract (looptijd tot eind 2026) inclusief storingsmeldingen zijn hoger dan het oude contract (een bedrag van € 55.000 in programma 3). Op dit moment loopt er een nieuwe Europese aanbesteding. In totaal leiden bovenstaande oorzaken tot een tegenvaller van € 135.000 voor het organiseren van evenementen.

Budgetneutrale wijzigingen:

Niet van toepassing.

3

Economie

Economie

Programmanummer	3
Commissie	Bestuur en Dienstverlening + Regionale zaken
Portefeuille(s)	Economie, Kennis, Sport & Gezondheid Energie, Werk, Inkomen & Cultuur

De missie van het programma Economie luidt:

De gemeente Leiden staat voor een vitale en duurzame economische structuur in samenwerking met haar stadspartners en de regio.

Stand van zaken bij Voortgangsrapportage

Beleidssterrein Ruimte om te ondernemen

Ontwikkelagenda Ruimte voor Werk

Voor de zomer is gestart met de Pilot Bedrijventerrein Roosevelt met als doel om in co-creatie met ondernemers op een efficiënte manier tot een concreet, integraal toekomstperspectief te komen als vervolg op het vastgestelde profiel van dit bedrijventerrein. De kracht van deze pilot zit in de integrale aanpak: thema's als ruimte voor werk, energietransitie, netcongestie, mobiliteit en circulaire economie worden in samenhang bekeken. Door ondernemers en verschillende gemeentelijke disciplines vanaf de start aan één tafel te brengen, werken we gezamenlijk aan een uitvoerbaar toekomstperspectief voor bedrijventerrein Roosevelt.

In de zomerperiode is gestart met het opstellen van de Ontwikkelagenda Ruimte voor Werk 2.0 waarin de opgaven voor ruimte om te ondernemen voor de periode 2027-2029 worden geformuleerd.

ROM-B

De gemeenten Katwijk, Leiden, Voorschoten en Zoeterwoude hebben een Samenwerkingsovereenkomst opgesteld om vooruitlopend op besluitvorming over het instellen van een Ruimtelijke Ontwikkelingsmaatschappij Bedrijventerreinen (ROM-B) een aantal business cases uit te laten werken. Deze uitwerking moet een beter inzicht geven in de opbouw van business cases, de investeringen, kansen en risico's als wordt besloten tot een ROM-B over te gaan om de herontwikkeling op bedrijventerreinen in de Leidse regio op gang te krijgen.

Voor het uitwerken van de business cases en de daarbij benodigde verkenningen en gesprekken met ondernemers, eigenaren en gemeenten is een tijdelijke vacature voor een senior en medior gebiedsontwikkelaar uitgezet. Beide personen vormen met de kwartiermaker ROM-B het team dat de nadere uitwerking van de business cases gaat opstellen, zodat deze bij de besluitvorming over een mogelijke ROM-B betrokken kunnen worden.

De second opinion op de ROM-B juridische structuur is opgeleverd. Deze kan betrokken worden bij de Leidse besluitvorming over een mogelijke ROM-B voor de Leidse regio.

Key Region Leiden

Er is een programmamanager Toekomstbestendig Ondernemen aangetrokken die ook trekker is van het project Laat digitalisering voor je werken. Op dit moment staat de vacature uit voor de programmamanager Ruimte en Randvoorwaarden. Alle programmamanagers hebben tijdelijke contracten, omdat de meerjarenfinanciering van Key Region Leiden vanaf 2027 voor het nieuwe convenant Key Region Leiden 2027-2032 nog vastgesteld moet worden door de deelnemende gemeenten.

Het RIA Holland Rijnland project Versterken Kennis en Innovatie as is gestart. Dit leidt eind 2026 tot een rapport over de economische impact van Unmanned Valley Katwijk en het Leiden Bio Science Park. Met de eerdere impactstudie voor de NL Space Campus Noordwijk is op Key Region Leiden niveau inzicht op de economische impact van de drie kennisclusters in onze regio.

De bijeenkomst Zaken doen met defensie van 18 juni, georganiseerd in samenwerking tussen Key Region Leiden en VNO/NCW West, was een groot succes. Tijdens de drukbezochte bijeenkomst stond centraal hoe ondernemers kansen kunnen benutten binnen de defensiesector en hoe de samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven kan worden versterkt.

Integrale evaluatie

In 2026 wordt de integrale evaluatie van de Horecavisie, het retail- en warenmarktbeleid en de Visie bezoekerseconomie afgerond. Daarmee is teruggekeken op de werking van de bestaande beleidskaders en zijn actuele ontwikkelingen, uitvoeringsvraagstukken en signalen uit de stad in samenhang bekeken. In het traject zijn onder meer ondernemers, stadspartners en betrokken gemeentelijke afdelingen meegenomen.

De evaluatie laat zien dat horeca, retail, warenmarkt, bezoekerseconomie en nachtcultuur in de praktijk sterk met elkaar samenhangen. Ook blijkt dat op onderdelen vervolgkeuzes nodig zijn, onder meer rond functiemenging, leefbaarheid, terrassen, bezoekersstromen, wijkwinkelcentra en uitvoerbaarheid/handhaafbaarheid. De komende periode werken we uit welke aanbevelingen worden opgepakt, welke bestuurlijke keuzes daarvoor nodig zijn en hoe dit wordt vertaald naar beleid, uitvoering en eventuele aanpassing van regels.

Accounthouder Markten

De accounthouder markten is gestart. Daarmee is structurele inzet georganiseerd op de verdere ontwikkeling van de warenmarkt, het contact met marktkoopliden en de verbinding met andere ondernemers en partners in de binnenstad. De accounthouder werkt onder meer aan samenwerking, ruimtegebruik, branchering, promotie en de voorbereiding van vervolgacties uit de evaluatie van het warenmarkt- en retailbeleid.

Leiden Internationale Stad

In juni vond in het Stadhuis een bijzonder moment plaats in het kader van de stedenband tussen Leiden en Torun (Polen). Zeven vrijwilligers, die zich al jaren inzetten voor de stedenband, ontvingen een onderscheiding van het Poolse Ministerie van cultuur voor hun inspanningen. Daarnaast kreeg een aantal vrijwilligers een oorkonde uitgereikt. Hiermee wil het ministerie haar waardering uitdrukken voor alle activiteiten die de afgelopen jaren, sinds de oprichting van de stedenband in 1988, zijn ontplooid om de banden tussen Leiden en Torun te verstevigen.

Investeringsagenda Leiden Bio Science Park

In 2026 hebben de stichting LBSP en de stakeholders gewerkt aan een investeringsagenda om scherp te krijgen welke ingrediënten er nodig zijn om onze sterke positie wereldwijd te continueren. Een directe aanleiding is het rapport Wennink, waarin BioScience als een van de vier belangrijkste groeimotoren voor de Nederlandse concurrentiekracht gezien wordt.

Het succes van het LBSP is gebouwd op een rijk palet aan randvoorwaarden. Dat zijn bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkeling, Human Capital en de mogelijkheden tot het aantrekken van financiering van start- & scale-ups. Het is noodzakelijk om op deze onderwerpen te blijven investeren, door herontwikkeling en energiegids, maar ook in opleidingen die ondernemerschap stimuleren. In de investeringsagenda wordt de intentie gedaan door alle stakeholders in de stichting om een stap bij te zetten, met de bedoeling dat ook de Provincie Zuid-Holland en het Rijk dit doen.

Beleidssterrein Faciliteren en stimuleren van ondernemen

Human Capital

De verkenning naar Human Capital op het Leiden Bio Science Park (LBSP) is in juli afgerond. De verkenning heeft goede aanknopingspunten gegeven waarmee de gemeente met partners in de stad en op het LBSP verder kan. Er is gekeken naar aansluiting van basis- en voortgezet onderwijs, vaktalent (mbo), aansluiting met de Arbeidsmarktregio Holland Rijnland en de brede samenwerking met betrekking tot Human Capital op het LBSP. Het komende jaar zal de gemeente met partners dit verder uitwerken en in gang zetten.

Sinds 2025 zijn mboRijnland, LiS, Hogeschool Leiden en gemeente Leiden aan het samenwerken voor Gelijke Stagekansen. Vanuit de stadsgesprekken die zijn gevoerd door Programma Leiden Inclusief kwam naar voren dat het voor inwoners erg van belang is dat discriminatie in het onderwijs, stage en werk wordt tegengegaan. In het afgelopen half jaar zijn we met de partners in de kerngroep een aantal pilots gestart die zich richten op 'stage ready', maar ook op de werkplaats van de Toekomst. De ervaringen uit deze pilots leiden ertoe dat het komende half jaar de focus meer ligt op bewustwording van de gevolgen van stagediscriminatie in alle betrokken organisaties. Vanuit de Arbeidsmarktregio Holland Rijnland wordt een onderzoek naar arbeidsmarktdiscriminatie en stagediscriminatie gedaan in samenwerking met twee andere arbeidsmarktregio's in Zuid-Holland. Vanuit de Leidse aanpak Gelijke Stagekansen zijn we hierbij betrokken. Mogelijk leveren de uitkomsten van het onderzoek aanknopingspunten voor nieuwe acties binnen de aanpak

Beleidssterrein Marketing en promotie

Monitor bezoekerseconomie

De monitor bezoekerseconomie is verder gebracht. Samen met de Handelshuispartners wordt gewerkt aan een beter leesbare rapportage, zodat bezoekersstromen, overnachtingen, congressen en andere relevante ontwikkelingen beter kunnen worden benut bij beleidsontwikkeling en verantwoording.

Beleidssterrein Circulaire economie

Fysieke ruimte voor circulaire economie

De transitie van een lineaire naar een circulaire economie vraagt fysieke ruimte voor (meer) opslag, retourlogistiek, demontage en bewerking van materialen. Een groot deel daarvan zal een plek (moeten) krijgen op bedrijventerreinen. Het is mede daarom zo waardevol dat we met een integrale aanpak op het gebied van economie, energietransitie, netcongestie en mobiliteit en samen met ondernemers werken aan de pilot Rooseveltstraat, waarmee we komen tot een uitvoerbaar toekomstperspectief voor dit bedrijventerrein.

Samenwerking met partners

Op het thema Circulaire Bouw is de samenwerking en kennisuitwisseling met partners verder versterkt. Samen met de Universiteit Leiden is een interactieve bijeenkomst georganiseerd waarin ervaringen met circulaire (sloop)projecten zijn gedeeld. De bijeenkomst werd positief ontvangen en de wens is uitgesproken om deze vorm van kennisdeling structureel voort te zetten.

Verduurzaming woningbouw

De aanbesteding van de Boomhof was een succes, waardoor dit een van de meest circulaire en duurzame woongebouwen van Leiden wordt. Om meer duurzame projecten te kunnen realiseren, werken we samen met gemeenten en de VNG. Daarbij wordt opgeroepen om meer ruimte te creëren voor biobased industriële woningbouw. Deze oproep wordt onderschreven door meer dan zeventig gemeenten en regio's.

Leiden zet daarnaast in op het Beter Benutten van de Bestaande Bouw (BBBB). Door de bestaande woningvoorraad beter te benutten kunnen extra woningen gerealiseerd worden. Deze aanpak draagt niet alleen bij aan de circulaire economie, maar ook aan de woningbouwopgave, de energietransitie, de economie en sociale doelstellingen. In de Merenwijk start een pilot waarin de mogelijkheden voor het splitsen en delen van woningen wordt onderzocht.

Congres Circulaire Openbare Ruimte

Leiden verzorgde twee goed bezochte sessies: één over de Leidse Ladder en één over het belang van preventie van materiaalgebruik als meest impactvolle principe om circulaire doelen te halen. Met de Leidse Ladder zien we concrete circulaire keuzes terug in projecten, zoals hergebruik van klinkers in projecten in de openbare ruimte, biobased en hergebruikte materialen in vastgoed of milieuvriendelijkere materiaalkeuzes bij renovatie van een monument.

Subsidieregeling Circulair herwaarden

De subsidieregeling is vastgesteld door het college en sinds 1 juni opengesteld. Inwoners en ondernemers kunnen weer subsidie aanvragen voor initiatieven die bijdragen aan hergebruik en circulariteit.

Activiteiten

In de Hoge Mors was weer een succesvolle ontspuldag, waar inwoners werden gestimuleerd om bruikbare spullen een tweede leven te geven. Ook werd voor de vijfde keer de netwerkbijeenkomst Leiden Meets Circulair georganiseerd, die opnieuw goed werd bezocht en positief is gewaardeerd. In juni was ook het Duurzaamheidsfestival. Het festival bood een breed aanbod aan duurzame activiteiten, zoals het repareren van kleding en elektronica en het maken van circulaire sieraden. Later dit jaar vestigen we de aandacht op textiel, met een Free Fashion pop-up winkel.

Educatie

We brengen duurzaamheid en circulariteit onder de aandacht bij kinderen en jongeren, door onze samenwerking met We Are Nature en een app, ontwikkeld door studenten van de Hogescholen Leiden en Rotterdam. Met het mbo-bouwonderwijs begint bovendien een pilot voor een onderwijsmodule circulair bouwen.

Realisatie Duurzaamheidsplein

Een eerste verkenning is uitgevoerd naar de mogelijkheden aan de Kenauweg. Hieruit blijkt dat deze locatie geschikt kan zijn voor een combinatie van functies, waaronder hergebruik, reparatie, demontage, recycling, educatie en een tweede milieustraat. Daarmee is een belangrijke eerste stap gezet richting de verdere uitwerking van dit project.

Afvalpreventie

Bij de gemeentelijke aanbesteding voor hardware en audiovisuele middelen is circulaire economie als gunningscriterium opgenomen. Dit heeft geleid tot een aanbesteding met een sterke nadruk op afvalpreventie en het zo lang mogelijk behouden van producten en materialen. Ook is een nieuw Afvalpreventieplan opgesteld. Met dit plan wordt de inzet op het voorkomen van afval verder versterkt en wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de circulaire doelstellingen van de gemeente.

Beleidssterrein Vitale binnenstad & Kennisstad

Impulssubsidie Vitale Binnenstad

De maartronde van de impulssubsidie Vitale Binnenstad is afgerond. Hierbij hebben 11 initiatieven subsidie ontvangen. Voorbeelden zijn de Gouden Pet, Pasar Leiden, Routeboekje Leiden op Rolletjes en Heritage Remix.

Doelenbomen

Beleidssterrein 3A Ruimte om te ondernemen

Doel	Prestatie	
3A1 Betere ruimtelijke mogelijkheden voor bedrijven en instellingen	3A1.1 Regionale en lokale beleidsontwikkeling, beleidsuitvoering en advisering	✓
	3A1.2 Doorontwikkeling Leiden Bio Science Park (LBSP)	✓

Toelichting doelenboom Beleidssterrein 3A Ruimte om te ondernemen

Er zijn geen afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Beleidssterrein 3B Faciliteren en stimuleren van ondernemen

Doel	Prestatie	
3B1 Sterker ondernemersklimaat	3B1.1 Faciliteren van bedrijvigheid, starters en ondernemerschap in Leiden	✓
	3B1.2 Verbeteren aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en stimuleren ondernemerschap	✓
3B2 Meer kennisintensieve bedrijvigheid	3B2.1 Stimuleren en acquisitie van kennisintensieve bedrijvigheid en netwerken	✓

Toelichting doelenboom Beleidssterrein 3B Faciliteren en stimuleren van ondernemen

Er zijn geen afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Beleidssterrein 3C Marketing en promotie

Doel	Prestatie	
3C1 Meer zakelijk en recreatief bezoek aan Leiden	3C1.1 Citymarketing en stimuleren toeristische aantrekkelijkheid	✓
	3C1.2 Faciliteren Centrummanagement Leiden en marketing- en activiteitencampagne binnenstad	✓

Toelichting doelenboom Beleidssterrein 3C Marketing en promotie

Er zijn geen afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Beleidssterrein 3D Circulaire economie

Doel	Prestatie	
3D1 Circulaire Economie	3D1.1 Circulaire bouw	⚠
	3D1.2 Circulair Herwaarden	✓

Toelichting doelenboom beleidssterrein 3D Circulaire economie

3D1.1 Circulaire Bouw

Circulair bouwen vraagt een andere manier van werken. De economie en de bouwsector zijn nog steeds grotendeels lineair georganiseerd, waardoor niet vanzelf wordt gekozen voor levensduurverlengende opties, hergebruik of de keuze om te renoveren in plaats van voor sloop-nieuwbouw te kiezen. De transitie naar een circulaire bouwpraktijk heeft gevolgen voor materiaalgebruik, planningen, en bouw- en beheerprocessen, en dat maakt dat de transitie langzaam verloopt.

In Leiden gaan sommige zaken al heel goed, en die maken dat Leiden zich koploper op het gebied van circulaire bouw mag noemen. Denk aan het werken met de Leidse Ladder en het hergebruik van gebakken klinkers, en de samenwerking met team Vastgoed, dat heeft geresulteerd in o.a. de Duurzame Routekaart. Het opzetten van een materiaalwisselplaats, om hergebruik van materiaal te bevorderen, is echter vertraagd. Hier is nog geen geschikte locatie voor gevonden.

Ook in het enthousiasmeren van ontwikkelaars en corporaties om meer secundaire of biobased materialen toe te passen en zich meer te laten leiden door de Milieu Kosten Indicator (MKI) is winst te behalen. Alhoewel hiervoor in de loop van 2026 al veel meer dan voorheen om aandacht is gevraagd vanaf de start van projecten, blijven veel partijen terughoudend of hooguit mondjesmaat bereid tot verandering. Bij de aanbesteding van gemeentelijke grondposities is er veel meer ruimte om te sturen op circulariteit, en doen we dat ook, maar zonder meer bewustzijn van de mogelijkheden blijven partijen bij hun eigen initiatieven te vaak kiezen voor traditionele, niet-duurzame manieren van ontwerpen, bouwen, beheren en gebruiken. Dit blijkt onder andere uit toename van het sloopafval in 2025, waardoor de tussendoelstelling voor 2027 (een afname van 35%) onhaalbaar lijkt.

Beleidssterrein 3E Vitale binnenstad en Kennisstad

Doel	Prestatie	
3E1 Vitale binnenstad	3E1.1 Vitale binnenstad	✓
3E2 Kennisstad	3E2.1 Leiden Kennisstad	✓

Toelichting doelenboom beleidssterrein 3E Vitale binnenstad en Kennisstad

Er zijn geen afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Financiële afwijkingen begroting 2026

Programma 3 Economie (- = voordeel)

Type aanmelding	Nr	Onderwerp	L/B	I/S	Betreft reserve?	Zo ja, welke reserve	2026	2027	2028	2029
Mee/Tegenvaller	03.02	Inkomsten marktgelden 2026	B	S			129			
	03.03	Verlagen baten toeristenbelasting en afdracht Leiden en Partners	L	S			-185			
			B	S			310			
	03.04	Ruimtelijke ontwikkelmaatschappij bedrijventerreinen (ROM-B)	L	I			200			
	03.05	Afdracht ondernemersfonds	L	S			175			

Type aanmelding	Nr	Onderwerp	L/B	I/S	Betreft reserve?	Zo ja, welke reserve	2026	2027	2028	2029
Budgetneutraal	03.01	Leids StimuleringsFonds	L	S			120			
			B	S			-120			
Resultaat programma							629			

Bedragen * € 1.000

Toelichtingen afwijking begroting 2026

Mee- en tegenvallers:

03.04 Ruimtelijke ontwikkelmaatschappij bedrijventerreinen (ROM-B)

In de Kaderbrief 2025-2029 is voor de verkenning en ontwikkeling van ROM-B een werkbudget van € 100.000 per jaar opgenomen voor de periode 2026-2028. Voorgesteld wordt om het volledige budget van € 300.000 al in 2026 beschikbaar te stellen. Dit is nodig om de organisatiekosten voor de tussenfase en de opstart van ROM-B in één keer te kunnen financieren. Voor 2026 leidt dit tot een tegenvaller van € 200.000. Over de periode 2026-2030 is deze wijziging budgetneutraal.

03.03 Verlagen baten toeristenbelasting en afdracht Leiden en Partners

De begroting voor de toeristenbelasting en de bijbehorende bijdrage aan Leiden&Partners wordt geactualiseerd op basis van de meest recente realisatiecijfers en het nieuwe tarief vanaf 2026. Met deze wijziging wordt de begroting in lijn gebracht met de actuele opbrengsten, het nieuwe tarief en de door de raad vastgestelde verdeling van de middelen. Conform het amendement 'Leiden, stad van Makers en Cultuur' wordt de opbrengst van de tariefsverhoging (een bedrag van € 324.000) ingezet voor cultuur en maakt geen onderdeel uit van de bestaande verdeling van de toeristenbelasting tussen de gemeente en Leiden&Partners. Per saldo leidt dit voor de Leidse begroting tot een tegenvaller van afgerond € 125.000.

03.05 Afdracht Ondernemersfonds

Het Ondernemersfonds Leiden wordt gevoed door een extra heffing van 5,3% op de OZB niet-woningen. De gemeente Leiden draagt deze extra heffing af aan het Ondernemersfonds Leiden. Door de eerdere stijging van de OZB-opbrengst niet-woningen, stijgt ook de afdracht ook naar het Ondernemersfonds. Vanaf 2026 een tegenvaller van € 175.000.

03.02 Inkomsten marktgelden 2026

De inkomsten uit marktgelden zijn € 129.000 lager. In afwachting van de herinrichting van de zaterdagmarkt is terughoudend omgegaan met de uitgifte van (vaste) standplaatsen. In 2025 is het aantal uitgegeven standplaatsen licht gestegen ten opzichte van 2024, maar het niveau van vóór de herinrichting is nog niet bereikt. Een belangrijke verklaring hiervoor is dat de Nieuwe Rijn als marktlocatie minder aantrekkelijk wordt gevonden door marktkoopliden. De Lakenmarkt is al een aantal jaren geleden komen te vervallen door teruglopende belangstelling. Daarnaast is er sinds corona minder belangstelling om op de feestelijke warenmarkt in het kader van de 3 oktoberviering te staan. Bij de eerstvolgende Kaderbrief wordt voorgesteld de inkomstenramingen structureel te herijken en in overeenstemming te brengen met een realistisch opbrengstenniveau (rekening houdend met ontwikkelingen zoals teruglopende belangstelling, bedrijfsbeëindiging, vergrijzing, opvolging en branchering).

Budgetneutrale wijzigingen:

03.01 Leids StimuleringsFonds

Tijdens de coronaperiode heeft de gemeente samen met ondernemers het Leids Stimuleringsfonds (LSF) opgericht. Het fonds met als looptijd t/m 2023 had als doel om ondernemers financieel te stimuleren op veranderingen in te spelen en zo de weerbaarheid en de veerkracht van de Leidse economie te vergroten. Beide partijen hebben middelen in het fonds gestort. Het fonds is vervolgens ondergebracht bij het Ondernemersfonds. Uit de verantwoording blijkt dat er in totaal 21 subsidies verstrekt aan ondernemers voor innovatieve ideeën en één subsidie voor ter ondersteuning van mentaal welzijn voor ondernemers. In het LSF is er nog een resterend budget van afgerond € 120.000. Voorgesteld wordt om dit bedrag op onderstaande wijze te besteden:

- een bedrag van € 93.000 te bestemmen voor projecten in de geest van het LSF, zoals gezamenlijke projecten van ondernemers en gemeente met betrekking tot energietransitie en netcongestie. De ondernemers hebben aangegeven dat zij hun restant (€ 71.000) hiervoor willen reserveren als de gemeente een bedrag van € 93.000 bijdraagt
- het resterend budget van afgerond € 27.000 binnen programma 3 te besteden aan het verbeteren van wijkwinkelcentra.

4

Mobiliteit

Mobiliteit

<i>Programmanummer</i>	4
<i>Commissie</i>	Leefbaarheid en Bereikbaarheid
<i>Portefeuille(s)</i>	Klimaat, Mobiliteit & Financiën Wonen, Bouwen & Welzijn

De missie van het programma Mobiliteit luidt:

De gemeente Leiden wil duurzaam bereikbaar zijn. Daarom wordt ingezet op duurzame mobiliteit, waarbij voetgangers, fietsers, openbaar vervoer en gedeeld vervoer voorrang krijgen. De wegen en het mobiliteitsnetwerk zijn zo ingericht dat deze vervoersvormen ruim baan krijgen in de stad. De gemeente Leiden zet in op het gebruik van nieuwe schone en innovatieve vormen van vervoer, het optimaal gebruiken van parkeervoorzieningen en het autoluw maken van de binnenstad. Dit alles draagt bij aan het verbeteren van de verkeersveiligheid, leefbaarheid, duurzaamheid en bereikbaarheid.

Stand van zaken bij Voortgangsrapportage

Algemeen

In de Voortgangsrapportage rapporteren we over de projecten en beleidsinspanningen die op oranje of rood staan. In de praktijk blijken projecten vaak vertraging op te lopen door onvoorziene omstandigheden. Zolang die vertraging geen effect heeft op het behalen van de programmadoelstelling rapporteren we deze vertraging niet afzonderlijk. Alleen als de vertraging gevolgen heeft op het halen van een doel of effect heeft op een ander (raakvlak)project wordt er melding van gemaakt.

Beleidssterrein Duurzame Mobiliteit

Verduurzaming

Zero-emissie zone stadslogistiek loopt voortvarend. Verschoning van zakelijk verkeer zet zich door. Nauwelijks beroep op ontheffingen in kader van economische omstandigheden/hardheidsclausule. Aantal boetes is zeer laag.

Laadinfrastructuur

In de publieke en semi publieke ruimte zijn al 1000 laadpalen gerealiseerd. Verlengde private aansluitingen zijn nu ook toegestaan. De eerste 2 snellaadpunten worden binnen de stadsgrenzen gerealiseerd. Er zullen nog 4 snellaadpunten volgen dankzij een regionale aanbesteding. Toekomstige aanvragen voor laadpaalaansluitingen zijn voor komende jaren met Liander afgestemd.

Deelmobiliteit

Het aantal ritten dat met een deelfiets wordt gemaakt stijgt iedere zomer sinds de start van deelfietsen in Leiden in mei 2024. Deze zomer is er een piek in het aantal nieuwe gebruikers dat de deelfiets weet te vinden. Onlangs is een hub voor deelfietsen van Donkey Republic geopend op station Lammenschans en het aantal deelfietsen op Leiden Centraal Station is een beetje uitgebreid.

Herinrichting Kaasmarkt

Voor de toevoeging van groen en uitvoering van groeiplaatsverbetering is het wenselijk om deze in het najaar uit te voeren. Daarom vindt de start van de uitvoering niet in Q1, maar vanaf medio september-oktober 2028 plaats. Voordien zal worden bepaald of de parkeerdruk het opheffen van de parkeerplaatsen toestaat.

Beleidssterrein Bereikbaarheid

Openbaar vervoer

Begin 2026 is het gezamenlijk voorkeursalternatief Verhoogd Stadszijde vastgesteld in het Bestuurlijk Overleg MIRT. In dit BO MIRT zijn ook de bijbehorende financiële afspraken gemaakt tussen Rijk en regio over €674 miljoen voor de verbouwing van het trein- en busstation en een eerste fietsenstalling onder het nieuwe busstation. In het najaar 2026 volgt de formele afronding van de MIRT verkenning en het tekenen van een samenwerkingsovereenkomst met MIRT partners (Min IenW, PZH, gemeente Leiden, Prorail en NS).

Om Verhoogd Stadszijde te kunnen bouwen is een tijdelijk busstation (circa 10 jaar) aan LBSP zijde nodig. Hiervoor zijn aanvullende afspraken met het LUMC nodig. Gemeente en LUMC hebben daarom begin 2026 een intentieverklaring getekend voor het tijdelijk gebruik.

Vervolgstappen zijn:

1. Opstarten volgende fase MIRT Planning en Studies, inclusief opstellen schetsontwerp en voorlopig ontwerp.
2. Uitwerking van het tijdelijk busstation, inclusief aan- en afrijroutes, tijdelijke fietsenstallingen en andere tijdelijke situaties en verbindingen.

Beiden gebeurt binnen het nieuwe gebiedsprogramma Spoorzone (werktitel) en in nauwe afstemming met het stapsgewijs opstellen van de gebiedsvisie LUMC kwartier 2050.

Bij al deze initiatieven zijn ook andere stakeholders betrokken en wordt een actief participatieproces doorlopen.

Fietsparkeren

Op de Beestenmarkt zijn communicatieacties uitgevoerd (labelen van fietsen en green graffiti op de grond). De looproute die veel mensen op de Beestenmarkt nemen ('catwalk') blijft steeds beter vrij van fietsen.

Haarlemmerstraatgarage

In juni 2025 zijn diverse schades aan de parkeergarage geconstateerd, waardoor deze tijdelijk is gesloten. De herstelwerkzaamheden zijn in uitvoering. Tijdens de werkzaamheden is een nieuw technisch probleem geconstateerd, dat momenteel wordt onderzocht. Hierdoor is nog niet bekend wanneer de parkeergarage weer (gedeeltelijk) open kan. Ondertussen worden de voorbereidingen voor de renovatie voortgezet.

Herinrichting Koepoortsbrug / Jan van Houtkade

Herinrichting Jan van Houtkade (Ondergronds en bovengronds) en herinrichting Koepoortsbrug worden volgens planning gerealiseerd. Realisatie van de specials aan de walkant en over het water (Oeverpad, Pergola, Muurpad) loopt vertraging op. In overleg met de aannemer wordt gekeken naar een nieuwe uitvoeringsperiode.

Toegankelijke bushaltes

Door vertraging bij de provincie zal de aanleg van de HOV halte Groenord doorschuiven naar 2027.

Beleidssterrein Verkeersveiligheid

Met het Openbaar Ministerie is overeenstemming bereikt over het plaatsen van een flexflitser om te handhaven op snelheid. Deze is als eerste geplaatst langs de Lammenschansweg. Ook de Oegstgeesterweg is positief beoordeeld als locatie voor de flexflitser. In het najaar van 2026 zal ook een focusflitser worden geplaatst om te handhaven op mobiel telefoongebruik. Deze zal geplaatst worden aan de Willem van der Madeweg. Uitgangspunt is dat de flitspalen steeds maximaal drie maanden op één locatie staan en daarna rouleren naar de andere zijde van de weg of naar een andere locatie.

Op basisscholen zijn diverse verkeerseducatieprogramma's op het gebied van dode hoek en snelheid uitgevoerd.

Herinrichting Oosterkerkstraat/ Ir. Driessenstraat

Het uitvoeringsbesluit is op 5 maart genomen. De voorbereidingsperiode nam extra tijd in beslag waarna de marktconsultatie eind Q2 plaatst vond. Op basis van deze gegevens wordt besloten welk aanbestedingsproces wordt doorlopen. In verband met de benodigde voorbereidingstijd voor een aannemer verschuift de gewenste startdatum naar een nader te bepalen datum in 2027 in plaats van Q4 2026.

Doelenbomen

Beleidsterrein 4A Duurzame mobiliteit

Doel	Prestatie	
4A1 Verduurzaming mobiliteit	4A1.1 Beïnvloeding modal shift ten gunste van fiets, voetganger en openbaar vervoer	✓
	4A1.2 Stimuleren verduurzaming personen en goederenvervoer	✓
	4A1.3 Invoering zero-emissie stadslogistiek	✓

Toelichting doelenboom Beleidsterrein 4A Duurzame mobiliteit

Er zijn geen afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Beleidsterrein 4B Bereikbaarheid

Doel	Prestatie	
4B1 Verbeteren bereikbaarheid	4B1.1 Verbeteren bereikbaarheid voor voetgangers	✓
	4B1.2 Verbeteren bereikbaarheid fiets	÷
	4B1.3 Verbeteren openbaar vervoer	✓
	4B1.4 Waarborgen doorstroming	÷
	4B1.5 Verbeteren parkeeraanbod	✓

Toelichting doelenboom Beleidsterrein 4B Bereikbaarheid

4B1.2 Verbeteren bereikbaarheid fiets

Het uitvoeringsbesluit voor de fietspoort Spanjaardsbrug is op 19 december 2025 genomen. Gewenste uitvoeringsdatum was oktober 2026. Na het doorlopen van twee aanbestedingsprocedures zonder succesvolle uitkomst vindt er nu aanvullend onderzoek plaats op welke wijze de opdracht opnieuw in de markt gezet moet worden om de aanbestedingsprocedure succesvol af te ronden. De uitvoeringsperiode zal hierdoor verschuiven.

Voor de fietsstraat Haarlemmerweg fase 2 wordt afgewogen hoe de scope en het budget in balans gebracht kunnen worden. Hierdoor ontstaat een vertraging van 6 maanden.

4B1.4 Waarborgen doorstroming

Ontwikkeling Park de Zwijger en Leidse Ring Noord

Voor de noordzijde van Park de Zwijger heeft de gemeenteraad eind 2025 de geactualiseerde Gebiedsvisie Park de Zwijger, deelgebied Hoven Oost, vastgesteld. De integrale ontwikkeling van Park de Zwijger en de Leidse Ring Noord (LRN) ter hoogte van de Willem de Zwijgerlaan vormt één van de meest complexe ruimtelijke opgaven binnen de stad.

In de eerste helft van 2026 zijn nieuwe inzichten ontstaan ten aanzien van zowel de gebiedsontwikkeling van de Hoven Oost als de realisatie van de LRN. Deze inzichten vragen om nadere analyses en onderzoeken.

Daarbij zijn verschillende nieuwe aandachtspunten naar voren gekomen:

- De gelijktijdige realisatie van de hoofdinfrastructuur en de woningbouw blijkt uitvoeringstechnisch zeer complex en brengt aanzienlijke risico's met zich mee. Op basis van de huidige inzichten zal, na sloop van de bestaande woningen, eerst de hoofdinfrastructuur moeten worden aangelegd voordat met de woningbouw kan worden gestart. Dit heeft gevolgen voor de planning, de volkshuisvestelijke opgave en de investeringsruimte van woningcorporatie De Sleutels.
- Binnen het plan zijn daarnaast enkele kwalitatieve vraagstukken nader in beeld gekomen, waaronder de ruimtelijke inpassing van het Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV).
- De verdere uitwerking van het schetsontwerp van de LRN, gecombineerd met recente marktontwikkelingen en prijsstijgingen, leidt tot een stijging van de geraamde projectkosten.
- De sterke inhoudelijke en procesmatige samenhang tussen de gebiedsontwikkeling en de infrastructuuropgave vraagt om een zorgvuldige beheersing van risico's. De projecten kennen verschillende faseringen en uitwerkingsniveaus, hetgeen invloed heeft op de voortgang en besluitvorming.

Het college onderzoekt de komende periode mogelijke oplossingsrichtingen voor deze vraagstukken. Parallel hieraan wordt op hoofdlijnen een alternatief ontwikkelscenario verkend. Naar verwachting zijn de resultaten van beide verkenningen eind 2026 beschikbaar. De raad wordt hierover vervolgens geïnformeerd en betrokken bij de vervolgstappen.

Voor het zuidelijke deelgebied van Park de Zwijger dient woningcorporatie Ons Doel de ontwerpfase nog te starten.

Overige ontwikkelingen

Op basis van de raming van het definitief ontwerp van begin 2026 lijkt een tekort te ontstaan voor het project Kruispunt Hoge Rijndijk / Willem van der Madeweg. Dit wordt met name veroorzaakt door recente prijsstijgingen ten opzichte van de kredietaanvraag uit 2019. Momenteel bereiden we het bestek voor om duidelijkheid te krijgen over de omvang van het tekort. Daarnaast wordt gezocht naar aanvullende dekkingsmogelijkheden.

De projecten Groene Lopers kruising Haagweg Churchilllaan en DDI Plesmanlaan / Haagse Schouwweg en Dr. Lelylaan / Haagse Schouwweg zijn nog niet gestart.

Beleidsterrein 4C Verkeersveiligheid

Doel	Prestatie	
4C1 Verbeteren verkeersveiligheid	4C1.1 Stimuleren verkeersveilig gedrag	✓
	4C1.2 Verbeteren verkeersveilige inrichting	✓

Toelichting doelenboom Beleidsterrein 4C Verkeersveiligheid

Er zijn geen afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Financiële afwijkingen begroting 2026

Programma 4 Bereikbaarheid (- = voordeel)

Type aanmelding	Nr	Onderwerp	L/B	I/S	Betreft reserve?	Zo ja, welke reserve	2026	2027	2028	2029
Mee/ Tegenvaller	04.01	Regionaal Verkeersmodel Holland Rijnland	L	I	Ja	Reserve RVMK (reg verkeer en milieukrt)	57			
Budgetneutraal	04.02	Voortzetting project Fietsparkeren Binnenstad	L	I	Ja	Reserve parkeren P4		-15	-15	-14
				S				15	15	14
	04.03	Aanpassing kruispunt Eduard van Beinumstraat/Vijf Meilaan	L	I	Ja	Reserve afschrijvingen investerings	350			
				S				0	0	9
			B	I	Ja	Reserve grondexploitaties P6	-350			
				S	Ja	Reserve afschrijvingen investerings				-9
	04.04	Fietsparkeren in de wijken	L	I	Ja	Reserve parkeren P4			-17	-17
				S				18	17	17
			B	I	Ja	Reserve parkeren P4		-18		
	04.05	Projecten Ruimte op straat	L	S			450	-11	-11	-11
			B	I	Ja	Reserve afschrijvingen investerings	-450			
				S	Ja	Reserve afschrijvingen investerings		11	11	11
Resultaat programma							57	0	0	0

Bedragen * € 1.000

Toelichtingen afwijking begroting 2026

Mee- en tegenvallers:

04.01 Regionaal Verkeersmodel Holland Rijnland

De gemeente Leiden voert het beheer uit over het regionaal verkeersmodel voor 12 deelgemeenten. Dit verkeersmodel wordt door gemeenten gebruikt om effecten van ruimtelijke ontwikkelingen te kunnen prognosticeren. Bij de jaarstukken van 2025 heeft ten onrechte geen resultaatbestemming van het restant budget van circa € 57.000 plaatsgevonden. Om dit te herstellen wordt voorgesteld om betreffend bedrag alsnog te storten in de reserve RVMK (regionale verkeers- en milieukaarten), zodat de middelen beschikbaar blijven voor het verkeersmodel voor de regio. Een tegenvaller van afgerond € 57.000.

Budgetneutrale wijzigingen:

04.05 Projecten 'Ruimte op Straat'

Begin 2027 zullen op nieuwe locaties Ruimte op Straat-projecten worden opgestart. Het project Oude Varkenmarkt wordt weer hervat en er is ruimte om twee nieuwe locaties aan te pakken om ook daar betere toegankelijke stoepen te creëren en meer ruimte voor groen en verblijf. Voor deze drie deelprojecten binnen de activiteit Ruimte op Straat is een bedrag van € 450.000 nodig. Omdat in deze projecten geen activeerbare kosten worden gemaakt wordt voorgesteld om een exploitatiebudget van € 450.000 beschikbaar te stellen en dit te dekken door de investeringen 'Knip Langebrug fase 1, fase 1a en Herinrichting Langebrug fase 2

binnen Autoluwe Binnenstad. Betreffende investeringen worden respectievelijk met € 209.000, € 70.000 en € 171.000 verlaagd (zie besluitpunt 2). Door de vrijvallende kapitaallasten van deze investeringen (een bedrag van € 15.750) kan € 450.000 worden onttrokken aan de reserve Afschrijvingen Investerings als dekking voor het benodigde exploitatiebudget.

04.04 Krediet Fietsparkeren in de wijken

Leiden wil met het plaatsen van voldoende en goede fietsenrekken het gebruik van de fiets verbeteren. En daarnaast meer ruimte voor de voetganger vrijhouden. Het project Fietsparkeren in de wijken zorgt voor het toevoegen van fietsparkeerplaatsen in wijken. Als er geen ruimte is om fietsen op eigen terrein te stallen kunnen bewoners en ondernemers fietsaanleunbeugels aanvragen voor in hun straat. Aanleiding is vaak dat zij hun fiets willen kunnen vastmaken, waardoor de fiets veiliger geparkeerd staat en niet kan omwaaien. De aanleunbeugels komen in eerste instantie op de stoep of anders op een autoparkeerplaats als de autoparkeerdruk het toelaat. Door de aanvrager wordt draagvlak opgehaald onder de burens. Als de rekken op een parkeerplaats worden wordt deze opgehoogd tot stoepniveau. In sommige gevallen worden bestaande fietsenrekken verwijderd, een aangrenzende te kleine boomspiegel vergroot, een inrit verwijderd, etc. Voorgesteld wordt om voor 'fietsparkeren in de wijk' een krediet van € 130.000 beschikbaar te stellen. De bijbehorende kapitaallasten van € 17.550 worden gedekt door een onttrekking aan de reserve parkeren (zie besluitpunt 3).

04.03 Krediet aanpassing kruispunt Eduard van Beinumstraat/Vijf Meilaan

Door onvoorziene omstandigheden is een tekort van € 350.000 ontstaan bij De Premier. Voor dit project is een ingreep in de bestaande verkeersstructuur noodzakelijk. Het betreft het realiseren van een nieuwe linksaf verbinding op de kruising Vijf Meilaan, Eduard van Beinumstraat. Op basis van een recente berekening worden de totale kosten van de linksaf verbinding begroot op € 347.000. De aanvullende plankosten voor de jaren 2026 tot en met 2028 worden begroot op een bedrag van in totaal € 150.000 en tot slot wordt een post onvoorzien begroot van € 30.000. In totaal een bedrag van € 527.000. Hier tegenover staat de in de anterieure overeenkomst afgesproken bijdrage van de ontwikkelaar van € 177.000. Deze bijdrage was gebaseerd op enkel bouwkosten en nu voert de gemeente vanuit het project zelf ook de werkzaamheden uit, inclusief directievoering en toezicht. Door gestegen bouwkosten, indexatie, een latere start van het project vanwege vertraging in de procedure van het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan en alle hiermee samenhangende extra plankosten, is er een aanvullend krediet nodig van € 527.000. Een bedrag van € 177.000 wordt gedekt door een bijdrage van de ontwikkelaar. Omdat dit project direct bijdraagt aan de verstedelijkingsopgave van de gemeente en deze infrastructurele aanpassing volledig toerekenbaar is aan dit project, wordt voorgesteld om het restant (een bedrag van € 350.000) aan de reserve grondexploitaties te onttrekken en te storten in de reserve Afschrijving Investerings (AI) en vanaf 2029 de afschrijvingslasten van € 8.750 te onttrekken aan de reserve AI (zie besluitpunt 4). De rentekosten komen ten laste van de prestatie geldleningen.

04.02 Krediet Fietsparkeren Binnenstad

Binnen het project fietsparkeren binnenstad worden nabij fietsparkeerknelpunten extra fietsparkeerplaatsen gerealiseerd conform het Uitvoeringsplan Fietsparkeren Binnenstad 2023-2030. Hiermee wordt voorzien in voldoende fietsparkeergelegenheid, blijven trottoirs beter toegankelijk en verbetert de kwaliteit van de openbare ruimte. Om deze ambitie voort te zetten wordt voorgesteld een aanvullend krediet van € 200.000 beschikbaar te stellen voor het project Fietsparkeren Binnenstad. De bijbehorende kapitaallasten van € 15.000 worden gedekt door een onttrekking aan de reserve parkeren (zie besluitpunt 5).

5

Omgevingskwaliteit

Omgevingskwaliteit

Programmanummer	5
Commissie	Leefbaarheid en Bereikbaarheid
Portefeuille(s)	Klimaat, Mobiliteit & Financiën Energie, Werk, Inkomen & Cultuur Bestuur, Veiligheid, Handhaving & Regio Wonen, Bouwen & Welzijn

De missie van het programma Omgevingskwaliteit luidt:

De gemeente Leiden staat voor een stad met een openbare ruimte die schoon, heel en veilig is, waar mensen graag vertoeven en die uitnodigt tot verantwoordelijk gedrag. Zij doet dit samen met alle gebruikers. Om de stad leefbaar en aantrekkelijk te houden moet Leiden zich aanpassen om de gevolgen van klimaatverandering aan te kunnen en de biodiversiteit te vergroten.

Stand van zaken bij Voortgangsrapportage

- Voor het project Verbeteren natuurwaarden in de Oostvlietpolder heeft het college inrichtingsprincipes vastgesteld. De gemeente Leiden wil de natuurwaarden in de Oostvlietpolder verbeteren en meer ruimte bieden voor extensieve recreatie, zodat meer Leidenaren hiervan kunnen genieten. Onder extensieve recreatie vallen ontspanningsmogelijkheden waarin natuur en rust centraal staan, waarvoor weinig voorzieningen nodig zijn en waaraan weinig mensen tegelijkertijd deelnemen. De focus ligt op natuur- en landschapsbeleving. Het college van burgemeester en wethouders heeft hiervoor de Inrichtingsprincipes voor de gemeentelijke delen van de Oostvlietpolder vastgesteld. Deze beschrijven de uitgangspunten, kansen en kaders voor maatregelen die de natuur versterken en extensieve recreatie mogelijk maken.
- Het college van B&W heeft in het voorjaar besloten hoe zij de komende 4 jaar om wil gaan met 39 onafhankelijke ecologische adviezen op basis van het Leidse [Stadsnatuurmeetnet](#). In de maanden daarna is prioriteit gegeven aan verdere borging van de adviezen die gaan over de kwaliteit van het water- en oevermilieu. Dit leefgebied staat namelijk op basis van het meetnet het meest onder druk. Het college is onder andere van plan om hier in de reguliere beheeraanpak de komende jaren meer invulling aan te geven door het standaard vervangen van beschoeiingen waar mogelijk een meer ecologische invulling te geven.
- In de Stevenshof is de omgeving van de Veenwatering zo aangepast dat er een meer biodiversiteit mogelijk is en de Veenwatering zelf een betere ecologische verbinding door de stad vormt voor bijvoorbeeld waterinsecten en vleermuizen. Dat hebben we gedaan door de verlichting iets aan te passen en drijvende watertuinen aan te leggen bij de Veenwatering, en vlak bij de Veenwatering verschillende bosjes en natuurvriendelijke oevers aan te leggen.
- Het college van B&W heeft voor de zomer een nieuwe klimaatsubsidieregeling Groene tuinen en daken Leiden vastgesteld. Deze subsidie stimuleert inwoners laagdrempelig om hun woning en tuin te vergroenen en klimaatbestendiger te maken. Groen-blauwe daken zorgen voor meer wateropvang en minder hittestress en bovendien een bijdrage aan biodiversiteit. Ook voor regentonnen en het ontharden en vergroenen van versteende tuinen kan de subsidie worden aangevraagd. Deze maatregelen helpen bij het verminderen van hittestress en het opvangen, hergebruik en vasthouden van regenwater en dragen zo bij aan een groene en gezonde leefomgeving.
- Binnen Handhaving is extra aandacht geweest voor het melden van GIR-meldingen (Gemeentelijke Incidenten Registratiesysteem). Dit heeft geleid tot een toename aan registraties. Dit bevestigt dat de boa's regelmatig te maken krijgen met agressie en geweld, maar dat de meldingsbereidheid blijvende aandacht vraagt. In totaal zijn in de periode januari t/m mei 2026: 60 GIR-meldingen geregistreerd, in 2025 waren

dit in dezelfde periode 12 meldingen. De boa's hebben met name te maken met persoonlijke dreiging (31 meldingen), verbale agressie (22 meldingen) en fysieke agressie (10 meldingen). In het kader van de landelijke pilot seksuele straatintimidatie zijn dit jaar 6 actiedagen geweest, dit heeft geen constatering van straatintimidatie opgeleverd. Dit jaar volgen nog enkele actiedagen. De pilot wordt op dit moment landelijk geëvalueerd, Leiden heeft hiervoor input geleverd. De bevoegdheden van de deelnemende boa's zijn tot in ieder geval het einde van dit jaar verlengd. Daarnaast zijn sinds de zomer twee extra Leidse boa's bevoegd om te handhaven in het kader van de pilot, Leiden heeft daarmee in totaal 6 boa's die bevoegd zijn op het handhaven op straatintimidatie. Na de landelijke evaluatie wordt bepaald of de boa's bevoegd blijven en of de bevoegdheden landelijk verder worden uitgebreid.

- Terwijl project leefbaarheidsaanpak Transvaal in de afrondende fase zit wordt de aanpak in de Stevenshof opgestart. Er is in overleg met de wijkraad en bewoners een shortlist van ideeën opgesteld. Uw raad wordt in de tweede helft van 2027 verder geïnformeerd over de stand van zaken.
- Met de duurzame wijkvernieuwingsprojecten vervangen we de riolering en verharding en richten de wijken klimaatadaptief in. Hierbij nemen we waar mogelijk andere opgaven mee en participeren we uitgebreid met bewoners en ondernemers. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden in de Hoge Mors zijn er onvoorziene omstandigheden opgetreden in de funderingslagen in de ondergrond. Deze onvoorziene situatie brengt meerkosten met zich mee. Op basis van de huidige inzichten is de verwachting dat deze kosten niet binnen het beschikbare projectbudget kunnen worden opgevangen. De omvang van de financiële afwijking is momenteel nog niet betrouwbaar vast te stellen en is mede afhankelijk van de verdere voortgang van de werkzaamheden. Het project loopt tot het vierde kwartaal van 2028. Zodra een voldoende betrouwbare prognose beschikbaar is, wordt uw raad nader geïnformeerd en zal een voorstel voor aanvullende dekking worden voorgelegd. Onderstaand een overzicht per project:

Project	Start	Gereed
Gasthuiswijk-Haagweg Zuid fase 2	In uitvoering	31-03-2027
Noorderkwartier-Oost fase 3, 4, 5	In uitvoering	30-06-2027
Raadsherenbuurt	In uitvoering	30-06-2027
Hoge Mors Fase 2	In uitvoering	30-12-2028
Gasthuiswijk-Haagweg Zuid fase 4	01-01-2027	31-12-2028
Gasthuiswijk-Haagweg Zuid fase 3	01-01-2027	31-03-2029
Hart van Meerburg	01-06-2027	30-06-2029
Merenwijk Horsten	01-01-2028	31-12-2029
Merenwijk Rodes	01-01-2028	31-12-2029
Fortuinwijk-Noord	01-04-2028	30-06-2032
Fortuinwijk-Zuid	01-04-2028	30-06-2032
Boshuizen	01-07-2029	31-12-2032

Doelenbomen

Beleidssterrein 5A Verharde openbare ruimte

Doel	Prestatie	
5A1 Schoon, heel en veilig	5A1.1 Ontwikkelen beleid openbare ruimte	✓
	5A1.2 Beheren openbare ruimte	⚡
	5A1.3 Inzamelen huishoudelijk afval	✓
	5A1.4 Beheren contracten buitenreclame	⚡
	5A1.5 Handhaven gebruik openbare ruimte	⚡
	5A1.6 Werken voor derden cluster beheer	✓

Toelichting doelenboom Beleidssterrein 5A Verharde openbare ruimte

5A1.2 Beheren openbare ruimte

- Het invullen van vacatures bij m.n. het onderhoud van bruggen en viaducten blijft een uitdaging waardoor de planning van de onderhoudswerkzaamheden onder druk staat. Het werk aan de elektromechanica en de vernieuwing van zeven verkeersbruggen langs de Vliet zullen nu naar verwachting niet in 2026 maar in 2027 worden afgerond.
- Bij het beheren van walmuren loopt het uitvoeringsprogramma 'Beschoeiing naar natuurvriendelijke oevers' momenteel vertraging op door openstaande vacatures.
- De vervanging van speelplekken loopt enige vertraging op door knelpunten in de uitvoering bij een aantal grotere projecten, waaronder de Stadhouderslaan, Narcissenstraat en Telderskade. Hierop wordt bijgestuurd door extra capaciteit in te huren.

5A1.4 Beheren contracten buitenreclame

Door uw raad is besloten de exploitatie van lichtmastreclames niet te continueren. In overeenstemming met de overeenkomst met de exploitant NPB media zullen de lichtmastreclames gedurende de komende twee jaar verder worden afgebouwd. Onderzocht wordt hoe de dalende inkomsten van uiteindelijk 140.000 euro per jaar in de toekomst begrotingstechnisch het best verwerkt kunnen worden.

5A1.5 Handhaven gebruik openbare ruimte

Handhaving heeft zich actief ingezet op het vervullen van de openstaande functies. Inmiddels zijn nagenoeg alle functies vervuld. Ondanks dat Handhaving weer (bijna) op sterkte is, zijn de nieuw aangestelde boa's nog niet direct volledig inzetbaar. Zij worden op dit moment ingewerkt en dienen daarnaast de juiste bevoegdheden te krijgen om hun werkzaamheden in Leiden te kunnen uitvoeren. Naar verwachting zal dit proces nog enkele maanden in beslag nemen. De verwachting is dat Handhaving aan het einde van het jaar weer op volledige sterkte is. Tot die tijd blijft de uitvoering van de handhavingstaken voldoende gewaarborgd binnen de huidige capaciteit.

Beleidssterrein 5B Openbaar water

Doel	Prestatie	
5B1 Waterkwantiteit op orde en verbeteren waterkwaliteit	5B1.1 Ontwikkelen en uitvoeren beleid waterkwantiteit en waterkwaliteit	✓
	5B1.2 Beheren openbaar water en riolering	✓
5B2 Recreatieve waarde water vergroten	5B2.1 Ontwikkelen beleid gebruik openbaar water	✓
	5B2.2 Exploiteren havens en waterwegen	✓
	5B2.3 Behandelen ligplaatsvergunningen	⚡
	5B2.4 Handhaven gebruik openbaar water	✓

Toelichting doelenboom Beleidssterrein 5B Openbaar water en klimaatadaptatie

5B2.3 Behandelen ligplaatsvergunningen

De gemeente publiceert ieder kwartaal een lijst met vrije ligplaatsen voor pleziervaartuigen. Inwoners van Leiden die zich hebben geregistreerd op de wachtlijst kunnen hun interesse voor een vrije ligplaats kenbaar maken. De ligplaats wordt vervolgens vergund aan de inwoner die het hoogst op de wachtlijst staat. Aanvragen

voor ligplaatsen voor bedrijfsvoertuigen worden op dit moment nog niet verdeeld. De eerder voorziene invoering van een verdelingssystematiek in 2025 is niet gerealiseerd, omdat in dat jaar is gestart met een nader onderzoek naar de looptijd en juridische status van bestaande ligplaatsvergunningen voor bedrijfsvoertuigen. Dit onderzoek is noodzakelijk gebleken om te kunnen vaststellen of en wanneer verdeling juridisch mogelijk is. De verwachting is dat afronding van het onderzoek plaatsvindt eind 2026, waarna begin 2027 kan worden overgegaan tot verdeling.

Beleidsterrein 5C Openbaar groen en biodiversiteit

Doel	Prestatie	
5C1 Ontwikkelen en beheren van het openbaar groen	5C1.1 Ontwikkelen en uitvoeren beleid stedelijk en regionaal groen	✓
	5C1.2 Renoveren en herinrichten parken	✓
	5C1.3 Beheren openbaar groen	✓
	5C1.4 Behandelen kapvergunningen	✓
	5C1.5 Aanleggen Singelpark	✓
	5C1.6 Beheren Oostvlietpolder	✓
5C2 Bevorderen biodiversiteit	5C2.1 Ontwikkelen en uitvoeren beleid biodiversiteit	✓
5C3 Bevorderen dierenwelzijn	5C3.1 Ontwikkelen en uitvoeren beleid dierenwelzijn	✓

Toelichting doelenboom Beleidsterrein 5C Openbaar groen en biodiversiteit

Er zijn geen afwijkingen ten opzichte van de 1e Voortgangsrapportage.

Beleidsterrein 5D Milieu en duurzaamheid

Doel	Prestatie	
5D1 Werken aan een klimaatneutrale en klimaatingerichte stad	5D1.1 Milieubeheer algemeen	⚠
	5D1.2 Uitvoeren geluidsanering	✓
	5D1.3 Uitvoeren bodemsanering	✓
	5D1.4 Uitvoeren duurzaamheidsbeleid	✓

Toelichting doelenboom Beleidsterrein 5D Milieu en duurzaamheid

5D1.1 Milieubeheer algemeen

Het omgevingsprogramma lucht, geluid en geur heeft wat vertraging opgelopen. De planning voor bestuurlijke vaststelling schuift door naar het 3e kwartaal van 2027.

Beleidsterrein 5E Klimaatadaptatie

Doel	Prestatie	
5E1 Beperken van effecten van extreme neerslag, langdurige droogte en hittestress; betrekken bewoners en ondernemers bij klimaatverandering	5E1.1 Ontwikkelen en uitvoeren beleid klimaatadaptatie	✓

Toelichting doelenboom Beleidsterrein 5E Klimaatadaptatie

Er zijn geen afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Financiële afwijkingen begroting 2026

Programma 5 omgevingskwaliteit (- = voordeel)

Type aanmelding	Nr	Onderwerp	L/B	I/S	Betreft reserve?	Zo ja, welke reserve	2026	2027	2028	2029
Mee/ Tegenvaller	05.01	Nazorg op groen in projecten	L	S			40			
Resultaat programma							40			

Bedragen * € 1.000

Toelichtingen afwijking begroting 2026

Mee- en tegenvallers:

05.01 Nazorg op groen in projecten

In de komende beheerperiode 2027-2031 zijn er extra middelen noodzakelijk om het beheer van de openbare ruimte zo uit te voeren dat het voldoet aan wet- en regelgeving en dat we uitvoering geven aan alle gemeentelijke ambities en doelen zoals die zijn vastgesteld door college en raad (zie Programmabegroting 2027). Binnen deze structurele middelen is ook extra budget opgenomen voor de inboet op de groenvoorziening in de Leidse projecten (vervangen van dode of beschadigde planten en bomen). De personele lasten van het monitoren van de inboettaken door de aannemende partij zijn € 40.000 vanaf 2026. Dezelfde kosten in de periode vanaf 2027 zijn meegenomen in het geactualiseerde uitvoeringsprogramma 2027-2031 van het domein Groen.

Budgetneutrale wijzigingen:

Niet van toepassing.

6

Stedelijke ontwikkeling

Stedelijke ontwikkeling

Programmanummer	6
Commissie	Stedelijke Ontwikkeling Leefbaarheid en Bereikbaarheid
Portefeuille(s)	Wonen, Bouwen & Welzijn Bestuur, Veiligheid, Handhaving & Regio Energie, Werk, Inkomen & Cultuur

De missie van het programma Stedelijke ontwikkeling luidt:

De gemeente Leiden staat voor een optimale ruimtelijke ontwikkeling van de beschikbare, schaarse ruimte van stad en regio die gericht is op een kwalitatief hoogwaardige woon-, werk- en leefomgeving.

Stand van zaken bij Voortgangsrapportage

Beleidssterrein Ruimtelijke planvorming en plantoetsing

Omgevingswetinstrumentarium

Omgevingsvisie: In Q1 zijn de eerste beleidsarme wijzigingen van de Omgevingsvisie ter inzage gelegd voor zienswijze. Hierop zijn in Q2 enkele zienswijzen binnengekomen. In Q3 wordt de Nota van Beantwoording Zienswijze voorbereid en naar verwachting samen met de Wijziging Omgevingsvisie in Q4 aan de raad ter vaststelling aangeboden. In Q1 en Q2 is ook gewerkt aan een Monitoringsplan Omgevingsvisie. Deze monitor is om de raad en inwoners te informeren over de stand van zaken over de doelen en ambities uit de Omgevingsvisie.

Omgevingsprogramma's: In Q3 is gestart met het formuleren van kaders voor het maken van Leidse Omgevingsprogramma's.

Omgevingsplan: De zienswijzetermijn voor het Ontwerp-wijzigingsbesluit "Monumenten en omgeving van monumenten" is afgelopen. In Q4 start de bestuurlijke besluitvorming, waarna de wijzigingen naar verwachting in Q1 2027 ter vaststelling worden aangeboden aan de gemeenteraad.

Implementatie Omgevingswet

We werken toe naar het tussendoel om per 1 januari 2027 Omgevingswetproof te zijn. Dit tussendoel is nog steeds haalbaar. De voortgangsrapportage 2024-2025 heeft uitgewezen dat de implementatie nog niet klaar is. In Q2 is gewerkt aan een Plan van Aanpak Programma Leiden 2040 waarin beschreven staat wat de organisatie nog moet doen om eind 2031 'klaar' te zijn met de implementatie van de wet. Met name het deel 'anders werken' zal de komende jaren een grote wissel trekken op de organisatie. Zonder deze verandering raken de doelen van de wet - Inzichtelijk omgevingsrecht, Leefomgeving centraal, Ruimte voor lokaal maatwerk en Snellere besluitvorming - uit beeld.

In Q2 is ook gewerkt aan het inwerkprogramma over de Omgevingswet voor de nieuwe raad. Hiermee wordt 17 september gestart en zal, qua doorlooptijd, een jaar in beslag nemen

Beleidsterrein Gemeentelijke gronden en gebouwen

Vastgoedbeleid

De vernieuwde subcommissie Vastgoed (onderdeel van de commissie Stedelijke Ontwikkeling) is voor het eerst bijeen geweest om samen met de Raad toe te werken naar een nieuw vastgoedbeleid. Tijdens de bijeenkomst is de commissie geïnformeerd over de reeds doorlopen stappen, de actuele stand van zaken en het vervolgproces.

Verduurzaming gemeentelijk vastgoed

Voor de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed zijn partijen geselecteerd die in september starten met de opnamen van de panden om tot de Duurzaam Meerjarenonderhoudsplannen te komen. Begin 2027 worden de resultaten verwacht. Hiermee zetten we de volgende stap in de analyse voor de verduurzaming van de gemeentelijke panden en is er een vervolg gegeven aan de routekaart verduurzaming gemeentelijk vastgoed.

Beleidsterrein Wonen

Uitvoering prestatieafspraken

In juni 2026 zijn de meerjarige prestatieafspraken tussen woningcorporaties, huurdersorganisaties en gemeente getekend. In deze afspraken is vastgelegd op welke wijze wij als gemeente met deze partijen samenwerken voor de komende jaren. Woningcorporatie Portaal heeft besloten niet mee te tekenen omdat zij zich niet konden vinden in de formulering die is opgenomen over de inkomensafhankelijke huurverhoging. Tegelijk hebben zij aangegeven zich wel volledig achter de rest van de afspraken te scharen. Dit heeft Portaal bevestigd door middel van het toesturen van een activiteitenoverzicht.

Beleidsterrein Energietransitie

Isolatiesubsidie

Circa 6.000 Leidse inwoners ontvingen een brief over de subsidieregeling isolatiemaatregelen eengezinswoningen 2023-2028. Begin augustus bleek dat 419 adressen deel uitmaken van een VvE en daarmee niet in aanmerking komen. Het Regionaal Energieloket heeft deze subsidietrajecten geannuleerd en de betrokkenen eind augustus een herstelbrief gestuurd met informatie over alternatieve ondersteuning, waaronder de gemeentelijke vve-isolatiesubsidie. In september bezoekt een deur-tot-deur team de 419 adressen. De gemeente onderzoekt daarnaast hoe de onjuiste adressenselectie is ontstaan en welke maatregelen herhaling voorkomen.

Van de grondgebonden eengezinswoningen hebben per 18 augustus 2026 923 eigenaren gebruikgemaakt van de isolatiesubsidie, bijna 50 procent van de doelstelling tot en met 2028. In april 2026 is het loket voor verenigingen van eigenaren in nieuwe vorm gestart, met advies en begeleiding door het Regionaal Energieloket en de Warmtetransitiemakers. Beide partijen hebben veel ervaring met gemengde en grotere complexen, wat de besluitvorming binnen VvE's versnelt. In de Professorenwijk loopt een collectieve inkoopactie voor isolatieglas, met 63 aanmeldingen. Erfgoed Leiden gaf dit jaar 56 duurzaamheidsadviezen aan huis voor historische woningen.

Kleine energiebesparende maatregelen

In de eerste helft van 2026 zijn 406 sociale huurwoningen en 100 particuliere huurwoningen voorzien van kleine energiebesparende maatregelen. Energiek Leiden stimuleert het gebruik van biobased isolatiemateriaal, bereikte met workshops 100 Leidenaren en organiseert in november een tentoonstelling in de foyer van het stadhuis. Het warmtepompsprekuur is elke maand volgeboekt, waardoor we onderzoeken hoe we meer bewoners kunnen bedienen. De Leidse Huizen Dagen trokken 155 bezoekers.

Zon op Leiden

De uitvoering van het Plan Zon op dak Leiden 2026-2027 is gestart, met actuele informatie voor inwoners over zonnepanelen en thuisbatterijen. Met het vervallen van de salderingsregeling per 2027 wordt het aantrekkelijker om opgewekte stroom direct zelf te gebruiken. Die inzet is nodig, want volgens het CBS vlakt de groei af: in 2025 kwamen er 488 installaties bij, een stijging van 4 procent, waarmee 12.007 woningen zonnepanelen hebben, 18 procent van de woningvoorraad. Na het zomerreces volgen een gedragsaanpak en onderzoek naar straat- en buurtacties. Voor de solar carport loopt onderzoek naar geschikte locaties en randvoorwaarden, samen met de energiecoöperaties Zon op Leiden en Energiek Leiden.

Interactieve kaart lokale warmtebronnen

De studie naar lokale warmtebronnen is vertaald naar een interactieve kaart. Bewonersinitiatieven, corporaties en ontwikkelaars zien daarmee zelf welke bronnen in hun buurt kansrijk zijn, wat de gesprekken per wijk concreter maakt. In het najaar van 2026 bespreekt het college het bodemenergiebeleid, met vaststelling in college en raad begin 2027.

Netcongestie

Met de aanpak voor midden- en laagspanningsroutes zijn voorbereiding, vergunningverlening en uitvoering van netverzwaringen programmatisch georganiseerd, waardoor de uitvoering voorspelbaarder wordt. Voor het Kijkhuis is een oplossing gevonden voor de energievoorziening, waardoor die ontwikkeling doorgang kan vinden. Daarnaast is een netbewust laadplein ontwikkeld dat bestaande overcapaciteit op het net benut. De samenwerking met Liander is via het convenant geïntensiveerd, met gezamenlijke programmering van netuitbreidingen en gebiedsgerichte afstemming. Daarmee is Leiden landelijk een van de koplopers op het gebied van energieplanologie en netbewust ontwikkelen.

Op 1 september heeft het college de beleidsregels 'Aanvraag prioriteit transportcapaciteit woningbouwprojecten en onderwijshuisvesting' vastgesteld. Deze bieden een juridisch kader voor de volgorde waarin projecten bij de netbeheerder worden aangemeld voor het reserveren van transportcapaciteit, voortbouwend op de VNG-modelbeleidsregels.

Doelenbomen

Beleidsterrein 6A Ruimtelijke planvorming en plantoetsing

Doel	Prestatie	
6A1 Toedelen van ruimte	6A1.1 Opstellen kaderstellende visies voor de ruimtelijke ontwikkeling van regio, stad en stadsgebieden	✓
	6A1.2 Stimuleren ruimtelijke initiatieven en ruimtelijke kwaliteit	✓
	6A1.3 Opstellen en actualiseren ruimtelijk instrumentarium	✓
	6A1.4 Implementatie Omgevingswet	✓
6A2 Ruimtelijke kwaliteit van de bebouwde ruimte	6A2.1 Behandelen verzoeken om omgevingsvergunningen	✓
	6A2.2 Het voeren van vooroverleg	✓
6A3 Veilig bouwen en veilig gebruiken van bebouwde ruimte	6A3.1 Toezicht en handhaving op veilig bouwen en gebruiken	✓

Toelichting doelenboom Beleidsterrein 6A Ruimtelijke planvorming en plantoetsing

Er zijn geen afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Beleidsterrein 6B Gemeentelijke gronden en gebouwen

Doel	Prestatie	
6B1 Optimale exploitatie van gemeentelijk vastgoed	6B1.1 Voeren van een erfpachtbedrijf	✓
	6B1.2 Opstellen Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) en Vermogensbeheer grondexploitaties	✓
	6B1.3 Exploiteren van gemeentelijke gebouwen	✓

Toelichting doelenboom Beleidsterrein 6B Gemeentelijke gronden en gebouwen

Er zijn geen afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Beleidssterrein 6C Wonen

Doel	Prestatie	
6C1 Hogere kwaliteit en toename van de woningvoorraad	6C1.1 Implementatie woonvisie Leiden 2020-2030 en uitvoeringsagenda wonen	✓
	6C1.2 Uitvoering prestatieafspraken 2020-2025	✓
	6C1.3 Regionale woonvisie en woonruimteverdeling	✓
	6C1.4 (Laten) uitvoeren van woningbouwprojecten (inclusief studentenhuysvesting)	⚠
6C2 Opheffen illegale huisvesting	6C2.1 Toezien en handhaven op onrechtmatige bewoning	⚠

Toelichting doelenboom Beleidssterrein 6C Wonen

6C1.4 (Laten) uitvoeren van woningbouwprojecten (inclusief studentenhuysvesting)

Projecten met groen stoplicht:

- Lammenschansdriehoek (vh Lammenschanspark)
- Entreegebied LBSP
- Vondelkwartier
- Energiepark
- LEAD
- Groenoord fase 2
- Plesmanlaan 100

Projecten met oranje stoplicht:

Stationsgebied

De voorbereidingen voor de bouw van Lorenz fase 2 starten in de tweede helft van 2026, waarna in 2027 de bouw begint.

Ontwikkeling Park de Zwijger en Leidse Ring Noord

Voor de noordzijde van Park de Zwijger heeft de gemeenteraad eind 2025 de geactualiseerde Gebiedsvisie Park de Zwijger, deelgebied Hoven Oost, vastgesteld. De integrale ontwikkeling van Park de Zwijger en de Leidse Ring Noord (LRN) ter hoogte van de Willem de Zwijgerlaan vormt één van de meest complexe ruimtelijke opgaven binnen de stad.

In de eerste helft van 2026 zijn nieuwe inzichten ontstaan ten aanzien van zowel de gebiedsontwikkeling van de Hoven Oost als de realisatie van de LRN. Deze inzichten vragen om nadere analyses en onderzoeken.

Daarbij zijn verschillende nieuwe aandachtspunten naar voren gekomen:

- De gelijktijdige realisatie van de hoofdinfrastructuur en de woningbouw blijkt uitvoeringstechnisch zeer complex en brengt aanzienlijke risico's met zich mee. Op basis van de huidige inzichten zal, na sloop van de bestaande woningen, eerst de hoofdinfrastructuur moeten worden aangelegd voordat met de woningbouw kan worden gestart. Dit heeft gevolgen voor de planning, de volkshuisvestelijke opgave en de investeringsruimte van woningcorporatie De Sleutels.
- Binnen het plan zijn daarnaast enkele kwalitatieve vraagstukken nader in beeld gekomen, waaronder de ruimtelijke inpassing van het Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV).
- De verdere uitwerking van het schetsontwerp van de LRN, gecombineerd met recente marktontwikkelingen en prijsstijgingen, leidt tot een stijging van de geraamde projectkosten.
- De sterke inhoudelijke en procesmatige samenhang tussen de gebiedsontwikkeling en de infrastructuuropgave vraagt om een zorgvuldige beheersing van risico's. De projecten kennen verschillende faseringen en uitwerkingsniveaus, hetgeen invloed heeft op de voortgang en besluitvorming.

Het college onderzoekt de komende periode mogelijke oplossingsrichtingen voor deze vraagstukken. Parallel hieraan wordt op hoofdlijnen een alternatief ontwikkelscenario verkend. Naar verwachting zijn de resultaten van beide verkenningen eind 2026 beschikbaar. De raad wordt hierover vervolgens geïnformeerd en betrokken bij de vervolgstappen.

Voor het zuidelijke deelgebied van Park de Zwijger dient woningcorporatie Ons Doel de ontwerpfase nog te starten.

Westerpoort

De start van de ontwerpfase is vertraagd, omdat de onderhandelingen over de af te sluiten samenwerkingsovereenkomst (SOK) met de ontwikkelcombinatie van kavel A langer duren dan verwacht. Dit komt omdat er bij de ontwikkelcombinatie sprake is van een wisseling van de wacht: belegger a.s.r. heeft het stukje overgenomen van Amvest.

Werninkterrein

Voor het Werninkterrein wordt de mogelijke verkeersontsluiting onderzocht. Dit onderzoek ziet met name op de ontsluitingsmogelijkheden voor het Werninkterrein en moet leiden tot een anterieure overeenkomst met de ontwikkel- en bouwcombinatie. De verwachting is dat er uiterlijk in Q3 2026 een go/no-go moment zal zijn naar aanleiding van de resultaten van dat onderzoek. In het geval van een go wordt het bestemmingsplan met een aantal aanpassingen begin 2027 aan de gemeenteraad aangeboden. In 2027 kunnen dan de ontwerpen voor gebouwen, openbare ruimte en ontsluiting verder worden uitgewerkt.

Telderskade e.o.

Voor het Centrumgebied wordt het uitvoeringsbesluit begin 2027 verwacht, doordat de nadere uitwerking meer tijd kost. Daarna zal in 2027 de tender voor het Centrumgebied doorlopen worden om een ontwikkelaar te selecteren die het gebied nader gaat uitwerken en realiseren.

Meerburg

De gesprekken tussen Portaal, De Sleutels en gemeente om tot nadere afspraken komen over ruil en/of verkoop van woningen en de dekking van de kosten van de herinrichting van het openbaar gebied lopen nog.

6C2.1 Toezien en handhaven op onrechtmatige bewoning

De werkzaamheden rondom onrechtmatige bewoning zijn begin 2026 overgedragen vanuit sociaal domein naar het fysiek domein als onderdeel van het woontoezicht. De overdracht gaat gepaard met het opnieuw herijken van de (juridische) procedures rondom onrechtmatige bewoning. Ook de samenwerkingsafspraken met de corporaties worden opnieuw bezien in het kader van rollen en verantwoordelijkheden. Deze herijking kan een (tijdelijk) effect hebben op de voortgang van en het aantal dossiers in het kader van onrechtmatige bewoning.

Beleidsterrein 6D Energietransitie

6D1 Klimaatneutrale gebouwde omgeving in 2050	6D1.1 Energiebesparing	✓
	6D1.2 Opwek duurzame energie	✓
	6D1.3 Warmtetransitie	⚠

Toelichting doelenboom Beleidsterrein 6D Energietransitie

6D1.3 Warmtetransitie

De startwijken liggen op koers en het regionale warmtebedrijf krijgt vorm, maar het warmteprogramma, de opvolger van de Transitievisie Warmte uit 2022, komt later dan voorzien. Het college stelt het programma naar verwachting vast in het tweede kwartaal van 2027, in plaats van eind 2026. De belangrijkste reden is een uitgebreid participatietraject met bewoners en experts, waardoor de analyses en modellering enkele maanden zijn opgeschoven. Daarnaast vraagt de wensen- en bedenkingenprocedure met de raad extra tijd. Die tijd benutten we om de aannames in het model verder aan te scherpen, zodat beter kan worden bepaald welke warmteoplossingen voor Leiden het meest kansrijk zijn.

De uitvoering in de startwijken loopt ondertussen door, zodat het latere besluit geen vertraging oplevert in de wijken waar al aan een warmteoplossing wordt gewerkt. Het regionale warmtebedrijf ligt op koers om in 2027 operationeel te zijn.

Financiële afwijkingen begroting 2026

Programma 6 Stedelijke ontwikkeling (- = voordeel)

Type aanmelding	Nr	Onderwerp	L/B	I/S	Betreft reserve?	Zo ja, welke reserve	2026	2027	2028	2029
Mee/ Tegenvaller	06.01	Inkomstenderving huur Volkshuis	B	S			150			
	06.02	Onderzoekskosten herijking Beleidskader Vastgoed	L	I			100			
Budgetneutraal	06.03	Rijksbijdrage realisatiestimulans	L	I	Ja	Reserve grondexploitaties P6	3.768			
			B	I			-3.768			
Resultaat programma							250			

Bedragen * € 1.000

Toelichtingen afwijking begroting 2026

Mee- en tegenvallers:

06.01 Inkomstenderving huur Volkshuis

Als gevolg van de verbouwing van het Volkshuis (Apothekersdijk 33) wordt in 2026 en 2027 via leegstandsbeheer het Volkshuis (bijna) volledig gebruikt. Dit betreft echter een gebruiksvergoeding waardoor een huurderiving optreedt van € 150.000 per jaar ten opzichte van de marktconforme huur. Bestuurlijk is de keuze gemaakt om de inkomstenderving de eerste twee jaar (2024-2025) op te vangen vanuit cultuurbudgetten. Vanaf 2026 moest het tekort binnen de vastgoedexploitatie worden opgelost. Dit gaat in 2026 en 2027 niet lukken door de lopende verbouwing. Vanaf 2028 wordt het Volkshuis naar verwachting weer marktconform verhuurd.

06.02 Onderzoekskosten herijking beleidskader Vastgoed

Naar aanleiding van de motie 'vreemd aan de orde van de dag: Naar een nieuw vastgoedkompas' moeten onderzoeken worden uitgevoerd of de huidige systematiek van huurbeprijzing en subsidiestromen aansluiten bij de beleidsdoelen en maatschappelijke ontwikkelingen. Ook vraagt dit onderzoek voor het definiëren van de maatschappelijke opgaven met bijbehorende hoofddoelen. Deze onderzoeken kosten op basis van ervaringscijfers naar schatting bij elkaar ongeveer € 100.000.

Budgetneutrale wijzigingen:

06.03 Rijksbijdrage realisatiestimulans

De nieuwe Rijksregeling 'Realisatiestimulans' zal ervoor zorgen dat de start van de bouw van betaalbare woningen de komende jaren zal worden beloond met een vaste bijdrage van € 7.000 voor iedere betaalbare woning waarvan de bouw is gestart in de periode 2025-2029. De verwachting is dat vanaf 2025 tot en met 2029 gestart wordt met de bouw van 2.586 woningen. Daarbij is al rekening gehouden met afvallen van plannen, omdat woningbouwplannen in de praktijk vaak vertragen en daarmee buiten de periode van de Rijksregeling vallen. Gerekend vanaf de aantallen die vanuit de inventarisatie van Monitor071 komen (5.484 woningen) passen we een staffel toe. Hierbij gaan we ervan uit dat 100% van de woningen in 2026 aflopend tot 0% van de woningen waarvan de start bouw in 2029 valt binnen de periode van de Rijksregeling blijven vallen. Aangezien de start bouw van de woningen vanuit 2026 met vertraging bijvoorbeeld nog wel in 2029 kan plaatsvinden is het totaal aantal woningen wat via deze staffel binnen de periode blijft gelijkelijk verdeeld over de resterende jaren. Door deze staffel te hanteren, geven we een realistisch beeld van de te verwachten inkomsten vanwege deze Rijksregeling. Dit betekent ook dat woningen die nu nog niet of slechts deels worden meegeteld, alsnog tot een rijksbijdrage kunnen leiden. Gezien de link met woningbouw stellen we voor om de extra inkomsten (voor 2026 een bedrag van afgerond € 3,8 miljoen) toe te voegen aan de reserve grondexploitaties. De inzet hiervan kan worden bepaald in de integrale afweging.

7

Jeugd en onderwijs

Jeugd en onderwijs

Programmanummer	7
Commissie	Onderwijs en samenleving
Portefeuille(s)	Kansengelijkheid, jeugd & onderwijs

De missie van het programma Jeugd en onderwijs luidt:

In Leiden groeien kinderen en jongeren gezond en veilig op in een stimulerende omgeving, zodat zij hun talenten volledig kunnen ontwikkelen en volwaardig aan de samenleving kunnen deelnemen.

Stand van zaken bij Voortgangsrapportage

Jeugdparticipatie

De jongerenraad is een pilot van twee jaar en loopt afgelopen schooljaar 2025-2026, af. De jongerenraad is uitgebreid geëvalueerd, de resultaten van de evaluatie zijn op 28 januari 2026 als collegebrief naar de gemeenteraad gestuurd: B 10 collegebrief over evaluatie jongerenraad en vervolgsценario's d.d. 28-01-26. Het advies benadrukt laagdrempelige en preventieve hulp op school en op andere plekken waar jongeren komen en het belang van aanbod van activiteiten voor jongeren. De jongerenraad heeft gewerkt aan het thema mentaal welbevinden. De jongerenraad heeft gewerkt aan het thema mentaal welzijn. Hun advies is vóór de zomer opgeleverd en na de zomer door de raad behandeld.

Beleidssterrein Jeugd

Taskforce jeugdhulp

In juni 2026 zijn de regiovisie gespecialiseerde jeugdhulp 'Samen rondom de jeugd' (RV 26.0020) en de Verordening Jeugdhulp gemeente Leiden 2026 (RV 26.0019), beiden prioriteiten van de Taskforce Jeugdhulp, vastgesteld. Het regionaal beleidsprogramma van Holland Rijnland werkt daarnaast aan verschillende projecten om de maatregelen van de Taskforce te implementeren (afkomstig uit het eindrapport van onderzoeksbureau KokxDeVoogd). Er wordt gewerkt aan plannen voor het werken met beschikkingen, proces- en casusregie en het versterken van de regionale governance. Tijdens de [commissie Onderwijs & Samenleving](#) van 21 mei 2026 is de raad geïnformeerd over deze ontwikkelingen vanuit de Taskforce.

De gemeente Leiden en jeugdhulpregio Holland Rijnland spannen zich samen in om wachtlijsten en tekorten in de specialistische jeugdhulp - zonder verlies van kwaliteit - te verminderen. In Leiden neemt het aantal kinderen dat jeugdhulp in 2026 licht af en lijken de kosten te stabiliseren, maar voor de regio als geheel stijgen de kosten.

Hervormingsagenda

In deze periodes zijn diverse acties uitgevoerd in het kader van de Hervormingsagenda Jeugd. Om jeugdhulp beter af te bakenen is lokaal ingezet op het voeren van een maatschappelijke dialoog met jongeren en de huis- en jeugdartsen. Er is een bijeenkomst belegd, waarin huis- en jeugdartsen zijn geïnformeerd over de actualiteiten in de jeugdhulp en om zicht te krijgen op het aanbod in de pedagogische basis. De jongerenraad heeft een advies opgeleverd waarin zij aanbevelingen geven hoe het mentaal welzijn van jongeren kan worden

verbeterd. Het college heeft de gemeenteraad voorgesteld om deze adviezen te delen met betrokken partners en een aantal adviezen op te volgen. In 2026 is het Levensvaardighedenspel aangeboden aan de Leidse beroepsopleidingen. Hiermee stimuleert de gemeente het gesprek over mentaal welbevinden onder studenten. Dit draagt bij aan de ontwikkeling van levensvaardigheden, die helpen bij het omgaan met de alledaagse uitdagingen van het leven.

Sportverenigingen zijn uitgenodigd om gebruik te maken van de modules van www.decheckers.nl om trainers en coaches te trainen in mentale basisvaardigheden. Hierdoor kunnen zij jongeren tot steun zijn als dat nodig is, dit versterkt de persoonlijke groei en veerkracht van jongeren. Hiermee worden de adviezen van Praatpower (2026) opgevolgd. Praatpower heeft onderzoek gedaan onder 3000 jongeren, waaronder de Leidse jongerenraad. Zij onderzochten hoe het mentale welbevinden van jongeren verbeterd kan worden. De adviezen van Praatpower zijn gedeeld met onderwijsinstellingen, jongerenwerk en het welzijnswerk.

Jeugdteams

De jeugdteams bieden jeugdigen en gezinnen hulp en ondersteuning bij problemen met opvoeden en opgroeien. De jeugdteams hebben hierbij aandacht voor het voorkomen, verbeteren, toegankelijk en betaalbaar houden van de jeugdhulp. Dit wordt bevestigd met data. De kosten van het aantal Leidse kinderen dat gespecialiseerde jeugdhulp gebruikt stabiliseert.

Op 30 juni 2028 loopt de huidige opdracht aan de Jeugdteams af. Momenteel wordt gewerkt aan een voorstel voor de inrichting van de toegang tot jeugdhulp na die datum. De raad wordt hierover in Q1 2027 geïnformeerd.

Sterke(re) lokale teams met een integraal ondersteuningsaanbod

Met de verkenning Integrale ondersteuning is de huidige situatie van de organisatie van de lokale teams en hun taken in beeld gebracht. Ook zijn de kansen en knelpunten van de huidige integrale samenwerking in het sociaal domein benoemd. Dit heeft geleid tot een advies voor de lokale teams en integrale samenwerking en leidt tot een veranderopdracht. De nadruk ligt hierbij op de behoefte van de inwoner en de positionering van de professionals. De gemeenteraad heeft bij de Kadernota 2026 middelen hiervoor vrijgemaakt.

Jeugdhulp en onderwijs

In Holland Rijnland worden diverse voorzieningen door onderwijs en specialistische jeugdhulp samen georganiseerd voor leerlingen die zowel onderwijsbegeleiding als zorg nodig hebben. De voorzieningen, zoals Jeugdhulp op School en onderwijs-zorgarrangementen, worden periodiek geëvalueerd en zijn afgelopen jaar positief geëvalueerd. Daarnaast zijn verdere voorbereidingen getroffen voor de toetreding van gemeente Alphen aan de Rijn in regio Holland Rijnland per januari 2027. Onder leiding van de procesregisseur onderwijs-zorgcontinuüm is er verder gewerkt aan de koppeling tussen gegevens vanuit Serviceorganisatie Zorg (SOZ), Regionaal Bureau Leerrecht (RBL) en samenwerkingsverbanden, zodat in 2027 op basis van data nieuwe stappen gezet kunnen worden die het aanbod op de grens van onderwijs en jeugdhulp versterken.

Collectiveren

In 2026 heeft Holland Rijnland verder gewerkt aan collectiveren: het vaker aanbieden van groepsgericht aanbod in plaats van individuele behandeling of begeleiding. In de tweede helft van 2026 lag de focus op het stimuleren van dit groepsaanbod bij jeugdhulpaanbieders. Daarnaast is ingezoomd op het thema ADHD. Daarover is in samenwerking met jeugdhulpaanbieders een 'gedeeld beeld' opgesteld, met de insteek om preventief, nieuwsgierig, contextgericht en menselijk samen te werken, zodat er niet onnodig gemedicaliseerd en geëscaleerd wordt.

Afbouw Buiten Budgettaire Route

Eind 2024 is afgesproken dat binnen de gespecialiseerde jeugdhulp regio Holland Rijnland de Buiten Budgettaire Route (BBR) in twee jaar moet worden afgebouwd. Een deel van de BBR-aanvragen is onvermijdelijk, zoals bijzondere vormen van zorg die niet van tevoren ingekocht kunnen worden.

In de praktijk neemt het aantal aanvragen voor de BBR nog steeds toe. In de tweede helft van 2025 is daarom binnen een project van de Taskforce de (klant)reis van kind en gezin door gespecialiseerde jeugdhulp in beeld gebracht. De ontwikkelaanpak om gericht te komen tot passende acties is gereed en de eerste maatregelen gericht op afbouw BBR zijn ingevoerd. Per 1 januari 2026 heeft een aantal gecontracteerde jeugdhulpaanbieders extra budget gekregen. Dit betreft aanbod voor jeugdigen die thuiszitten, waarbij individuele begeleiding in combinatie met jeugdhulp in groepsverband en daarnaast ook zorg-onderwijsaanbod beschikbaar is. Tevens wordt er bij een aantal gecontracteerde jeugdhulpaanbieders geen maximale budgetruimte meer gehanteerd. Dit betreft aanbod van Kinderdagcentra (KDC's), Gezinshuizen en Pleegzorg (voor Pleegzorg is dit per 2025 al ingegaan).

Beleidskader Gezondheid, Sport, Spelen en Bewegen

In april 2026 is de participatierapportage voor het nieuwe integrale beleidskader Gezondheid, Sport, Spelen

en Bewegen met de raad gedeeld. Begin 2027 wordt het uitgewerkte beleidskader ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. Hierin worden de ambities voor de komende jaren op deze beleidsterreinen geschetst en wordt nadrukkelijk de verbinding met o.a. de beleidsterreinen welzijn en stedelijke ontwikkeling gelegd. Naast Programma 7A Jeugd is dit beleidskader ook van toepassing op Programma 8C Sport en Programma 9B Preventie.

Waarborgen kwaliteit (openbare) speelruimte

De reguliere werkzaamheden voor het beheer van speel- en beweegruimte zijn voortgezet (programma 5A1.2 Beheren openbare ruimte). Daarnaast zijn de Leidse Beweegseutels toegepast bij duurzame wijkontwikkelingen in Fortuinwijk-Noord en Merenwijk en ingebracht bij andere gebiedsontwikkelingen, zoals in het Entreegebied van het Bio Science Park. Op deze manier wordt spelen en bewegen vroegtijdig meegenomen in de inrichting van de openbare ruimte.

In samenwerking met de Leidse Bond van Speeltuinen zijn de Leidse speeltuinverenigingen financieel en inhoudelijk ondersteund. Daarmee is bijgedragen aan het behoud van hun maatschappelijke en sociale functie in de wijken en aan de versterking van het Leidse speelnetwerk. Ook is speeltuinvereniging Merendroom feestelijk heropend en beschikt de vereniging weer over een bestuur.

In lijn met de SamenSpeelbelofte is ingezet op inclusieve speelomgevingen. In dat kader heeft de Kinderraad een SamenSpeeldag georganiseerd bij speeltuinvereniging Zuid-West.

Groene Schoolpleinen

De herinrichting van het Bonaireplein is in het najaar 2026 gerealiseerd. Het plein heeft meer groen en meer speelaanleidingen gekregen, waardoor het een aantrekkelijke speel- en ontmoetingsplek is geworden voor de buurt. Ook het plein bij de Anne Frankschool heeft meer groen gekregen, dankzij de subsidie die de gemeente Leiden voor dit schoolplein ontving van IVN Natuureducatie/Jantje Beton. Op dit plein zijn meerdere nieuwe bomen geplant en diverse struiken en planten. Ook is verharding vervangen door houtsnippers. Hiermee biedt het plein meer schaduw en koelte en een betere afvoer van regenwater. Ook is gewerkt aan een modelconvenant dat tussen gemeente en school gesloten kan worden ten behoeve van het openbaar toegankelijk stellen van een schoolplein.

Beleidssterrein Onderwijs

Leidse Gelijke Kansen Aanpak

In het eerste kwartaal van 2026 heeft de evaluatie van de Leidse Gelijke Kansen Aanpak plaatsgevonden. De aanpak is in uitvoering en loopt nog tot en met 2026. De incidentele middelen voor deze aanpak lopen af per 2027. Enkele aanbevelingen vanuit de evaluatie zijn reeds opgevolgd. Zo is bijvoorbeeld de inzet van Leidse brugfunctionarissen, de schakel tussen thuis, school en wijk die ouders toeleidt naar regelingen en aanbod, verbreed van inzet op basisscholen naar ook inzet op de voorschool. Op twee voorscholen is een pilot gestart in nauwe samenwerking met het veld en de gemeente. Ook is gewerkt aan de informatievoorziening rond schoolkeuze voor ouders van jonge kinderen, door middel van een meertalige video over het proces van aanmelden. In samenwerking met de schoolbesturen is het aanmeldprotocol basisonderwijs herzien en wordt gewerkt aan een vervolg van inzet op gelijke kansen per 2027 afhankelijk van of er wederom gelden beschikbaar worden gesteld. Voor inzet op Gelijke Stagekansen zie programma 3 Economie.

Rijke Leerdag Leiden

In 2026 is de coalitie binnen de nieuwe rijkssubsidieronde School en Omgeving 2025-2028 flink uitgebreid. De coalitie bestaat uit zeven Leidse basisscholen, één middelbare school, de gemeente, kinderopvangorganisaties, sport- en cultuurinstellingen, welzijnsorganisaties en andere maatschappelijke partners. De coalitie heeft de Rijke Leerdag Leiden verder verdiept en er wordt gewerkt aan een betere afstemming en kwaliteitsverbetering van het aanbod van naschoolse activiteiten. Het programma blijft zich richten op brede talentontwikkeling. Leerlingen krijgen daarbij een breed aanbod aan binnen- en buitenschoolse activiteiten op het gebied van sport, cultuur, (wereld)burgerschap, taal, muziek, nieuwe media, kunst, dans, natuur en theater.

Naast het programma School en Omgeving is vanuit de Leidse Educatieve Agenda en het Actieplan Kansrijk Onderwijs Leiden ook ingezet op naschoolse activiteiten voor scholen die niet binnen deze rijksregeling vallen.

Voortgang Innovatiesubsidie

In maart 2026 heeft weer een innovatiesubsidieronde plaatsgevonden. Dit heeft geleid tot de toekenning van 11 projecten. In juni 2026 is een feestelijke bijeenkomst geweest in het LEF waar de organisaties van projecten elkaar leerden kennen en ontdekten op welke thema's ze kunnen samenwerken. Zo is er een aantal projecten dat inzet op verbondenheid met de natuur en een aantal op de verbinding tussen het onderwijs en het werkveld in de zorg. De bijeenkomsten 'innoveren met LEF' worden na de zomer vervolgd en we zetten verder in op samenwerking en kennisdeling.

Jongerenkracht verankerd verduurzaming (Projecten vanuit Maatschappelijke Diensttijd (MDT))

Het project jongerenkracht Verankerd is begin 2026 van start gegaan en is een samenwerking van de Leidse MDT-partners en de gemeente, waarin we onderzoeken hoe we met MDT de meeste blijvende impact kunnen maken en verduurzamen in de regio voor de toekomst.

De eerste positieve resultaten van het project zijn al merkbaar. Zo hebben verschillende MDT-partijen als het REA College Heliomare, Technolab, Skillschool, Studio Moio en de gemeente Leiden elkaar beter leren kennen en inspireren zij elkaar in hun samenwerking met jongeren. Ook ontstaan de eerste verbindingen in het doorverwijzen van jongeren die mogelijk bij een andere organisatie beter tot hun recht komen. Binnen het project is een fondsenwerver aangesteld die kijkt naar duurzame financiering voor de betrokken organisaties en op welke manier daarin samen kan worden opgetrokken. Samen met het Instituut voor Publieke Waarden wordt gewerkt aan een maatschappelijke en economische kosten-baten analyse (MKBA).

Natuur- en Duurzaamheidseducatie

Halverwege 2026 ontving de gemeente Leiden de landelijke publieksprijs *De Gouden Wortel* voor het beste schooltuinprogramma van Nederland. Daarnaast is in de tweede helft van 2026 de nieuwe permanente tentoonstelling in de bijenstal op kinderboerderij Weidezicht geopend, zijn twee nieuwe onderwijsprogramma's over de energietransitie gestart en zijn nieuwe activiteiten uitgevoerd rond reparatie, textielafvalpreventie en voedseleducatie.

Leerlingenvervoer

In het eerste kwartaal van 2026 zijn kaders geschetst om meerjarige beschikkingen af te geven voor leerlingen waarbij duidelijk is dat ze voor meerdere schooljaren aangewezen blijven op een taxi of aangepast vervoer. Een meerjarige beschikking voor het leerlingenvervoer zorgt ervoor dat ouders en verzorgers niet ieder jaar opnieuw een aanvraag hoeven in te dienen. Dit heeft geresulteerd in minder (administratieve) lasten voor ouders en verzorgers en een vermindering van werkdruk voor de uitvoerder in de aanvraagperiode. Dit biedt op termijn ruimte voor meer contact met het gezin en draagt bij aan integrale dienstverlening. Verder zijn de aanbestedingscontracten met vervoerder Noot en Forseti verlengd.

Beleidssterrein Onderwijshuisvesting

Na de vaststelling van de *Visie en kaders* van het *Beleidsrijke Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) 2026-2042* (RV 25.0035) werkt de gemeente samen met de schoolbesturen de acties uit die binnen de verschillende thema's aan de orde komen. Het betreft de thema's gelijke kansen, inclusie, gezondheid & bewegen en duurzaamheid. Daarnaast is, in het kader van de Leidse Educatieve Agenda (LEA), verkennend gesproken over de mogelijkheden voor het realiseren van versnellingen in bepaalde projecten. De portefeuillehouder onderwijshuisvesting heeft begin juni 2026 de wethoudersbrief over de voortgang van de (ver)nieuwbouw van de schoolgebouwen uit de Herwaardering van het IHP 2026-2032 aan de raadscommissie gestuurd (Raadsinformatiebrief B 09 d.d. 05-06-2026). Hierin staat in welke fase ieder project zich bevindt en of er vertraging is ten opzichte van de eerdere planning. Ook staat hierin of dit andere of volgende projecten raakt in verband met de beschikbaarheid van een wissellocatie en of er sprake is van eventuele vertraging of problemen veroorzaakt door netcongestie. In november 2026 stuurt de portefeuillehouder de volgende raadsinformatie onderwijshuisvesting naar de raad.

Samengevat zijn de volgende onderwijshuisvestingsbouwprojecten in ontwikkeling in de periode tot 2032, zoals vastgelegd in het beleidsdocument Herwaardering IHP 2023-2032:

- Nieuwbouw Vlietlandcollege van de Stichting Voortgezet Onderwijs op Interconfessionele Grondslag, Johan Wagenaarlaan
- Vernieuwbouw Internationale Schakelklas van de Scholengroep Leonardo da Vinci (LdV), Vijf Meilaan
- Vernieuwbouw van de Lucas van Leyden van de Stichting Primair en Speciaal Openbaar Onderwijs Leiden en Leiderdorp (PROO)
- Nieuwbouw Kindcentrum Stevenshof van PROO en SCOL in samenwerking met FloreoKids
- Vernieuwbouw Vrije School Mareland van de Stichting Vrije Scholen Zuid West Nederland
- Vernieuwbouw gemeentelijke gymzaal Oppenheimstraat
- Vernieuwbouw en uitbreiding Leidse Houtschool van de Stichting Confessioneel Onderwijs Leiden (SCOL)
- Nieuwbouw Eerste Leidse Schoolvereniging, E.L.S
- Vernieuwbouw en uitbreiding van het Leonardo da Vinci, Kagerstraat

Doelenbomen

Beleidssterrein 7A Jeugd

Doel	Prestatie	
7A1 Een krachtige pedagogische samenleving	7A1.1 Betrekken van de jeugd via jeugdparticipatie	✓
	7A1.2 Waarborgen kwaliteit (openbare) speelruimte	✓
7A2 Goede (gebiedsgerichte) ondersteuning en hulp aan jeugd en gezin	7A2.1 Vanuit het CJG uitvoeren Wet Publieke Gezondheid	⚠
	7A2.2 Vanuit het CJG organiseren van informatie en advies en opvoedingsondersteuning	✓
	7A2.3 Vanuit het CJG organiseren van jeugdhulp door middel van jeugdteams	✓
7A3 Goede specialistische hulp beschikbaar	7A3.1 Het organiseren van specialistische hulp	⚠

Toelichting doelenboom Beleidssterrein 7A Jeugd

7A2.1 Vanuit het CJG uitvoeren Wet Publieke Gezondheid

De jeugdgezondheidszorg in Leiden functioneert momenteel goed en voldoet aan de wettelijke eisen. Tegelijkertijd is de situatie kwetsbaar door personeelstekorten, arbeidsmarktkrapte en de toenemende druk op preventieve ondersteuning. Hierdoor kunnen de 19 contactmomenten uit het basistakenpakket niet altijd volledig worden aangeboden aan gezinnen met een lager risicoprofiel. Met het programma JGZ-Fit werkt Hecht aan het herstel en de versterking van de JGZ-organisatie.

Begin dit jaar is de aanbesteding voor de Jeugdgezondheidszorg (waaronder vaccineren) voor asielzoekerskinderen gegund aan GZA (Asielzoekers Gezondheidszorg). Deze zorg heeft 25 jaar bij de GGD'en in Nederland gelegen; die zouden vanaf oktober 2026 hiermee stoppen. Gedurende het jaar groeide echter landelijk (en bij de JGZ in Hollands Midden) de bezorgdheid over de overdracht van deze taken. Onlangs hebben het ministerie en GGD GHOR landelijk afgesproken dat de jeugdgezondheidszorg voor asielzoekerskinderen de komende drie jaar door de GGD uitgevoerd blijft worden. De eerder geplande overname per juni 2027 gaat daarmee niet door. De periode van drie jaar wordt gebruikt om een verantwoorde overdracht aan de nieuwe aanbieder voor te bereiden. Het is goed nieuws dat er nu duidelijkheid is en dat de continuïteit van de zorg voor deze kinderen kan worden gewaarborgd. Tegelijkertijd vraagt het van medewerkers en organisatie veel flexibiliteit om deze dienstverlening opnieuw zorgvuldig op te bouwen.

7A3.1 Het organiseren van specialistische hulp

De jeugdregio Holland Rijnland blijft maatregelen inzetten om wachttijden te verlagen en kosten verder te verminderen. Voor Leiden daalt het aantal kinderen dat jeugdhulp gebruikt licht en stabiliseren de kosten. Er komen nog nieuwe maatregelen aan, waarvan het effect nog moet gaan blijken. Hierbij kunnen we denken aan het werken met beschikkingen en casusregie.

Beleidssterrein 7B Peuterspeelzalen en kinderopvang

Doel	Prestatie	
7B1 Kwalitatief goed en toegankelijk aanbod van kindercentra	7B1.1 Zorg dragen voor voldoende aanbod peuterspeelzaalwerk	✓
	7B1.2 Waarborgen kwaliteit kinderopvang / peuterspeelzalen	✓

Toelichting doelenboom Beleidssterrein 7B Peuterspeelzalen en kinderopvang

Er zijn geen afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Beleidssterrein 7C Onderwijsbeleid

Doel	Prestatie	
7C1 Gelijke kansen voor kinderen en jongeren	7C1.1 Waarborgen van aanbod, kwaliteit en deelname aan voor- en vroegschoolse educatie	✓
	7C1.2 Stimuleren hoogwaardig taalaanbod op onderwijskansscholen	✓
	7C1.3 Bevorderen van een goede samenwerking tussen ouder en professional	✓
7C2 Goede onderwijs-ondersteuning en samenwerking in het onderwijs	7C2.1 Ondersteunen zorg voor leerlingen met specifieke behoeften	✓
	7C2.2 Stimuleren samenwerking en voorzieningen in het onderwijs	✓
7C3 Als kennisstad toekomstbestendig onderwijs bevorderen met extra aandacht voor duurzaamheid, internationalisering en talentontwikkeling	7C3.1 Stimuleren van een duurzame rijke leeromgeving waarin leerlingen en onderwijsprofessionals hun eigen talenten kunnen ontwikkelen met aandacht voor een doorlopende leerlijn	✓
	7C3.2 Stimuleren dat leerlingen worden voorbereid op een internationale samenleving	✓
	7C3.3 Bevorderen van een toekomstgerichte talentontwikkeling door samenwerking van onderwijs met bedrijven en instellingen	✓
7C4 Zoveel mogelijk leerlingen volgen onderwijs en halen een startkwalificatie of het verwerven van een werkplek	7C4.1 Sturing geven aan projecten die zich richten op het behalen van een startkwalificatie, terugkeer naar het onderwijs (ook voor thuiszitters) of het verwerven van een werkplek	✓
	7C4.2 Tegengaan verzuim leerplichtigen	✓

Toelichting doelenboom Beleidssterrein 7C Onderwijsbeleid

Er zijn geen afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Beleidssterrein 7D Onderwijshuisvesting

Doel	Prestatie	
7D1 Goede kwantiteit en kwaliteit van onderwijshuisvesting	7D1.1 Realisatie van nieuwbouw, uitbreiding en vervanging van lesgebouwen en gymnastieklokalen	⚠
	7D1.2 In stand houden van de bestaande gebouwenvoorraad door onderhoud en aanpassingen	✓
	7D1.3 Uitvoering van de overige wettelijke taken zoals ozb, schadeherstel en bekostiging gymnastiekonderwijs	✓

Toelichting doelenboom beleidssterrein 7D Onderwijshuisvesting

7D1.1 Realisatie van nieuwbouw, uitbreiding en vervanging van lesgebouwen en gymnastieklokalen

Zeven onderwijshuisvestingsprojecten lopen enige vertraging op, waarbij het kan gaan om vertraging in de initiatieffase en/of definitiefase, of om vertraging in de daadwerkelijke realisatiefase (vertraging in de bouw). De projectdetails worden twee keer per jaar gedeeld met de Raad in een speciale raadsinformatiebrief over IHP-projecten, laatstelijk de brief van 4 juni 2026 (B 09 raadsinformatiebrief voortgang IHP projecten). De volgende raadsinformatiebrief wordt verwacht in november 2026.

NB. Het woord vertraging is relatief; soms zit de vertraging alleen maar in de initiatie-fase (als er nog geen steen gelegd is). Vertraging in de bouw is er soms ook, maar als er geen verdere extra vertraging is opgelopen na de aanvankelijke vertraging, dan is dat niet bij de volgende rapportage reden voor oranje of rood stoplicht. De overall planning is ook niet in gevaar.

Financiële afwijkingen begroting 2026

Programma 7 Jeugd en onderwijs (- = voordeel)

Type aanmelding	Nr	Onderwerp	L/B	I/S	Betreft reserve?	Zo ja, welke reserve	2026	2027	2028	2029
Mee/ Tegenvaller	07.02	Schoonmaakkosten gymzalen	L	S			80			
Budgetneutraal	07.01	Specialistische jeugdhulp	L	I	Ja	Reserve Sociaal Domein P7	2.559			
				S			-2.559			
	07.03	Motie voedselstrategie	L	S			150			
			B	I	Ja	Reserve Duurzame Stad P7	-150			
	07.04	Uitbreiding Thermiek	L	S				0	0	0
	07.05	Restwaarde Stevenshofscholencomplex	L	S					0	0
Resultaat programma							80	0	0	0

Bedragen * € 1.000

Toelichtingen afwijking begroting 2026

Mee- en tegenvallers:

07.02 Schoonmaakkosten gymzalen

In de huidige contracten voor schoonmaken gymzalen is een indexering conform de consumentenprijsindex (CPI) opgenomen. De afgelopen jaren is de indexatie in de gemeentelijke begroting op basis van de prijsontwikkeling binnen de sector overheid lager geweest dan indexatie contract (CPI) waardoor het beschikbaar budget in de gemeentelijk begroting niet meer toereikend is en structureel opgehoogd moet worden. Voor 2026 een tegenvaller van € 80.000.

Budgetneutrale wijzigingen:

07.01 Specialistische jeugdhulp

De verwachte kosten van de specialistische jeugdhulp, gebaseerd op de eerste SOZ-prognose 2026, zijn ruim € 2,5 miljoen lager dan geraamd. Het voordeel wordt gestort in de reserve Sociaal Domein. Het structurele effect is verwerkt in de programmabegroting 2027. De gunstige ontwikkeling is mede veroorzaakt door het ingezette beleid: investeren in de sterke sociale basis, verbeterde triage, normaliseren, collectivieren, afbakenen jeugdhulp en verbetering data en monitoring. Daarnaast kan het zijn dat door de voorbereiding van maatregelen uit de Taskforce in de jeugdhulpregio Holland Rijnland een voorgesorteerd effect is ontstaan. Daarbovenop is het aantal kinderen in Leiden de afgelopen jaren gedaald en daalt het aantal kinderen dat jeugdhulp ontvangt de laatste jaren. Echter kan het door de wachttijden bij zowel de jeugdteams als bij de specialistische jeugdhulpaanbieders een vertekend beeld ontstaan. Door deze wachtlijsten ontvangen de kinderen nog geen behandeling.

07.03 Motie voedselstrategie

Op 5 maart 2026 is door uw raad een motie aangenomen om een voedselstrategie op te stellen die bijdraagt aan een gezondere en duurzamere voedselomgeving. In deze rapportage wordt voor de uitvoering hiervan € 150.000 beschikbaar gesteld vanuit de reserve Duurzame Stad (programma 5). Deze middelen zijn beschikbaar vanuit een vrij besteedbaar voordeel op de DPRA-subsidie (Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie). Naar aanleiding van een eerder dit jaar door de gemeenteraad aangenomen motie werkt de gemeente Leiden aan een voedselstrategie die bijdraagt aan een gezondere en duurzamere voedselomgeving. Met het beschikbare budget van €150.000 zet de gemeente in op concrete maatregelen en gesprekken met partners uit de stad. Daarbij wordt aangesloten bij bestaande initiatieven en de kennis die in Leiden aanwezig is, onder meer via de Leidse Voedselraad en de door hen opgestelde voedselvisie. Lokale voedselinitiatieven worden uitgenodigd om mee te denken over de verdere ontwikkeling van de voedselstrategie. De aanpak richt zich op het realiseren van zichtbare resultaten op korte termijn en het leggen van een basis voor een

gezamenlijke, integrale voedselstrategie voor de langere termijn.

07.04 Krediet uitbreiding Thermiek

Voorgesteld wordt om voor de uitbreiding van Mytyschool de Thermiek een krediet van afgerond € 3,5 miljoen beschikbaar te stellen. Hiervoor verduurzaamt schoolbestuur Resonans het voormalig schoolgebouw van het Auris college aan de Obrechtstraat 4 en maakt het het gebouw geschikt voor de VSO-leerlingen van de Thermiek (Blauwe Vogelweg). Sinds 2022 zijn verschillende manieren om de Thermiek uit te breiden onderzocht, maar niet haalbaar gebleken. Schoolbestuur Resonans heeft in 2022 voor het eerst uitbreiding van de Thermiek aangevraagd. Deze aanvraag werd afgewezen, omdat gebruik maken van leegstand in een ander schoolgebouw en uitbreiding van het eigen schoolgebouw praktisch en bouwkundig niet haalbaar bleken. Met het vrij komen van het gebouw van het Auriscollege ontstaat de mogelijkheid om de Thermiek daar uit te breiden. Door het schoolgebouw deze nieuwe functie te geven, kan het Metrum aan de Schubertlaan (ook een VSO-praktijkcollege van Resonans) van de praktijklokalen van het Auriscollege gebruik blijven maken zoals het al jaren deed. De kapitaallasten van afgerond € 207.000 worden gedekt uit het exploitatiebudget voor onderwijshuisvesting (zie besluitpunt 6).

07.05 Krediet Stevenshofscholencomplex

In de collegebrief 'Circulair innoveren' van 15 juli 2025 (Z/25/3848571) is aangekondigd dat er bij het Stevenshofscholencomplex gerekend zal worden met een restwaarde. Normaal gesproken wordt een schoolgebouw in 40 jaar afgeschreven tot € 0. Omdat dit scholencomplex circulair gebouwd wordt kunnen bepaalde materialen worden hergebruikt na 40 jaar. De restwaarde van het complex na 40 jaar is berekend op € 2,3 miljoen. Als gevolg van de restwaarde hoeft er jaarlijks minder afgeschreven te worden op het pand, en ontstaat er zo financiële ruimte. Deze financiële ruimte kan worden ingezet om de meerkosten van circulaire bouw te dekken. Voorgesteld wordt om het beschikbare krediet voor dit complex met afgerond € 1 miljoen te verhogen naar € 20,3 miljoen. Als gevolg hiervan daalt de afschrijving met € 35.000 per jaar en stijgen de rentelasten met € 29.000 per jaar. Het verschil van afgerond € 6.000 wordt toegevoegd aan het exploitatiebudget van onderwijshuisvesting (zie besluitpunt 7).

8

Cultuur, sport en recreatie

Cultuur, sport en recreatie

<i>Programmanummer</i>	8
<i>Commissie</i>	Onderwijs en Samenleving, Onderwijs en Samenleving
<i>Portefeuille(s)</i>	Energie, Werk en Inkomen en Cultuur Economie, Kennis, Sport en Gezondheid Bestuur, Veiligheid en Handhaving Klimaat, Mobiliteit en Financiën

De missie van het programma Cultuur, sport en recreatie luidt:

Cultuur, cultuurhistorie, sport, recreatie en evenementen vormen een belangrijk deel van het stadsklimaat, dragen bij aan de ontwikkeling van alle Leidenaren en maken deelname aan het maatschappelijke leven voor iedereen toegankelijk. Dat is van grote waarde voor de versterking van de aantrekkelijkheid van de stad voor bewoners en bezoekers. In de gezonde stad hebben mensen de ruimte om te sporten en te bewegen.

Stand van zaken bij Voortgangsrapportage

Beleidssterrein Cultuur

Projectreview Bibliotheek en Muziekschool

De gemeenteraad heeft in november 2025 bij de behandeling van het kaderbesluit over de muziekschool besloten een tussenstep in te bouwen in de besluitvorming over dit project. Met deze nieuwe opdracht nemen we een moment om richting te geven aan de aanvullende wensen van de raad, wat vraagt om een aangepaste planning. Daarom is er voor beide projecten een projectreview in 2026. Na het afronden van deze tussenfase zal de raad met een wethoudersbrief geïnformeerd worden over de tussenfase en vervolg van beide projecten.

Lakenhal

Museum De Lakenhal haalde reeds begin juli 2026 het jaardoel van haar bezoekersaantallen (80.000 in 2026) door het succes van de tentoonstellingen *Meesterlijk Mysterie* en *Thuis bij Jan Steen*.

Beleidssterrein Erfgoed

Subsidieregeling Historisch Stadsbeeld

Het plafond van de Subsidieregeling Historisch Stadsbeeld is in Q1 van 2026 al bereikt. De regeling is dit jaar dus succesvol maar nieuwe aanvragen kunnen niet in behandeling worden genomen. Ook het subsidiebudget van terugboekingen (projecten die niet doorgingen) is omgezet in nieuwe beschikkingen. Er zijn in totaal 22 projecten positief beschikt: 4 winkel-of bedrijfspuien, 10 historische objecten (zoals stoepen, luiken en andere bijzonder onderdelen), 8 historische kleuren (schilderwerk).

Exploitatie molenmuseum De Valk

Bezoekersaantallen bij het molenmuseum De Valk verlopen zo voorspoedig dat mogelijk rond 40.000 bezoekers verwacht worden in 2026. Vervanging van de wieken en de as is afhankelijk van de planning van de aannemer. Dit zal pas na 3 oktober gebeuren.

Het Gravensteen

Het Gravensteen is door de aanwezigheid van Erfgoed Leiden een mooie erfgoedhotspot geworden voor publieksevenementen zoals rondleidingen door de Pieterskerk en Museumnacht.

Beleidssterrein Sport

Wijkspark de Mors

In april 2026 is officieel de start gegeven voor de sloop van de 3 Octoberhal en de omliggende gebouwen. Hiermee wordt ruimte gemaakt voor de toekomst, want deze grond is nodig voor de realisatie van het nieuwe, derde rugbyveld en het Urban Sportpark (als nieuw onderdeel van het wijkspark de Mors). De aanbesteding voor zowel het derde rugbyveld als het nieuwe Urban Sportpark zijn succesvol afgerond. Voor het Urban Sportpark is samen met de creatieve experts van ontwerpbureau Nine Yards gestart met het participatietraject.

Ijsbaan de Stevenshof

De gemeenteraad heeft het college via de motie Ijsbaan de Stevenshof (M.24.0056.49) verzocht om, in goed overleg met de verschillende betrokken partijen, zelf aan de slag te gaan met het opstellen van een plan voor een multifunctionele inrichting van Ijsbaan de Stevenshof. Het onderzoek naar de mogelijkheden en toekomst van Ijsbaan De Stevenshof is afgerond. De gemeenteraad wordt hierover in het najaar van 2026 geïnformeerd.

Beleidskader Gezondheid, Sport, Spelen en Bewegen

In april 2026 is de participatierapportage voor het nieuwe integrale beleidskader Gezondheid, Sport, Spelen en Bewegen met de raad gedeeld. Begin 2027 wordt het uitgewerkte beleidskader ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. Hierin worden de ambities voor de komende jaren op deze beleidssterreinen geschetst en wordt nadrukkelijk de verbinding met o.a. de beleidssterreinen welzijn en stedelijke ontwikkeling gelegd. Naast Programma 8C Sport is dit beleidskader ook van toepassing op Programma 7A Jeugd en Programma 9B Preventie.

Regionaal capaciteitsonderzoek

Op dit moment wordt een regionaal capaciteitsonderzoek naar sportaccommodaties laten uitvoeren. We hebben uw raad hierover eind januari 2026 geïnformeerd per brief (met kenmerk: Z/22/3356261). Met dit onderzoek verkrijgen we op hoofdlijnen inzicht in hoe de huidige en toekomstige vraag naar sportaccommodaties zich verhoudt tot het huidige en toekomstige aanbod in de Leidse regio. Het onderzoek brengt de regionale samenhang van knelpunten en opgaven in beeld.

Beleidssterrein Recreatie

Leidens Ontzet

Na het jubileumjaar in 2024 is in 2025 gewerkt aan een toekomstbestendige aanpak van Leidens Ontzet. In 2026 worden de nieuwe uitgangspunten in de praktijk gebracht. Belangrijke speerpunten zijn spreiding van bezoekers, toegankelijkheid, veiligheid en heldere taakverdeling tussen gemeente en stadspartners. Ook wordt gewerkt aan meer samenhang in de programmering gedurende de viering.

Doelenbomen

Beleidsterrein 8A Cultuur

Doel	Prestaties	
8A1. 1. Sterke culturele basisinfrastructuur, voor alle hierbij behorende prestaties kwalitatief hoogstaand, divers en inclusief	8A1.1. Ondersteunen en mogelijk maken voorstellingen en optredens podiumaanbod	✓
	8A1.2 Ondersteunen en mogelijk maken museaal aanbod	✓
	8A1.3 Ondersteunen en mogelijk maken educatief aanbod	✓
	8A1.4 Ondersteunen en mogelijk maken beeldende kunst (in de openbare ruimte)	✓
	8A1.5 Ondersteunen amateurkunstverenigingen	✓
	8A1.6 Ondersteunen lokale media	✓
	8A1.7 Ondersteunen projecten voor diversiteit, toegankelijkheid, ander publieksbereik, spreiding in de stad	✓
	8A1.8 Exploitatie Stedelijk museum De Lakenhal	✓
8A2. Cultuur draagt bij aan maatschappelijke doelen door culturele activiteiten	8A2.1 Stimuleren en ondersteunen netwerkvorming en kennisontwikkeling cultuur- en zorgsector	✓
	8A2.2 Stimuleren en ondersteunen dat cultuur bij draagt bij aan integratie nieuwkomers	✓
	8A2.3 Onderzoek en stimuleren grotere toegankelijkheid cultuur voor smalle beurs en jongeren	✓
8A3. Leiden onderscheidt zich (inter)nationaal met kennis en cultuur	8A3.1 Versterken unieke weefsel kennis en cultuur	✓
	8A3.2 Cultuureducatie icm natuur- en milieueducatie om de hoek	✓

Toelichting doelenboom Beleidsterrein 8A Cultuur

Er zijn geen afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Beleidsterrein 8B Cultureel erfgoed

Doel	Prestatie	
8B1. Het Leids verleden wordt duurzaam ingezet als onderscheidende kracht: kennis en collecties op het gebied van cultureel erfgoed zijn bruikbaar voor diverse groepen en het cultureel erfgoed wordt behouden voor toekomstige generaties. Leiden staat met al haar erfgoedkennis en –collecties nationaal en internationaal aan de top (ambitie I); Leiden wil haar historische omgevingskwaliteit behouden, benutten en versterken voor een aantrekkelijke, vitale en toekomstbestendige stad (ambitie II); Leiden bruist van erfgoedbeleving voor en door bewoners en bezoekers (ambitie III).	8B1.1 Exploitatie en beheer Erfgoed Leiden en Omstreken	⚠
	8B1.2 Exploitatie en beheer Molen de Valk	✓
	8B1.3 Toezicht en handhaven monumenten	✓
	8B1.4 Uitvoeren erfgoedbeleid met partners	⚠

Toelichting doelenboom Beleidsterrein 8B Cultureel erfgoed

8B1.1 Exploitatie en beheer Erfgoed Leiden en Omstreken

De restauratie en verduurzaming van de Boiotkade is inmiddels in volle gang. De geplande oplevering is echter vertraagd vanwege een uitbreiding van de scope en de grotere complexiteit van de opgave. Oplevering wordt nu verwacht in mei 2027.

8B1.4 Uitvoeren erfgoedbeleid met partners

Deze prestatie staat grotendeels op groen maar bevat meerdere onderdelen waarvan enkele een doorloop hebben naar 2027.

Monumenten en Archeologie

Voor de wijziging van het omgevingsplan voor archeologie is dit jaar de participatie gestart. Aansluitend volgt in het najaar de RO-procedure. Besluitvorming door de raad loopt door naar 2027. De actualisatie van

de onderzoeksagenda archeologie en bouwhistorie zal dit jaar plaatsvinden voor het onderdeel archeologie. Voor het onderdeel bouwhistorie was de inzet elders nodig op wettelijke taken en moet een nieuwe planning worden gemaakt. De omgevingsplanwijziging voor monumenten en de omgeving van monumenten is volgens plan in procedure gebracht. De besluitvorming door de raad volgt in Q4 2026.

Beleidsterrein 8C Sport

Doel	Prestaties	
8C1 Leiden heeft aantrekkelijke, duurzame en multifunctionele sportvoorzieningen	8C1.1 Exploiteren, beheren en onderhouden van de gemeentelijke sportaccommodaties	✓
	8C1.2 Uitvoering geven aan het sportaccommodatieplan v.w.b. de jaarschijf 2026	✓
8C2 Iedere Leidenaar heeft een gezonde en actieve leefstijl	8C2.1 Leidenaars bewegen voldoende	✓
	8C2.2 Leiden heeft sterke toekomstbestendige sportverenigingen	✓
8C3. De fysieke leefomgeving bevordert sporten, spelen en bewegen	8C3.1 De openbare ruimte is beweegvriendelijk	✓

Toelichting doelenboom Beleidsterrein 8C Sport

8C1.1 Exploiteren, beheren en onderhouden van de gemeentelijke sportaccommodaties

Er zijn geen afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Beleidsterrein 8D Recreatie

Doel	Prestatie	
8D1 Voldoende recreatieve mogelijkheden voor Leidenaren	8D1.1 Beheer en exploitatie van Jeugdorp Zuid-West	✓
	8D1.2 Beheer en exploitatie van volkstuinen	✓
	8D1.3 Verstrekken van subsidie aan amateurtuinders	✓
8D2 Voldoende onderscheidende evenementen ter versterking van de levendigheid in de stad, het aantrekken van extra bezoekers en versterking van de lokale economie	8D2.1 Evenementencoördinatie	✓
	8D2.2 Be-/afhandelen van aanvragen evenementenvergunning	✓
	8D2.3 Ondersteunen van de drie grootschalige en overige evenementen	✓
	8D2.4 Verstrekken van evenementensubsidie	✓
	8D2.5 Meerjarige resultaatafspraken met organisatoren van identiteitversterkende evenementen	✓

Toelichting doelenboom Beleidsterrein 8D Recreatie

Er zijn geen afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Financiële afwijkingen begroting 2026

Programma 8 Cultuur, sport en recreatie (- = voordeel)

Type aanmelding	Nr	Onderwerp	L/B	I/S	Betreft reserve?	Zo ja, welke reserve	2026	2027	2028	2029
Mee/ Tegenvaller	08.01	Leidens Ontzet 2026	L	S			310			
Resultaat programma							310			

Bedragen * € 1.000

Toelichtingen afwijking begroting 2026

Mee- en tegenvallers:

08.01 Leidens Ontzet 2026

In 2026 valt Leidens Ontzet op een vrijdag en zaterdag, waardoor een drukbezochte editie wordt verwacht. De viering vindt grotendeels plaats in het centrum binnen de singels. Om het evenement veilig en beheersbaar te laten verlopen, zijn aanvullende maatregelen nodig op het gebied van onder meer veiligheid, bezoekersspreiding, sanitaire voorzieningen, fietsparkeren en verkeersregulering, passend binnen het ambitierapport 'Samenwerken aan Leidens Ontzet'.

De verantwoordelijkheid van het maken van de verkeers- en vaarplannen ligt bij de evenementenorganisatie van Leidens Ontzet. De uitvoering van deze plannen ligt bij de gemeente. Verkeersplannen worden steeds complexer en uitgebreider. Er worden meer borden en hekken gevraagd en de omleidingen worden steeds omvangrijker. Vanwege de toenemende evenementen op het water wordt ook deze bebording steeds uitgebreider. Om de veiligheid tijdens Leidens Ontzet te waarborgen wordt voorgesteld om een bedrag van € 310.000 beschikbaar te stellen voor de organisatie en uitvoering van de benodigde maatregelen.

Daarnaast is in het programma Veiligheid, als onderdeel van aanmelding '2.1 Kosten evenementen 2026', ook een bedrag van € 40.000 opgenomen voor inrijbeperkende maatregelen voor de Breestraat.

Budgetneutrale wijzigingen:

Niet van toepassing.

9

Maatschappelijke ondersteuning

Maatschappelijke ondersteuning

Programmanummer	9
Commissie	Onderwijs en Samenleving
Portefeuille(s)	Wonen, Bouwen & Welzijn Economie, Sport, Kennis & Gezondheid Kansengelijkheid, jeugd en onderwijs

De missie van het programma Maatschappelijke ondersteuning luidt:

De gemeente Leiden wil een inclusieve, toegankelijke en sociale stad zijn voor alle inwoners, waarin iedereen naar vermogen kan deelnemen, iedereen regie heeft over de wijze waarop hun zorgbehoefte wordt vervuld en waar er zo nodig een vangnet is voor degene die onvoldoende in staat zijn voor zichzelf te zorgen. We stimuleren actieve deelname aan het maatschappelijk leven.

Stand van zaken bij Voortgangsrapportage

Diversiteit, Inclusie en Gelijkwaardigheid

Per januari 2026 is het programma Leiden Inclusief overgedragen aan de lijnorganisatie. Elke medewerker van de gemeente heeft een taak om discriminatie te voorkomen en een gelijkwaardige behandeling van collega's en inwoners van de stad te borgen. Het eerste halfjaar zijn de uitkomsten van de DIG- scan op diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid besproken in de organisatie. Er is een werkgroep Toegankelijkheid opgericht. Vanuit HR wordt verder gewerkt aan objectieve werving & selectie en is er een werkplan DIG & HR&O opgesteld. Ook wordt gewerkt aan de uitvoering van het plan van aanpak tegen racisme en discriminatie en het actieplan Welzijn en Veiligheid LHBTIQ+ personen. Per 1 juni 2026 is de Coördinator Diversiteit, Inclusie en Gelijkwaardigheid gestart. Deze coördinator ziet toe op een goede implementatie en sterke verankering van de vier thema's uit het programma Leiden Inclusief (racisme en discriminatie, toegankelijkheid, LHBTIQ+ en gendergelijkheid).

Emancipatie en antidiscriminatie

In 2026 is ingezet op leren over antidiscriminatiebeleid, deelname aan het netwerk over antidiscriminatie van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en is input gegeven op een wetsvoorstel dat de situatie van de antidiscriminatievoorziening in Nederland wijzigt. Vanuit het Regenboogprogramma is in 2026 ingezet op het ondersteunen van verschillende initiatieven in de stad voor het verbeteren van de positie van LHBTIQ+ personen. Zo heeft er op verschillende middelbare scholen en in het hoger onderwijs het project 'Een zwaluw in de kamer' gedraaid van Eveline van de Putte, is een start gemaakt aan de documentaire over Roze Ouderen met o.a. Magda Römgens, is Pride Leiden ondersteund, konden de werkgroepen van COC Leiden doorgang vinden en heeft Rainbow Society Leiden een textielproject gedaan met queer jongeren in samenwerking met VNTG-winkels.

Koloniaal- en slavernijverleden

Vanuit het project 'koloniaal en slavernijverleden' is er gewerkt aan: vervolgonderzoek, een denktank, een proces om tot excuses te komen en de realisatie van monument(en) voor dit verleden. Op 2 december 2025 heeft de burgemeester excuses aangeboden voor de rol die het toenmalig stadsbestuur heeft gespeeld in het koloniaal- en slavernijverleden. Het vervolgonderzoek is in januari 2026 gestart, de eerste vier bijeenkomsten van de denktank zijn geweest en er is vanaf de zomer 2026 gestart met het proces voor de realisatie van monumenten.

Studentenwelzijn

Er wordt momenteel op verschillende manieren gewerkt aan het versterken van het studentenwelzijn in Leiden. Vanuit de landelijke Veerkrachtcoalitie is in samenwerking met het Deloitte Impact Fund gestart met het opzetten van een impactmeting op het Leidse studentenwelzijnsbeleid. Er wordt gewerkt aan de Landelijke samenwerking Alcoholpreventie Studenten (LAPS), die onder andere een onderzoek, een campagne en een landelijk congres organiseert. Dit project richt zich op het vergroten van kennis over de negatieve gevolgen van alcoholgebruik, het verlagen van de drempel naar hulp voor studenten en het ontwikkelen van oplossingen die passen bij de ervaringen en behoeften van studenten. Daarnaast wordt gewerkt aan het verbeteren van de website Young in Leiden, onder andere via een gebruikersonderzoek en een onderzoek naar de positionering van de website, om beschikbare (preventieve) hulp voor studenten nog duidelijker in beeld te brengen en toegankelijker te maken. Tot slot verlopen de reguliere overleggen over studentenwelzijn voorspoedig en zorgen ze nog altijd voor nieuwe ideeën om het beleid te verbeteren.

Beleidssterrein Sociale Binding en Participatie

Programma Maatschappelijke Zorg Leidse regio

Binnen de Leidse regio wordt gewerkt aan de transformatie Maatschappelijke Zorg vanuit het programma Maatschappelijke zorg Leidse regio. Het programmaplan 'Alle inwoners horen erbij! (2023-2029)' is het meerjarig uitvoeringprogramma. Het programma richt zich op inspanningen voor inwoners die behoren tot de doelgroep maatschappelijke zorg. De focus binnen het programma ligt op een verschuiving van reactieve ondersteuning achteraf naar preventie vooraf.

In 2026 is in de Leidse regio gestart met de beweging naar 'Wonen Eerst'. Wonen Eerst houdt in dat dakloze mensen directe of zo snel als mogelijk toegang krijgen tot zelfstandige woonruimte, zonder dat zij aan allerlei voorwaarden moeten voldoen. In een pilot met woningcorporatie Portaal worden medio november in Leiden acht Wonen Eerst woningen aan dakloze inwoners toegewezen. Voor de pilot worden vier gezinnen en vier jongeren geselecteerd. Met (zorg)aanbieders en corporaties is extra ingezet op het voorkomen van huisuitzettingen. De werkafspraken rondom huisuitzettingen door huurschuld zijn met elkaar aangescherpt. Voorts wordt ingezet op werkafspraken ter voorkoming van huisuitzettingen bij overlast. De keten maatschappelijk opvang in de Leidse regio is vastgelopen. We hebben tijdelijk dakloze inwoner in gebouw C opgevangen. Vanaf september worden gezinnen en vrouwen in de Best Western opgevangen en kunnen we de dakloze inwoners uit gebouw C verhuizen naar kleine locatie verspreid over de Leidse regio.

Beleidssterrein Preventie

Leiden Healthy Society Center

Het Leiden Healthy Society Center heeft in juni 2026 voor de derde keer het 'Leiden Gezond Festival' georganiseerd. Deze dag staat jaarlijks volledig in het teken van gezondheid en welzijn voor de Leidse inwoner, naast ook de kennis- en onderzoekscomponenten. In vergelijking met eerdere edities wordt samengewerkt met een bredere vertegenwoordiging van maatschappelijke partners, organisaties en initiatieven uit de stad, naast de kennisinstellingen die verbonden zijn aan het Leiden Healthy Society Center. In september 2026 is de bijeenkomst *Van verwachtingen naar verandering: voortbouwen op het pionierswerk van Andrea Evers* georganiseerd. Daarnaast wordt het thema voeding en voedselomgeving geagendeerd via een kenniscafé of beleidslab, waarin kennisuitwisseling en beleidsontwikkeling samenkomen. De programmacoördinator die begin 2025 was aangesteld voor de duur van twee jaar, onder andere voor het opstellen van een meerjarenstrategie, krijgt contractverlenging. De concept meerjarenstrategie is opgesteld met looptijd 2026-2030, maar nog niet vastgesteld door het bestuur van het LHSC. Nadat het bestuur van LHSC akkoord is, zal dit nog langs het college van B&W gaan.

Aanpak Eenzaamheid en Mentale Gezondheid

In 2026 is verder uitvoering gegeven aan een zevental amendementen die de gemeenteraad in de vorm van wensen en bedenkingenprocedure heeft meegegeven bij de aanpak Eenzaamheid en Mentale Gezondheid. Over de laatste stand van zaken is in juni 2026 gerapporteerd aan de gemeenteraad door middel van een wethoudersbrief. Er is besloten de campagne rondom eenzaamheid niet te herhalen in 2026. De beschikbare capaciteit en prioriteit binnen het beleidsthema zijn ingezet voor de uitvoering van de amendementen, waardoor de focus minder op het Signaalpunt Eenzaamheid heeft gelegen. Verder is gekeken naar hoe ontmoeting en verbondenheid in de Lammenschansdriehoek verder kunnen worden gestimuleerd, in samenwerking met partners uit de Sterke Sociale Basis en stakeholders uit de wijk. Daarnaast wordt ingezet op het bevorderen van contact en samenwerking tussen generaties, ook wel de verbinding jong-oud genoemd, zowel in de Lammenschansdriehoek als op andere plekken in Leiden, met als doel een inclusieve en veerkrachtige samenleving te ondersteunen.

Een gemeentelijke voedselstrategie voor Leiden

Het thema voeding en voedselomgeving is dit jaar een nieuw aandachtspunt in gemeentelijk (gezondheids)beleid, naast de uitvoer van de City Deal Gezonde en Duurzame Voedselomgeving sinds 2025.

De eerdere heatmap (onder de naam Voedseldrukmonitor) die in samenwerking met leidse collega's bij GGD is opgezet in 2025 is verfijnd en wordt het najaar 2026 vanuit de City Deal steden aangeboden aan het Rijk. Met de gezamenlijke inzichten van meerdere gemeenten wordt een landelijk beeld van de voedselomgeving geschetst ter ondersteuning van de lobby voor een landelijke voedselwet. Daarnaast zet Leiden in op de ontwikkeling van een gemeentelijke voedselstrategie. In het najaar van 2026 wordt een eerste versie van de voedselstrategie voorbereid in de vorm van een verkenning inclusief participatietraject. Met de hiervoor beschikbaar gestelde middelen (€ 150.000) worden concrete interventies uitgevoerd die bijdragen aan een gezondere en duurzamere voedselomgeving. Tegelijkertijd wordt verkend hoe het thema voeding en voedselomgeving structureel kan worden verankerd in het gemeentelijk beleid en de samenwerking met partners in de stad op de langere termijn kan worden versterkt.

Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord, Het Integraal Zorg Akkoord en het Gezond en Actief Leven Akkoord. Voor het aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA) is voortgebouwd op de eerder ingezette koers, waarbij de focus ligt op een zorgvuldige voorbereiding van de implementatie en herijking van de al lopende aanpakken. De lopende afspraken binnen het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) op lokaal niveau en het Integraal Zorgakkoord (IZA) op regionaal niveau – beide met een looptijd van 2023 tot en met 2026 – vormen hierbij de inhoudelijke en organisatorische basis. Beide akkoorden worden dit jaar afgesloten. Vanaf 2027 worden deze akkoorden integraal samengebracht binnen het AZWA. De financiering hiervoor gebeurt via een Specifieke Uitkering waarvan de kaders op het moment van schrijven nog niet bekend zijn.

De voorbereidingen voor het AZWA worden samen met de twaalf andere gemeenten in de Regio Holland Rijnland opgepakt en afgestemd met de zorgverzekeraar en de zorgaanbieders in de regio. Deze voorbereidingen gebeuren door middel van het schrijven van een regionale werkagenda.

Beleidskader Gezondheid, Sport, Spelen en Bewegen

In april 2026 is de participatierapportage voor het nieuwe integrale beleidskader Gezondheid, Sport, Spelen en Bewegen met de raad gedeeld. Begin 2027 wordt het uitgewerkte beleidskader ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. Hierin worden de ambities voor de komende jaren op deze beleidsterreinen geschetst en wordt nadrukkelijk de verbinding met o.a. de beleidsterreinen welzijn en stedelijke ontwikkeling gelegd. Naast Programma 9B Preventie is dit beleidskader ook van toepassing op Programma 7A Jeugd en Programma 8C Sport.

Beleidssterrein Kwetsbare groepen

Uitvoering plan van aanpak integrale aanpak jongeren 16-27 jaar in een kwetsbare situatie

Het plan van aanpak integrale aanpak jongeren 16-27 jaar in een kwetsbare situatie richt zich op het voorkomen van dak- en thuisloosheid. De aanpak is gebaseerd op de zogeheten Big5: Support, Wonen, Inkomen School & Werk en Welzijn. Door deze vijf domeinen samenhangend aan te pakken, wordt de kans op dak- en thuisloosheid aanzienlijk verminderd en krijgen jongeren meer perspectief op een stabiele toekomst. De gemeenteraad is eerder geïnformeerd over deze uitvoeringsagenda in een wethoudersbrief ([WJT-1286-2005](#)).

Multiprobleemgezinnen

Vanaf 2026 houden twee maatwerkfunctionarissen zich bezig met complexe casuïstiek bij multiprobleemhuishoudens. Wanneer de reguliere hulpverlening vastloopt, komen de maatwerkfunctionarissen in beeld. Zij doen dit via een integraal overleg, de maatwerkroute en de doorbraakroute. Casuïstiek komt van diverse kanten. Zowel intern (Veiligheid, W&I, bestuur) als extern (ZVH, SWT, Binnenvest, Jeugdteams). Om de impact te vergroten niet alleen op casusniveau maar ook op organisatieniveau zetten zij daarnaast binnen een leercirkel casuïstiek in om als sociaal domein te leren en zo de interne samenwerking te verbeteren en processen efficiënter te maken. In 2025 zijn er 138 casussen aangemeld bij de Maatwerkfunctionarissen. De aanmeldingen komen van diverse kanten. Zowel intern (Veiligheid, W&I, bestuur) als extern (ZVH, SWT, Binnenvest, Jeugdteams). 63 casussen zijn weer afgesloten, omdat er een doorbraak is gerealiseerd of omdat is gezorgd voor beter, multidisciplinaire samenwerking waarmee in regulier aanbod een oplossing is gevonden. Over de eerste helft van 2026 zijn nog geen cijfers beschikbaar over geleverd maatwerk, u wordt daarover in de jaarrapportage 2026 geïnformeerd.

Doelenbomen

Beleidssterrein 9A Sociale binding en participatie

Doel	Prestatie	
9A1 Sociale binding en participatie van inwoners is hoog	9A1.1 Organiseren van een passend voorzieningenaanbod dat aansluit op de sociale situatie van de wijk	✓
	9A1.2 Organiseren van activiteiten die maatschappelijke participatie bevorderen en sociaal isolement voorkomen	✓
	9A1.3 Bevorderen van cliëntbetrokkenheid en publieksparticipatie op het gebied van maatschappelijke ondersteuning	✓
	9A1.4 Opdracht geven voor het uitvoeren van de vijf basisfuncties voor lokale ondersteuning van vrijwilligerswerk	✓

Toelichting doelenboom Beleidssterrein 9A Sociale binding en participatie van inwoners is hoog

Er zijn geen afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Beleidssterrein 9B Preventie

Doel	Prestaties	
9B1 Inwoners zijn zo zelfredzaam mogelijk	9B1.1 Organiseren van een samenhangend aanbod van informatieverstrekking, advies en cliëntondersteuning	✓
9B2 Gezondheidsproblemen worden voorkomen	9B2.1 Uitvoeren van wettelijke taken basisgezondheidszorg	✓
9B3 Iedere Leidenaar heeft een gezonde en actieve leefstijl	9B3.1 Leidenaars hebben kennis van een gezonde en actieve leefstijl	✓
	9B3.2 Leidenaars gaan verantwoord om met genotmiddelen	✓
	9B3.3 Leidenaars hebben een gezond gewicht	✓

Toelichting doelenboom Beleidssterrein 9B Preventie

Er zijn geen afwijkingen ten opzichte van de begroting.

9B2.1 Uitvoeren van wettelijke taken basisgezondheidszorg

De algemene uitvoering van de taken basisgezondheidszorg gaan naar verwachting. Wel is specifieke aandacht is nodig voor personeelstekort bij de Jeugdgezondheidszorg. Hier wordt in programma 7 naar gerefereerd.

Beleidssterrein 9C Ondersteuning

Doel	Prestatie	
9C1 Integraal zorg en ondersteuning op maat	9C1.1 Organiseren toegang zorg en welzijn door middel van sociale wijkteams	✓
9C2 Mensen met een beperking zijn in staat zelfstandig te leven	9C2.1 Organiseren van een samenhangend en passend aanbod van algemene Wmo-voorzieningen	✓
	9C2.2 Organiseren van een samenhangend en passend aanbod van maatwerk Wmo-voorzieningen	✓

Toelichting doelenboom Beleidssterrein 9C Ondersteuning

Er zijn geen afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Beleidsterrein 9D Kwetsbare groepen

Doel	Prestatie	
9D1 Stabiele leefsituatie voor kwetsbare groepen	9D1.1 Uitvoering geven aan preventie en herstel t.a.v. verslaving en dak- en thuisloosheid	✓
	9D1.2 Uitvoering geven aan toeleiding naar zorg van mensen met verslavings- en psychiatrische problematiek en begeleiding van ex-gedetineerden en vreemdelingen in nood	✓
	9D1.3 Uitvoering geven aan opvang en huisvesting van kwetsbare groepen	⚖
	9D1.4 Uitvoering geven aan beschermd wonen	⚖
9D2 Verminderen van (de gevolgen van) huiselijk geweld	9D2.1 Uitvoering geven aan maatregelen die het voorkómen van geweld in huiselijke kring, het stoppen van geweld en het herstel van veiligheid in het huishouden of gezin bevorderen	✓
	9D2.2 Uitvoering geven aan opvang van slachtoffers van geweld in huiselijke kring	⚖

Toelichting doelenboom Beleidsterrein 9D Kwetsbare groepen

9D1.3 Uitvoering geven aan opvang en huisvesting van kwetsbare groepen

De Maatschappelijke Opvang staat onder druk. Door gebrek aan doorstroming is er een tekort aan zowel lokale als regionale opvangplekken. In maart 2026 is het convenant Bemoeizorg Leidse Regio getekend met o.a. De Binnenvest, Rivierduinen, HECHT en Brijder. Per november 2025 is ook de MEH operationeel.

De halfjaarlijkse taakstelling voor statushouders is behaald. Ook de opvang en huisvesting van asielzoekers verloopt goed.

De taakstelling voor de opvang en huisvesting van Oekraïense ontheemden is per november 2026 behaald in verband met de oplevering van een pand.

9D1.4 Uitvoering geven aan beschermd wonen

De wachtlijst voor beschermd wonen is op dit moment langer dan 1 jaar. De Leidse regio werkt aan uitbreiding van het aantal plekken.

9D2.2 Uitvoering geven aan opvang van slachtoffers van geweld in huiselijke kring

Er zijn zowel landelijk als regionaal te weinig opvangplekken vanwege het ontbreken van voldoende middelen. Inmiddels krijgen regio's extra geld en wordt er momenteel gekeken of onze regio het aantal opvangplekken kan uitbreiden.

Financiële afwijkingen begroting 2026

Programma 9 Maatschappelijke ondersteuning (- = voordeel)

Type aanmelding	Nr	Onderwerp	L/B	I/S	Betreft reserve?	Zo ja, welke reserve	2026	2027	2028	2029
Mee/Tegenvaller	09.01	Onderindexering Sterke Sociale Basis (SSB)	L	S			158			
	09.02	Indexering Sociale Wijkteams (SWT)	L	S			75			
	09.03	Indexering WMO maatwerkvoorzieningen	L	S			610			
Budgetneutraal	09.04	Huisvestingslasten Inluzio	L	S			35	70	70	35
			B	S	Ja	Reserve Sociaal Domein P9	-35	-70	-70	-35
Resultaat programma							843	0	0	0

Bedragen * € 1.000

Toelichtingen afwijking begroting 2026

Mee- en tegenvallers

09.01 Onderindexering Sterke Sociale Basis (SSB)

De contractuele tarieven van de SSB-partners (Incluzio, SOL en Buzz) zijn met 4,3% verhoogd per 2026. Het gemeentelijk budget is op basis van de gemiddelde loon- en prijsontwikkeling van de sector overheid met 2,8% geïndexeerd. Hiermee is sprake van 1,5% onder-indexatie. Dit komt neer op een structureel tekort van € 158.000.

09.02 Indexering Sociale Wijkteams (SWT)

Als gevolg van de nieuwe CAO stijgen de loonkosten van het SWT met 4,74% in 2026. Het subsidiebudget is op basis van de gemiddelde loon- en prijsontwikkeling van de sector overheid met 3,4% geïndexeerd. Dit leidt tot een structureel tekort van € 75.000. Het SWT is nagenoeg volledig afhankelijk van de subsidie van de gemeente Leiden, en de kosten bestaan voor het overgrote deel uit de loonkosten.

09.03 Indexering WMO maatwerkvoorzieningen

De contractuele indexering van de WMO-maatwerkvoorzieningen is in 2026 hoger dan de gemeentelijke indexering op basis van de gemiddelde loon- en prijsontwikkeling van de sector overheid. De grootste maatwerkvoorzieningen, huishoudelijke ondersteuning en begeleiding, stijgen met respectievelijk 5% en 4,88%. Het gemeentelijk budget is gestegen met 2,8%. Dit leidt tot een structureel tekort van € 610.000.

Budgetneutrale wijzigingen:

09.04 Huisvestingslasten Incluzio

Als gevolg van een verbouwing zijn de huisvestingslasten van het buurthuis in de Stevenshof met € 55.000 gestegen. Daarnaast verliest Incluzio € 15.000 inkomsten uit onderhuur omdat dit niet meer mogelijk is. Incluzio huurt dit gebouw van de gemeente en heeft hierdoor € 70.000 minder budget over voor haar kerntaken. Om geen concessies te doen op het niveau van dienstverlening wordt voorgesteld om deze kosten voor de looptijd van het contract incidenteel te dekken vanuit de reserve Sociaal Domein. Het contract met Incluzio loopt namelijk tot 1 juli 2029. In totaal wordt er een bedrag van € 210.000 onttrokken verspreid over de jaren 2026-2029.

10

Werk en inkomen

Werk en inkomen

<i>Programmanummer</i>	10
<i>Commissie</i>	Onderwijs en Samenleving
<i>Portefeuille(s)</i>	Kansengelijkheid, Jeugd & Onderwijs Energie, Werk, Inkomen & Cultuur

De missie van het programma Werk en inkomen luidt:

Leiden wil een inclusieve stad zijn met een gunstig economisch klimaat, waarin alle Leidenaars kunnen deelnemen, zich kunnen ontwikkelen door middel van werk en maatschappelijke participatie en waar een vangnet is voor wie dat nodig heeft.

Stand van zaken bij Voortgangsrapportage

Beleidssterrein Arbeidsparticipatie

Aanbieden volwasseneneducatie

In juli 2026 is de lokale invulling van het beleidsplan Basisvaardigheden in Holland Rijnland 2025-2028: Leiden-Leiderdorp vastgesteld door het college. Het Taalpact Leiden-Leiderdorp is daarin leidend. Binnen dit netwerk werken de gemeenten Leiden en Leiderdorp, het Taalhuis BplusC, Stichting Lezen en schrijven, taalaanbieders, welzijnsorganisaties en vrijwilligersorganisaties nauw samen aan het versterken van basisvaardigheden van inwoners. Onderdeel van de lokale invulling is het opzetten van een projectpagina basisvaardigheden en het vormgeven van een pool met ervaringsdeskundigen. Daarnaast wordt een regionaal onderzoek naar het aanbod basisvaardigheden gedaan. Het onderzoek wordt in het najaar van 2026 afgerond. De uitkomsten worden betrokken bij de volgende aanbesteding van de Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB) middelen in 2027.

De arbeidsmarktregio Holland Rijnland heeft voor 2026-2027 een subsidie van €2.177.950,- ontvangen voor het LLO-collectief, een landelijk initiatief dat scholing mogelijk maakt voor volwassenen met weinig opleidingsachtergrond en beperkte basisvaardigheden. Dit bedrag wordt onder andere besteed aan trajectbegeleiders, een werkgeversadviseur en een flexibel scholingsaanbod dat aansluit bij branches zoals bijvoorbeeld bouw, logistiek of zorg.

Pilot Werk en meedoen vanuit het AZC

Het eerste jaar van de pilot is afgerond en stond in het teken van leren, ontwikkelen en ervaring opdoen met het begeleiden van AZC-bewoners naar werk. De ervaringen laten zien dat maatwerk, intensieve begeleiding, taalontwikkeling en samenwerking met werkgevers belangrijke succesfactoren zijn. De gemeente Oegstgeest doet inmiddels mee aan de pilot met eigen financiering. Met andere gemeenten in de regio worden de mogelijkheden voor samenwerking verkend. Daarnaast worden de landelijke ontwikkelingen op het gebied van arbeidsparticipatie van asielzoekers en statushouders gevolgd.

Inzetten dienstverlening voor jongeren, statushouders en migranten

Om jonge statushouders, veelal met een alleenstaande minderjarige vreemdeling (AMV)-achtergrond, een passend traject te bieden, is het regionale programma Leidse Inburgering gestart met een combinatie van taal via NLtraining en een intensief participatietraject via de Combibrug. Het gaat om negentien jongeren die

hieraan deelnemen. De eerste resultaten zijn positief. Jongeren die voorheen lastig te motiveren waren, zijn nu actief betrokken.

Samen met DZB is de Leidse Inburgering een leertraject gestart om vrouwelijke statushouders beter en passender naar een baan te begeleiden. Het traject wordt begeleid vanuit de Hogeschool Utrecht en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De bedoeling is om eind dit jaar tot een sluitende aanpak te komen.

Beleidssterrein Maatschappelijke participatie en ondersteuning minima

Armoede en schuldhulpverlening

De evaluatie van de beleidsplannen armoedebeleid en schuldhulpverlening zijn afgerond en begin mei gedeeld met de raad. In het tweede en derde kwartaal van 2026 hebben meerdere participatiebijeenkomsten plaatsgevonden om input op te halen bij maatschappelijke partners, uitvoeringsorganisaties van de gemeente en beleidsmedewerkers binnen het sociaal domein, maar ook bij andere beleidssterreinen zoals ondernemers, cultuur, energietransitie en mobiliteit. In de maand september 2026 wordt ook nog input opgehaald bij inwoners die behoren tot de doelgroep.

OV-passen minima

Per 1 maart 2026 is het voor de minima doelgroep met een inkomen tot en met 100% van het wettelijk sociaal minimum mogelijk om deel te nemen aan een vierjarige pilot voor een gratis-OV kaart in de daluren. Het doel is om de participatie van deze groep inwoners te bevorderen en (vervoers)armoede zoveel mogelijk tegen te gaan. Na vier maanden is bijna twee derde van de passen vergeven. Begin juni 2026 is een nieuwe brief verstuurd aan deze doelgroep met nogmaals de oproep om zich hiervoor aan te melden.

Sleutelpas

De Sleutelpas is op 1 januari 2026 van start gegaan en bevindt zich in de operationele fase. In december 2025 en februari 2026 ontvingen ongeveer 8.500 inwoners uit Leiden en Leiderdorp met een laag inkomen een brief om hun gratis pas te activeren. Daarnaast hebben zo'n 700 inwoners de pas zelf aangevraagd. In totaal zijn bijna 2.500 passen met een kindtegoed verstrekt, waarvan ruim 75% geactiveerd is en 40% al is gebruikt. Vanaf de implementatiefase in het najaar van 2025 wordt het aanbod van partners uitgebreid. Inmiddels zijn Leidse musea, bioscopen, zwembaden en aanbieders als de Efteling en Madurodam aangesloten. Ongeveer 320 mensen hebben de betaalde pas aangeschaft. Dit is in lijn met vergelijkbare initiatieven elders. In de zomer van 2026 wordt de marketinginzet geïntensiveerd. Het gebruik concentreert zich vooralsnog op uitjes in de Leidse regio. Het doel om de Sleutelpas binnen vier jaar kostendekkend te maken, blijft van kracht.

Loketten in de wijk

Door de inzet op de loketten in de wijk, is de samenwerking tussen het gemeentelijk armoedebeleid en Inclusio versterkt. Doordat de lijnen nog korter zijn geworden dient het 'Goede Buur Spreekuur' hierdoor als een waardevolle bron van continue feedback vanuit het maatschappelijk werkveld. Inwoners kunnen ook bij het Goede Buur Spreekuur een aanvraag indienen voor aanvullend kindtegoed, waarmee aanvullend maatwerk wordt geboden bovenop het reguliere tegoed op de Sleutelpas. Daarnaast worden op dit moment gesprekken gevoerd met organisaties van wie de expertise een waardevolle toevoeging kan zijn aan het huidige aanbod in de loketten in de wijk.

Het Bouwdepot

De eindevaluatie van de pilot, 'het Bouwdepot 2025', is positief en is in de week voor het zomerreces 2026 met de raad gedeeld. Daarnaast is er per mei 2026 weer een nieuwe groep van zeven deelnemers gestart. Voor deze nieuwe groep in 2026 is incidenteel budget ter beschikking gesteld door de raad. De opzet is in grote lijnen hetzelfde als het traject in 2025. Anders is dat de leeftijdsgrens is verruimd van 18-21 jaar naar 18-27 jaar. De reden is dat jongeren ouder dan 21 jaar ook kunnen vastlopen. Zij hebben ook baat bij financiële rust en ruimte voor persoonlijke ontwikkelingen door deelname aan het Bouwdepot. Er is onderzocht wat ervoor nodig is om het Bouwdepot structureel te borgen per 2027. Of dit gebeurt is afhankelijk van de politieke ambities van de nieuwe gemeenteraad en het nieuwe college en of er financiële middelen beschikbaar worden gesteld.

Beleidssterrein Inkomensvoorzieningen

Wet van school naar duurzaam werk

In de jaarstukken van 2025 is de gemeenteraad geïnformeerd over de ingang en uitvoering van de wet Van School naar Duurzaam Werk per 1 januari 2026. De re-integratieverordening moet hierop worden aangepast. Momenteel wordt gewerkt aan een wijziging van de re-integratieverordening, zoals het verruimen van de doelgroep jongeren van 23 naar 27 jaar, het verruimen van de minimumleeftijd naar 16 jaar, de wettelijke reactietermijnen vanuit het college en enkele wijzigingen van technische aard worden verwerkt. De verwachting is dat de verordening in het vierde kwartaal van 2026 aan de raad wordt voorgelegd.

Participatiewet in Balans

Vanaf 2027 gaan de laatste wijzigingen van de wetswijziging Participatiewet in Balans in (spoor 1 van programmaplan Participatiewet in Balans). De voorbereidingen vinden hiervoor plaats en zijn naar verwachting voor 2027 of begin 2027 gereed. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan het uitwerken van spoor 3 van het programmaplan Participatiewet in Balans. Spoor 3 vraagt om cultuuromslag die nodig is om bij de uitvoering van de Participatiewet meer uit te gaan van vertrouwen en de menselijke maat.

Pilot uitvoering Werk en Inkomen

Binnen Werk en Inkomen wordt gewerkt met drie nieuwe dienstverleningsconcepten binnen een pilotstructuur. Deze concepten sluiten aan bij de uitgangspunten van Participatiewet in Balans en geven richting aan de taken en rollen van medewerkers binnen Werk & Inkomen, met name de consulenten. Binnen de pilot werken we vanuit drie nieuwe rollen. Namelijk de Consulent Intake, Consulent Geldzaken en Consulent Ontwikkeling. De pilot loopt tot begin september. Daarna volgt de eindevaluatie.

Evalueren openstaande vorderingen

In de tweede helft van 2026 wordt € 1.200.000 afgeboekt vanwege verjaring. Dit zijn voornamelijk vorderingen bij mensen zonder bekend adres (Vertrokken onbekend Waarheen (VOW)). Om verjaring van een vordering te voorkomen, moet de gemeente minimaal eens in de vijf jaar (de verjaringstermijn) een brief sturen aan de debiteur met specifieke informatie over de vordering. Bij VOW is dat niet mogelijk. Tot nu toe werd er meerdere keren per jaar onderzocht of er weer een adres bekend is, zonder te kijken naar de verjaringstermijn. Ook onderzoeken we welke vorderingen onder de motie *M.25.0073.25 GEWIJZIGD D66 Kwijtschelding oude bijstandsvorderingen* vallen.

Beleidssterrein Schuldhelpverlening

Schuldhelpverlening

De wachttijd voor een eerste gesprek schuldhelpverlening was in het eerste en tweede kwartaal van 2026 hoger dan de wettelijke termijn van vier weken. In het eerste kwartaal lag deze tussen de zes en acht weken. Door verschillende genomen maatregelen zoals: inwoners bellen om hen te herinneren aan hun afspraak, direct na aanmelding contact opnemen om de hulpvraag duidelijk te krijgen en extra ambtelijke capaciteit, is de wachttijd verkort. Aan het einde van het tweede kwartaal is de wachttijd teruggebracht naar de wettelijke termijn van vier weken.

Hernieuwd convenant met bewindvoerders

Op dit moment wordt het convenant tussen de gemeenten Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Voorschoten en Zoeterwoude en de beschermingsbewindvoerders geactualiseerd. De verwachting is dat in het derde kwartaal van 2026 het convenant in werking treedt. De aanleiding voor het actualiseren van het convenant is de verkorting van de schuldregeling van 36 maanden naar 18 maanden, de aansluiting van Voorschoten en het vermelden dat de gemeenten werken volgens de gedragscode van de Branchevereniging voor schuldhelpverlening (NVVK) of zijn aangesloten bij de NVVK.

In het nieuwe convenant is meer aandacht voor financiële begeleiding, de kwaliteitseisen waar bewindvoerders aan moeten voldoen om aan te mogen sluiten en wordt de gemeente Voorschoten ook een deelnemende partij.

Doelenbomen

Beleidssterrein 10A Arbeidsparticipatie

Doel	Prestatie	
10A1 Leidenaren hebben werk en zijn daardoor minder uitkeringsafhankelijk	10A1.1 Inzetten van re-integratie en participatievoorzieningen	✓
	10A1.2 Aanbieden volwasseneneducatie	✓
	10A1.3 Inzetten dienstverlening voor jongeren, statushouders en migranten	✓
10A2 Mensen met loonwaarde onder het wettelijk minimumloon werken zo regulier mogelijk	10A2.1 Inzetten sociale werkvoorziening	✓
	10A2.2 Inzetten beschut werk	✓
	10A2.3 Inzetten loonkostensubsidie	✓

Toelichting doelenboom Beleidssterrein 10A Arbeidsparticipatie

Er zijn geen afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Beleidssterrein 10B Maatschappelijke participatie en ondersteuning minima

Doel	Prestatie	
10B1 Minima doen mee in de samenleving en raken niet in een sociaal isolement	10B1.1 Uitvoeren declaratieregeling en behandelen aanvragen overige participatie bevorderende voorzieningen	✓
10B2 Armoedebestrijding	10B2.1 Behandelen aanvragen individuele bijzondere bijstand en individuele inkomensvoorziening	✓
	10B2.2 Verstrekken (bijdrage in) premie Collectieve Ziektekostenverzekering Minima	✓
	10B2.3 Verstrekken tegemoetkoming kinderopvang op Sociaal Medische Indicatie	✓
	10B2.4 Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	✓
	10B2.5 Subsidies minimabeleid	✓

Toelichting doelenboom Beleidssterrein 10B Maatschappelijke participatie en ondersteuning minima

Er zijn geen afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Beleidssterrein 10C Inkomensvoorzieningen

Doel	Prestatie	
10C1 Leidenaren (18 t/m AOW-leeftijd) voor wie een financieel vangnet nodig is, ontvangen inkomensondersteuning	10C1.1 Behandelen aanvragen en beheer uitkeringen Participatiewet, loaw, loaz, Bbz- inkomensvoorzieningen	✓
	10C1.2 Uitvoeren fraudepreventie en opsporen uitkeringsfraude	✓
	10C1.3 Uitvoeren terugvordering en verhaal	✓

Toelichting doelenboom Beleidssterrein 10C Inkomensvoorzieningen

Er zijn geen afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Beleidssterrein 10D Schuldhulpverlening

Doel	Prestatie	
10D1 Het ontstaan dan wel escalatie van problematische schuldensituaties is voorkomen	10D1.1 Uitvoeren van vroegsignalering, preventieve maatregelen, stabilisatietrajecten en budgetbeheer	✓
10D2 Problematische schuldensituaties zijn beheersbaar gemaakt en (zo mogelijk) opgelost	10D2.1 Uitvoeren schuldhulpverlening	✓

Toelichting doelenboom Beleidssterrein 10D Schuldhulpverlening

Er zijn geen afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Financiële afwijkingen begroting 2026

Programma 10 Werk en inkomen

(- = voordeel)

Type aanmelding	Nr	Onderwerp	L/B	I/S	Betreft reserve?	Zo ja, welke reserve	2026	2027	2028	2029
Mee/Tegenvaller	10.03	BUIG 2026	L	S			-2.500			
	10.04	WISedocs	L	S			478			
			B	I	Ja	Reserve Sociaal Domeins P10	-120			
				S			-54			
Budgetneutraal	10.01	Budgetoverheveling schuldhulpverlening	L	I			-161	161		
					Ja	Reserve budget-overheveling	161			
			B	I	Ja	Reserve budget-overheveling		-161		
	10.02	Afbouw subsidie stichting Leergeld	L	S			107			
			B	I	Ja	Reserve Sociaal Domeins P10	-107			
	10.05	Armoedebeleid	L	S			600			
			B	I	Ja	Reserve Sociaal Domeins P10	-600			
	10.06	Lagere verkopen Sleutelpas	L	S			-190			
			B	S			190			
Resultaat programma							-2.196	0		

Bedragen * € 1.000

Toelichtingen afwijking begroting 2026

Mee- en tegenvallers:

10.03 Buig 2026

Het Rijk heeft vooruitlopend op de bekendmaking van het definitieve BUIG-budget 2026 gemeld dat het BUIG-budget met iets meer dan 4,0% zal worden geïndexeerd. Daardoor kan een eerste goede prognose van het BUIG-resultaat worden gemaakt. Op basis van de uitgaven t/m juli en uitgaand van een stabiel blijvend aantal bijstanduitkeringen wordt een voordeel verwacht van circa € 2,5 miljoen. Het definitieve BUIG-budget zal eind september bekendgemaakt worden. De definitieve indexering van het BUIG-budget zal via de Slotwijziging 2026 worden verwerkt in de begroting. Het is het achtste jaar op rij dat er een miljoenenvoordeel wordt gerealiseerd.

10.04 WISedocs

Afdeling Werk en Inkomen (onderdeel van cluster Participatie en Maatschappelijke Ontwikkeling) is een project gestart voor het vervangen van de applicatie Polydoc door WISedocs. Van dit systeem zijn nagenoeg alle werkprocessen binnen Werk en Inkomen sterk afhankelijk. Tijdens de loop van het project zijn door gewijzigde regelgeving (o.a. Participatiewet in balans) nieuwe eisen gesteld aan WISedocs. De totale extra kosten zijn € 548.000, waarvan € 70.000 kan worden opgevangen met het invoeringsbudget 'Participatiewet in balans'. De resterende € 478.000 kan voor een deel worden gedekt worden door een bijdrage van € 54.000 van gemeente Leiderdorp (op grond van de dienstverleningsovereenkomst Werk en Inkomen). Daarnaast kan een bedrag van € 20.000 als dekking uit de reserve Sociaal Domein worden onttrokken omdat de kosten deels gerelateerd zijn aan het Sociaal Domein (niet-BUIG activiteiten). Per saldo resteert een tegenvaller van € 304.000.

Budgetneutrale wijzigingen:

10.01 Budgetoverheveling schuldhelpverlening

Via de meicirculaire is incidenteel een bedrag van € 161.000 ontvangen voor schuldhelpverlening. Dit wordt toegevoegd met de 3e technische wijziging 2026 aan de begroting toegevoegd. Het budget schuldhelpverlening 2026 was bij de kaderbrief 2025 al incidenteel verhoogd ten laste van de reserve Sociaal Domein. We stellen daarom voor om de extra middelen over te hevelen naar 2027. Met deze budgetoverheveling en de extra middelen die bij de begroting 2027 beschikbaar worden gesteld wordt het budget 2027 gelijk aan het budget 2026.

10.02 Afbouw subsidie stichting Leergeld

De subsidie aan de stichting Leergeld was niet in de programmabegroting 2026 opgenomen vanwege de invoering van de Sleutelpas. Omdat de subsidie niet zomaar afgebouwd kan worden naar 0, waar op was begroot, zal er een incidentele afbouwsubsidie aan Leergeld verstrekt worden. De subsidie over 2025 is door Leergeld niet volledig besteed. Per saldo is € 107.000 nodig om de afbouwsubsidie te kunnen verstrekken. Binnen het budget is hier geen ruimte voor, daarom wordt de afbouwsubsidie gedekt door een onttrekking van € 107.000 uit de reserve Sociaal Domein.

10.05 Armoedebeleid

De kosten voor armoedebeleid zijn niet veel hoger dan in 2025, maar vorig jaar was er een incidenteel energiebudget van het Rijk en een incidenteel rijksbudget Alleenverdienerstoeslag uit 2024 beschikbaar. Daarnaast waren er in 2025 voordelige subsidieafrekeningen. De verwachting was dat het terugwerkende kracht-effect van de studietoelage in 2026 niet meer zou voorkomen, maar dat is wel gebeurd. De extra kosten voor de studietoelage worden voorlopig geschat op € 300.000. De extra overige reguliere kosten van het armoedebeleid bedragen naar verwachting € 300.000 waarvan € 115.000 voor de Sociaal-Medische Indicatie (SMI)-kinderopvang. Het nadeel van per saldo € 600.000 wordt gedekt door een onttrekking van hetzelfde bedrag uit de reserve Sociaal Domein. Het nadeel is in beginsel incidenteel. In het najaar van 2026 zal het nieuwe armoedebeleidsplan worden opgesteld, dat dan moet passen binnen de dan geldende budgettaire kaders.

10.06 Lagere verkopen Sleutelpas

De Sleutelpas is op 1 januari 2026 live gegaan. Tot nu toe zijn de opbrengsten van de verkoop van de Sleutelpas lager dan verwacht. Uitgaande van de verkoop tot nu toe worden de begrote inkomsten uit de verkoop in 2026 bijgesteld van € 350.000 naar € 20.000. Als gevolg van de lagere verkopen zijn de variabele kosten ook lager. Die worden daarom verminderd met € 190.000. Vooralsnog worden alleen de begrote bedragen in 2026 aangepast. Verder is Leiderdorp aangesloten bij de Sleutelpas en draagt daarom ook bij aan de kosten van de Sleutelpas. Voor de bijdrage van Leiderdorp wordt € 140.000 begroot in 2026. Deze aanmelding is budgetneutraal, de lagere verkopen in 2026 worden opgevangen door lagere kosten en de bijdrage van Leiderdorp. Het uitgangspunt is dat de Sleutelpas medio 2029 kostendekkend is. Om breakeven te draaien dienen er ruim 40.000 volwassenenpassen per jaar verkocht te worden. Tot nu (augustus) toe zijn er zo'n 370 passen verkocht, waarvan zo'n 210 voor volwassenen.

3.11 Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien

3.11.1 Stand van zaken bij Voortgangsrapportage

Programma 1 tot en met 10 hebben doelen en prestaties. De voortgang daarvan wordt aangegeven door middel van een groen, oranje of rood stoplicht.

Programma 'Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien' heeft geen doelen en prestaties. De stand van zaken kan dus niet met een stoplicht worden aangegeven. Eventuele aandachtspunten binnen dit programma worden daarom in deze paragraaf beschreven.

Voor 2026 zijn er geen aandachtspunten waarover uw raad op dit moment geïnformeerd moet worden.

3.11.2 Financiële afwijkingen begroting 2026

Programma Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, VPB en Onvoorzien
(- = voordeel)

Type aanmelding	Nr	Onderwerp	L/B	I/S	Betreft reserve?	Zo ja, welke reserve	2026	2027	2028	2029
Mee/ Tegenvaller	AD.02	Uitbreiding capaciteit Veilig Publieke Taak (VPT)	L	S			64			
	AD.06	Uitbreiding formatie groenonderhoud	L	S			97			
	AD.07	Niet realiseren onderhuur Level	B	S			135			
	AD.08	Ziektevervang ondersteuning PMO	L	S			600			
			B	I	Ja	Reserve Sociaal Domein AD	-300			
	AD.09	Ziektevervang afdeling Werk & Inkomen	L	S			850			
			B	S			-85			
	AD.10	Interim-management PMO	L	S			582			
			B	I	Ja	Reserve Sociaal Domein AD	-220			
	AD.11	VerSAASing applicatie Burgerzaken	L	S			90	0	0	0
	AD.12	Algemene uitkering	L	S			-251			
			B	S			3.400			
	AD.13	Ontwikkeling financieringslasten	L	S			-4.719			
	AD.14	Inhuur Wet DBA coördinator	L	S			60			
	AD.15	Energiepark en ambtelijke huisvesting	L	S	(leeg)	(leeg)	224			
			B	I	Ja	Bedrijfsvoerings- reserve concern	-175			
Totaal Mee/ Tegenvaller							352	0	0	0
Budgetneutraal	AD.01	Krediet beveiligde toegangsdeur Stadskantoor	L	S			0	0	0	0
	AD.03	Strategisch Huisvestingsplan	L	I			84			
			B	I	Ja	Bedrijfsvoerings- reserve concern	-84			
	AD.05	Kapitaallastenontwikkeling 2026	L	S			-2.309			

Type aanmelding	Nr	Onderwerp	L/B	I/S	Betreft reserve?	Zo ja, welke reserve	2026	2027	2028	2029
			B	I	Ja	Reserve egalisatie kapitaallasten CR	927			
						Reserve grondexploitatie P6	189			
						Reserve parkeren P4	165			
				S			229			
					Ja	Reserve afschrijvingen investeringen	798			
Totaal Budgetneutraal							0	0	0	0
Resultaat programma							352	0	0	0

Bedragen * € 1.000

3.11.3 Toelichtingen afwijking begroting 2026

Mee- en tegenvallers:

AD.02 Uitbreiding capaciteit Veilig Publieke Taak

Er zijn meer agressie-incidenten tegen onze medewerkers en politieke ambtsdragers. Ook uit het laatste medewerkersonderzoek blijkt dat meer dan 25% van de medewerkers het afgelopen jaar te maken heeft gehad met agressie van klanten, inwoners en ondernemers. Binnen de huidige capaciteit is er onvoldoende tijd om naast het adviseren op de agressie-incidenten ook ruimte te vinden voor communicatie, opleiding en preventie. Terwijl dit uitermate belangrijk is om agressie-incidenten in de toekomst te voorkomen. Daarom stellen we voor de formatie op VPT structureel uit te breiden met 0,5 fte (afgerond € 64.000). Dit is aanvullend op de € 138.000 die in de Programmabegroting 2026 is vrijgemaakt voor een Veiligheidsregisseur die beleid maakt en adviseert over veiligheidsaspecten van het werk van bestuurders en ambtenaren.

AD.06 Uitbreiding formatie groenonderhoud

In de komende beheerperiode 2027-2031 zijn er extra middelen noodzakelijk om het beheer van de openbare ruimte zo uit te voeren dat het voldoet aan wet- en regelgeving en dat we uitvoering geven aan alle gemeentelijke ambities en doelen zoals die zijn vastgesteld door college en raad (zie Programmabegroting 2027). Binnen deze structurele middelen is ook extra budget opgenomen voor uitbreiding van de formatie groenonderhoud omdat door intensiever gebruik van het groen in de stad (parken en overige groenplekken) de frequentie van het onderhoud is gestegen. De bijbehorende kosten bedragen € 97.000 per jaar vanaf 2026. Dezelfde kosten in de periode vanaf 2027 zijn meegenomen in het geactualiseerde uitvoeringsprogramma 2027-2031 van het domein Groen.

AD.07 Niet realiseren onderhuur Level

In de begroting is vanuit project herhuisvesting ambtenaren een structurele opbrengst van € 135.000 opgenomen vanuit het scenario dat deze etage onderverhuurd zou worden. Tijdens de verbouwing van het stadhuis was op de 4e etage van het Stadskantoor het bestuur gevestigd. Het idee was dat na gereed verbouwing stadhuis deze etage leeg zou komen en vervolgens door de gemeente onderverhuurd zou worden. De gemeente gebruikt inmiddels deze 4e etage voor eigen huisvesting waardoor de mogelijkheid voor onderhuur is komen te vervallen.

AD.08 Ziektevervangings ondersteuning PMO

Door ziekteverzuim is er extra inhuur noodzakelijk bij de afdeling Ondersteuning (onderdeel van cluster Participatie en Maatschappelijke Ontwikkeling) om ongewenste achterstanden te voorkomen. Er zijn ingehuurd medewerkers aangetrokken, al vanaf het begin van dit jaar. Kosten zullen naar verwachting uitkomen op € 600.000. Over de eerste helft van het jaar heeft 50% van de kosten betrekking op onderwerpen die binnen het hek van het sociaal domein vallen. Daarom wordt voorgesteld om € 300.000 te dekken uit de reserve Sociaal Domein. Ook in 2025 was het nadeel door ziektevervangings € 600.000 en werd € 300.000 gedekt uit de reserve Sociaal Domein.

AD.09 Ziektevervangings Werk & Inkomen

Door met name ziektevervanging, een stijgend aantal bijstandsaanvragen en implementatie van de Participatiewet in Balans ontstaat er een fors nadeel bij de afdeling Werk & Inkomen (onderdeel van cluster Participatie en Maatschappelijke Ontwikkeling). Ten opzichte van een jaar geleden zijn er nu tien extra medewerkers actief, deels externe inhuur en deels vaste krachten. De vervangende krachten zijn niet allen direct 100% inzetbaar, er zijn dus meer medewerkers nodig dan dat er nu ziek zijn. Naast de extra salariskosten (een bedrag van € 800.000) zijn er ook extra kosten groeibijdrage ($10 \times € 20.000 = € 200.000$). Voor een deel van de zieken worden WAZO-uitkeringen van het UWV ontvangen, in totaal € 150.000. Circa 10% zal worden doorbelast naar Leiderdorp, een opbrengst van € 85.000. Per saldo bedraagt het nadeel voor Leiden € 765.000.

AD.10 Interim-management PMO

Bij het management van het cluster Participatie en Maatschappelijke Ontwikkeling (PMO) heeft zich onvoorziene uitval voorgedaan. Om de kwaliteit van de dienstverlening te garanderen, de druk op de zittende organisatie te minimaliseren en de aansturing stabiel te houden, is gekozen voor het inzetten van interim-management. Deze overbrugging leidt dit jaar tot extra kosten. Het nadeel bedraagt € 582.000 inclusief kosten groeibijdrage. Daarvan is € 220.000 te relateren aan het sociaal domein. Daarom zal het nadeel deels gedekt worden door een onttrekking van € 220.000 aan de reserve Sociaal Domein. Per saldo resteert een tegenvaller van € 362.000.

AD.11 VerSAASing applicatie Burgerzaken

In de loop van 2026 moet de applicatie Centric Burgerzaken overgezet worden naar de cloud (VerSAASen). Dit werkt veiliger, sneller en moderner. Dit past bij de manier waarop we gemeentebreed met applicaties omgaan. Bovendien stopt de leverancier ook met de ondersteuning van de huidige versie. De structurele extra kosten vanaf 2027 bedragen € 90.000 per jaar. In 2026 zijn kosten voor de cloud-versie weliswaar lager (geen vol jaar), maar zijn er wel implementatiekosten waardoor de totale extra kosten ook uitkomen op € 90.000.

AD.13 Ontwikkeling financiële lasten 2026

Over 2026 blijkt de financieringsbehoefte lager uit te vallen, dit heeft effect op de rentelasten op de leningen. Het voordeel op treasury komt voor 2026 uit op € 4,7 miljoen. Het geraamde bedrag aan rentelasten in de begroting 2026 is gebaseerd op de prognosebalans 2026-2029 die anderhalf jaar eerder is opgesteld. Voor 2026 was toen de verwachting dat er voor € 188 miljoen aan leningen aangetrokken zou worden (tegen een percentage van 3,5%). Daadwerkelijk is er nu € 50 miljoen aangetrokken.

AD.12 Actualisatie Algemene uitkering en vrijval stelpost indexering 2026

De raming van de algemene uitkering is geactualiseerd o.b.v. de meicirculaire 2026. De algemene uitkering valt netto € 4,6 miljoen lager uit. De belangrijkste oorzaak van de daling van het accres is de lagere onderuitputting van het btw-compensatiefonds. Die onderuitputting was in september 2025 te hoog ingeschat door het Rijk. Daarnaast is het aantal inwoners en woningen lager dan geraamd. O.a. door vertraging in de bouw van nieuwe woningen. De gemeenteraad is hierover geïnformeerd met de [brief van 16 juni 2026](#).

Daarnaast indexeren we jaarlijks de lasten en baten in de begroting op basis van de prognoses van het Centraal Planbureau (CPB) voor loon- en prijsontwikkeling in de sector overheid en compensatie voor loon- en prijsontwikkeling in de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Een eventueel voor- of nadelig saldo verrekenen we met de stelpost indexering. We laten deze stelpost voor het boekjaar 2026 vrijvallen. Dit levert een voordeel op van afgerond € 1,5 miljoen. Voor 2027 en verder blijft de stelpost staan om mee- / tegenvallers op de indexering mee te verrekenen.

AD.14 Inhuur Wet DBA coördinator

Door de groei van het aantal projecten en de ambities van de stad afgelopen jaren, in combinatie met een toegenomen span of control en de gevolgen van gewijzigde wet- en regelgeving, waaronder de Wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties (DBA), is versterking van de managementcapaciteit noodzakelijk gebleken. De tijdelijke inzet van een coördinator is bedoeld als overbruggingsmaatregel (voor 2026 een tegenvaller van € 60.000). Hiermee wordt de kwaliteit en continuïteit van de aansturing geborgd, zodat leidinggevenden hun taken effectief kunnen blijven uitvoeren en de organisatie kan blijven voldoen aan de geldende wet- en regelgeving. Tegelijkertijd wordt binnen het organisatieontwikkelingstraject onderzocht welke structurele maatregelen nodig zijn om deze ontwikkelingen duurzaam te borgen.

AD.15 Gebiedsontwikkeling Energiepark en ambtelijke huisvesting

Eerder heeft de gemeenteraad besloten tot de herontwikkeling van het Energiepark. Het gebied biedt mogelijkheden voor een combinatie van industrieel erfgoed, publieke ruimte, woningbouw, cultuur, ondernemerschap en maatschappelijke voorzieningen. Het Tweelinghuis maakt onderdeel uit van de gebiedsontwikkeling Energiepark en wordt momenteel gebruikt voor ambtelijke huisvesting. In de plannen van Energiepark staat onder andere dat het oude gedeelte van het Tweelinghuis wordt gesloopt en vervangen door sociale woningbouw. Dit maakt dat de gemeente voor een aantal keuzes staat over de toekomstige ambtelijke huisvesting.

Vanuit de gebiedsontwikkeling Energiepark speelt daarnaast een urgent (her)huisvestingsvraagstuk voor PLNT. PLNT moet uiterlijk 30 september 2027 de huidige locatie verlaten om voor de gebiedsontwikkeling zo'n 150 woningen en een nieuwe maatschappelijke opvang op deze plek te realiseren. De gemeente en PLNT onderzoeken alternatieve locaties. Het beschikbaar komen van de nieuwbouw van het Tweelinghuis biedt een mogelijke oplossing, maar ook andere locaties worden verkend. Voor de locatie Tweelinghuis zijn binnen de ontwikkeling van het Energiepark verschillende scenario's denkbaar, zoals woningbouw, ruimte voor maatschappelijke functies, ondernemerschap en mogelijk andere initiatieven.

Om de komende periode uitvoering te geven aan de uitwerking van de scenario's wordt voor 2026 € 224.000 beschikbaar gesteld, waarvan € 175.000 gedekt kan worden uit de bedrijfsvoeringsreserve concern. In het oude gedeelte van het Tweelinghuis bevinden zich de gemeentelijke Verkeersregelininstallatie (VRI) en de gemeentelijke ICT-infrastructuur. Vooruitlopend op de sloop moeten deze worden verplaatst naar respectievelijk het stadhuis en het stadskantoor. Voor deze verplaatsingen wordt voorgesteld twee kredieten beschikbaar te stellen van respectievelijk € 487.000 en € 137.000 (zie besluitpunt 9 en 10). De kapitaallasten van in totaal € 90.000 zijn gedekt in de begroting.

Budgetneutrale wijzigingen:

AD.01 Krediet beveiligde toegangsdeuren Stadskantoor

Op dit moment kunnen onbeveiligde deuren vrij makkelijk op de werkvloeren in het Stadskantoor komen. Bezoekers kunnen zonder toegangspas meelopen met medewerkers naar de tweede, derde en vierde verdieping. De situatie brengt risico's met zich mee voor het uitvoeren van de publieke taak en de informatieveiligheid. Als oplossing worden er in totaal 5 kozijnen geplaatst, één kozijn op de tweede verdieping, twee op de derde verdieping en twee op de vierde verdieping van Level. Deze kozijnen zijn voorzien van glas en bevatten een deur. De deuren zijn uitsluitend te openen met een toegangspas. De kozijnen vormen een hal waar je op de verschillende verdiepingen uit de lift in de B-kern stapt. Met deze oplossing worden de mensen die per ongeluk meelopen uit de lift tegengehouden. Voorgesteld wordt om een krediet van € 70.000 beschikbaar te stellen en de bijbehorende kapitaallasten van afgerond € 11.000 te dekken uit het bedrijfsvoeringsbudget (zie besluitpunt 8).

AD.03 Strategisch Huisvestingsplan

Het Directieteam heeft opdracht gegeven om een Strategisch Huisvestingsplan op te stellen. Dit plan beschrijft de minimale huisvestingseisen en de mogelijke toekomstscenario's. Voor het nader uitwerken van voorkeursscenario's binnen het Strategisch Huisvestingsplan is aanvullend budget nodig van afgerond € 84.000 dat wordt gedekt door een onttrekking aan de bedrijfsvoeringsreserve concern van hetzelfde bedrag.

AD.05 Kapitaallastenontwikkeling 2026

In de begroting 2026 van Leiden staat voor € 50,5 miljoen aan kapitaallasten opgenomen. De werkelijke kapitaallasten voor Leiden, op basis van de boekwaarde van investeringen op 1 januari 2026 en een geringe correctie op de omslagrente van 1,0 % naar 0,9 %, bedragen € 44,3 miljoen. Het voordeel van € 6,2 miljoen moet eerst worden verrekend met de vastgestelde gesloten systemen (bijvoorbeeld auto- en fietsparkeren) en heffingen (bijvoorbeeld de waterzorg- en rioolheffing) voor een bedrag van € 4,5 miljoen. Het voordeel op de kapitaallasten na deze verrekening bedraagt € 1,7 miljoen. In de begroting 2026 van Leiden is, omdat vanuit historisch perspectief sprake is van afwijkingen op voorgenomen investeringsplanningen, rekening gehouden met lagere investeringsvolumes dan begroot. Op basis hiervan is een onderuitputting op de kapitaallasten van 2026 van € 1,7 miljoen opgenomen (bedrag is inclusief de onderuitputting kapitaallasten bij de Centrumregeling). Per saldo bedraagt het incidentele resultaat op de kapitaallasten voor 2026 een nadeel van afgerond € 13.000 dat wordt verrekend met de stelpost kapitaallasten.

Hoofdstuk 4

4 Paragrafen

4.1 Plankosten

Beheersing plankosten

De huidige opzet van plankosten heeft tot doel plankosten zowel in de fase voor aanvraag voorbereidingskrediet (vh kaderbesluit) als na aanvraag voorbereidingskrediet (vh kaderbesluit) inzichtelijk te maken, teneinde de beheersbaarheid te waarborgen. Om dit blijvend te monitoren zijn er overzichten voor lijn- en projectmanagers om de uren en de euro's in te zien. Daarnaast zijn voor de plankostenteams personeelstarieven berekend en wordt de casuïstiek gevolgd op naleving van deze systematiek. Plankosten worden zo goed en sober mogelijk geraamd, bij de kosten wordt sluitende dekking aangegeven, er zijn heldere afspraken gemaakt tussen teams voor de inzet van capaciteit. Bij overschrijdingen van geraamde plankosten wordt een besluit tot aanvullende dekking gevraagd en de stand van het krediet plankosten in definitiefase wordt gevolgd. Monitoren, evalueren en bijsturen van plankosten is en blijft van essentieel belang voor optimale beheersing van projectkosten.

Plankosten krediet in definitiefase

In de bijgevoegde tabellen treft u de stand van het krediet plankosten in definitiefase. Dit krediet wordt gevoed door een jaarlijkse onttrekking aan de reserve bedrijfsvoering plankosten en is ingesteld vanuit het oogpunt van transparantie, monitoring en bewaking. Bij elk projectplan definitiefase waarbij voor plankosten in definitiefase een beroep wordt gedaan op het plankostenkrediet, wordt in een separaat collegevoorstel plankostenkrediet aangevraagd. Deze werkwijze is voor het bestuur een goede grondslag voor enerzijds een betere beheersing van plankosten en anderzijds voor prioritering van de projectenportefeuille. Ofwel: het bestuur geeft keer op keer bewust fiat aan het investeren van voorbereidingstijd in projecten en weet precies hoeveel geld hiermee gemoeid is. Op het moment dat er een aanvraag voorbereidingskrediet (voorheen Kaderbesluit) wordt genomen, worden de plankosten meegenomen in de totale lasten van het project en vloeien de reeds gemaakte plankosten in één keer terug in de reserve. Indien een project geen doorgang vindt, kunnen de kosten uiteraard niet worden meegenomen in de totale projectkosten. In dat geval vindt er geen terugstorting plaats in de reserve en kan dat bedrag niet opnieuw beschikbaar worden gesteld. In beide gevallen zal het project na aanvraag voorbereidingskrediet (voorheen Kaderbesluit) worden afgerond en uit het krediet worden gehaald. Er resteert voor dit jaar nog een bedrag van afgerond € 3,4 miljoen voor de plankosten van nieuwe projecten in definitiefase (onderstaande tabel).

Totaal beschikbaar tot en met 2025 via begroting			€ 10.292.000
Opnieuw beschikbaar gesteld 2015 (1075000/- 126000 rechtstreeks uit reserve)	949.000,00		
Opnieuw beschikbaar gesteld 2016	990.881,00		
Opnieuw beschikbaar gesteld 2017 (464000 -/- 28460 ELO)	435.540,00		
Opnieuw beschikbaar gesteld 2018	318.000,00		
Opnieuw beschikbaar gesteld 2019, 1e rapp	274.038,00		
Opnieuw beschikbaar gesteld 2019, 2e rapp	66.625,00	wel beschikbaar gesteld, maar nog niet in reserve gestort	
Opnieuw beschikbaar gesteld 2020	67.984,00		
Opn beschikbaar gesteld 2020, haarlemmerstraat (1e deel)	177.000,00		
Opnieuw beschikbaar gesteld 2020, dolfijn t schippertje	209.135,00	van Dolfijn nog 2K beschikbaar stellen	
Opnieuw beschikbaar gesteld 2020, paardenwei	32.345,00	in reserve gestort en rechtstreeks op krediet paardenwei	
Opnieuw beschikbaar gesteld 2021, kopermolen	560.000,00		
Opnieuw beschikbaar gesteld 2021, 3e techn wijz	2.401.055,00	van energiepark nog 89K beschikbaar stellen	

Totaal beschikbaar tot en met 2025 via begroting			€ 10.292.000
Opnieuw beschikbaar gesteld via 1e rapportage 2022	91.218,00		
Opnieuw beschikbaar gesteld via 3e techn. wijz. 2022 , 2e deel Werninkterrein	59.200,00		
Opnieuw beschikbaar gesteld via 4e techn. wijz. 2022, Trien Semlerstraat	202.000,00		
Opnieuw beschikbaar gesteld via 1e techn. wijz. 2023, Parkeren M Kavels	34.000,00		
opnieuw beschikbaar gesteld via slotwijziging 2023 Sportpark de Mors	153.000,00		
Opnieuw beschikbaar gesteld t/m 2026			€ 7.021.021
2015 Reeds afgesloten projecten in def fase	-1.329.619,36		
2016 Reeds afgesloten projecten in def fase	-776.968,52		
2017 Reeds afgesloten projecten in def fase	-1.044.957,77		
2018 Reeds afgesloten projecten in def fase 2018, geen	-		
2018 Afkomen overhead ivm afgesloten projecten	-178.862,00		
2019 Reeds afgesloten projecten in def fase	-1.756.663,84		
2019 Afkomen overhead ivm afgesloten projecten	-317.201,00		
2020 Reeds afgesloten projecten, div losse kredieten	-687.958,00		
2020 Afkomen overhead ivm afgesloten projecten	-13.934,00		
2021 Afgesloten project def. fase Kopermolen	-471.387,00		
2021 Afgesloten project def. fase Terweepark	-139.789,00		
2021 Afgesloten project def. fase HOV Leiden Katwijk	-89.476,00		
2021 Afgesloten project def. fase Kaasmarkt	-500.709,89		
2021 Afgesloten project def. fase Roomburg	-153.904,43		
2021 Afgesloten project def. fase Telderskade	-66.677,49		
2021 Afgesloten project def. fase Energiepark	-1.316.931,37		
2021 Afgesloten project def. fase Werninkterrein	-442.177,85		
2021 Afgesloten project def. fase Turkoois	-60.455,00		
2021 Afgesloten project def. fase ZHB Dolfijn 't Schipp	-180.187,53		
2021 Afkomen overhead ivm afgesloten projecten	-408.654,00		
2022 Afsluiten project Tr Semlerstraat	-225.332,00		
2023 Afsluiten project Sportpark de Mors	-172.412,00		
2023 Klein deel van €34.000 afgesloten Parkeren M Kavels	-34.000,00		
2023 overschot van 7101853 sportpart de mors	61.138,00		
2023 aanvulling naar 7101673 trien semlerstraat	-34.945,00		
2024 afsluiten sportpark de mors	25.000,00		
2024 afsluiten rivierenbuurt Meerburg	35.482,00		
2024 aanvulling vlietzone midden	-7.656,00		
2024 aanvulling autogarage M-kavels	-2.009,00		
2025 M kavels	2.280,00		
Reeds afgesloten projecten in definitiefase in voorgaande jaren incl. 2025			-€ 10.288.968
			€ 7.024.053
2026 Begroting uit de reserve plankosten			€ 628.000
Totaal beschikbaar			€ 7.652.053

Projectomschrijving	Leids project of project Derden	B&W besluit	Uren tot kaderbesluit totaal	Begrote kosten tot kaderbesluit
Lopende projecten				€
Diamantplein e.o.	Leids project	BW19.0333	3.834	393.000
Westerpoort (v.h Paardenwei)	Leids project/derden	BW19.0486	2.770	80.000
Herontw. Rivierenbuurt in Meerburg	Leids project	BW22.0030	690	72.400
Geb. visie Willem de Zwijgerlaan	Leids project	BW22.0290	1.811	201.043
Herhuisvesting muziekeducatie en -programming	Leids project	BW22.0494	1.894	210.181
Nieuwe Stadsverf	Leids project	BW 23.0350		561.000
Volkstuinen Oostvlietpolder uren	Leids project	BW 23.0387		194.000
ROC vondellaan	Leids project	WJT-545-2024		454.000
Verbeteren natuurwaarden Oostvlietpolder	Leidse project			186.000
Park de Zwijger-Zuid	Leidse project			290.000
Duurzaamheidsplein	Leidse project			382.000
Sportvoorzieningen openbare ruimte	Leidse project			107.000
Roadrunners	Leidse project			300.000
verbouwing Le Pooleweg 6 (DZB – chocoladefabriek	Leidse project			315.000
Totale onttrekking			10.998	€ 3.745.624
Resterende bedrag voor 2026				€ 3.906.429

Aanvraag onderweg, nog niet door college/raad besloten danwel in administratie verwerkt

Revolverend ROC vondellaan	-34.425
warmtewinning uit sportvelden	526.000
Totaal aan aanvragen onderweg	491.575
Resterend voor nieuwe aanvragen	€ 3.414.854

Plankosten krediet in definitiefase van infrastructurele werken

In de bijgevoegde tabellen treft u de stand van het krediet plankosten in definitiefase van projecten van infrastructurele werken. Dit krediet wordt gevoed door een jaarlijkse onttrekking aan de reserve bereikbaarheidsprojecten en is ingesteld vanuit het oogpunt van transparantie, monitoring en bewaking. Bij elk Projectplan definitiefase waarbij voor plankosten in definitiefase een beroep wordt gedaan op het plankostenkrediet, wordt in een separaat collegevoorstel plankostenkrediet aangevraagd. Deze werkwijze is voor het bestuur een goede grondslag voor enerzijds een betere beheersing van plankosten en anderzijds voor prioritering van de projectenportefeuille. Ofwel: het bestuur geeft keer op keer bewust fiat aan het investeren van voorbereidingstijd in projecten en weet precies hoeveel geld hiermee gemoeid is. Op het moment dat er een aanvraag voorbereidingskrediet (voorheen Kaderbesluit) wordt genomen, worden de kapitaallasten over de plankosten in definitiefase infra verrekend met de hiervoor begrote stelpost kapitaallasten. Indien een project geen doorgang vindt, kunnen de kosten uiteraard niet worden meegenomen in de totale projectkosten. In dat geval komen de lasten uit de definitiefase ten laste van het programma mobiliteit. Er resteert momenteel nog een bedrag van afgerond € 1,3 miljoen.

Budget plankosten definitiefase infra 2021	5.543.531	
Indexering Programmabegroting 2024 met 1,6%	79.896	
Budget plankosten definitiefase infra verhoging 2026 MIP	2.450.000	
Inhaal Indexatie begroting 2025 ad	1.227.769	
Index bijdrage reserve	214.241	

Totale budget plankosten definitiefase infra 2020-2026		9.515.437
Beschikbaar 2021 eerste voortgangsrapportage RV 21.0067	1.000.000	
Beschikbaar 2021 tweede voortgangsrapportage RV 21.0094	1.000.000	
Beschikbaar 2022 tweede voortgangsrapportage RV 21.0094	1.000.000	
Beschikbaar 2024 tweede technische wijziging / Kaderbrief	1.000.000	
Beschikbaar 2025 derde technische wijziging	1.000.000	
Totaal beschikbaar tot en met 2026 via begroting		5.000.000
Investeringsvolume MIP dekking reserve bereikbaarheidsprojecten		4.515.437

Projectomschrijving	Begrote kosten tot kaderbesluit
Lopende projecten	
Noord-Zuid Verbindingsas	492.000
Herinrichting kruising Grote Vink en Ontsluiting Voorschoten	165.000
Bijdrage Grote Vink	-25.000
Masterplan Houtkwartier (vierde technische wijziging)	80.000
Churchillaan	180.000
Spanjaardsbrug	165.000
Herinrichting Lammenschansweg	611.000
Ir Driessenstraat	324.940
Overschrijding Houtkwartier	1.712
Grote Vink	639
Spanjaardsbrug	110.000
Slimme knips, Knip Rijnzichtbrug	300.000
terug van 7102008 Churchillaan	-180.000
fietspaden smaragdlaan - hoge Morsweg	96.616
Lammenschansweg	700.000
PDI Herinrichting Ir. Driessenstraat	60.000
Restant NZ verbindingsas	-94.037
PDI zachte aatregelen Levendaal	40.248

Projectomschrijving	Begrote kosten tot kaderbesluit
PDI Herinrichting Lammenschansweg	400.000
Restant van 7102437 Slimme Knips	-35.599
Restant van 7102492 Fietspaden Smaragdlaan Hoge Morsweg	-34.478
groen fietsroute Haarlemmerweg	350.000
Totale onttrekking	3.708.041
Aanvraag onderweg, nog niet door college ter informatie behandeld.	
Totaal aan aanvragen onderweg	-
Resterend krediet beschikbaar voor nieuwe aanvragen	1.291.959

4.2 Initiatieven derden

Plankosten - krediet Initiatieven derden

Het doel van het krediet Initiatieven derden is om bouwprojecten (initiatief ligt bij de marktpartij) vanuit de markt te faciliteren. Om deze bouwprojecten goed te kunnen faciliteren is het van belang dat snel ambtelijke capaciteit ingezet kan worden om zodoende kansrijke particuliere initiatieven te begeleiden en waar nodig om onderzoeken te laten verrichten. Middels het instellen van het krediet Initiatieven derden zijn aanloopkosten voorgefinancierd tot het sluiten van een anterieure overeenkomst. Het betreft kosten van ambtelijke inzet en onderzoekskosten (ook extern) die overeenkomstig de Wet ruimtelijke ordening verhaald moeten worden op de initiatiefnemer. Door het sluiten van een anterieure overeenkomst, afoming van de meeropbrengst bij erfpachtconversie, extra opbrengsten uit grondverkoop of een exploitatieplan worden deze voorgefinancierde middelen van derden door de gemeente terugontvangen. Na ontvangst van deze bijdrage worden deze middelen teruggestort in het fonds zodat deze middelen opnieuw beschikbaar kunnen worden gesteld voor nieuwe initiatieven vanuit de markt. Kortom, hetzelfde geld kan in meerdere projecten worden geïnvesteerd. Het krediet Initiatieven derden is hiermee een revolverend fonds. In de onderstaande tabel is de actuele stand van het krediet initiatieven derden opgenomen. Dit krediet wordt gevoed door onttrekkingen aan de reserve Grondexploitaties. Per 2026 is vanuit de reserve Grondexploitaties in totaal € 5,5 miljoen beschikbaar gesteld. Elke projectopdracht - waarbij voor voorfinanciering een beroep wordt gedaan op het krediet Initiatieven derden - wordt aan het managementteam van het cluster Stedelijke Ontwikkeling ter vaststelling aangeboden. Deze werkwijze is een goede grondslag voor enerzijds een goede beheersing van plankosten en anderzijds voor prioritering in de projectenportefeuille. Ofwel: vanuit het cluster Stedelijke Ontwikkeling wordt keer op keer bewust toestemming gegeven voor het investeren van voorbereidingstijd in projecten en weet precies hoeveel geld hiermee gemoeid is.

Indien akkoord wordt gegeven om vanuit de gemeente te werken aan een project sluit de gemeente met de initiatiefnemer een intentieovereenkomst af. Hierin wordt alvast een eerste tegemoetkoming in de kosten overeengekomen (deze bijdrage wordt verrekend met de uiteindelijk te verhalen kosten). Als een initiatief (de projecten van voor vaststelling Nota Kostenverhaal) niet leidt tot een uitvoerbaar plan kunnen de gemaakte kosten niet verhaald worden. In dat geval zullen de middelen die beschikbaar zijn gesteld uit het krediet initiatieven derden definitief voor rekening van dit krediet komen en zijn ze dus 'verloren' voor andere nieuwe initiatieven. Om dit soort tegenvallers te voorkomen is een werkwijze geïntroduceerd waarbij de gemeente alleen plankosten maakt wanneer een zogenaamde intentieovereenkomst is gesloten. In deze gevallen wordt vanuit het krediet Initiatieven derden geen middelen meer voorgefinancierd. Dit betekent dat het krediet Initiatieven derden straks alleen nog wordt gebruikt voor voorfinanciering van plankosten waarbij een gemeentelijke grondverkoop dan wel erfpachttuitgifte aan de orde is.

Huidige stand krediet

Het beschikbare budget van het krediet Initiatieven derden bedraagt per augustus 2026 € 36.625 (zie onderstaande tabel). Naast revolverende middelen zijn er ook middelen die niet terugvloeien (per 2026 een bedrag van € 500.818). Dit betreft het project LEAD Monuta waar kosten zijn gemaakt als gevolg van een WOB-verzoek. Deze kosten zijn niet verrekenbaar met de betreffende initiatiefnemer. Daarnaast zijn bij de projecten Rooseveltstraat, Hoflaan, Corantijnstraat en Diamantplein extra plankosten gemaakt die niet voor

rekening van de initiatiefnemer zijn. Dit onder andere als gevolg van scopewijziging projecten en het niet doorgaan van initiatieven vanuit de gemeente.

	Bedrag in euro's
Totaal beschikbaar gesteld vanuit de reserve grondexploitatie per 2026	5.500.000
Revoluerende middelen 2026 (verwerkt in begroting)	6.578.869
Totaal beschikbaar	12.078.869
<i>Projectomschrijving projecten</i>	<i>Begrote kosten tot sluiten anterieure overeenkomst</i>
Totaal afgesloten PID projecten:	9.905.740
Openstaande projecten:	
PID Mary Zeldenrustlaan	261.423
PID Verbeekstraat	377.055
PID Archimedesweg 15	101.612
PID Zernikedreef 10	108.728
PID Lorentzkade fase 2	532.408
PID Pesthuislaan 8	142.385
PID Barthen	165.000
PID Roosevelt West plot 1A	183.371
PID Opaalstraat e.o.	214.521
PID Plexus Kaiserstraat	50.000
Totaal onttrekking	12.042.243
Resterend bedrag voor 2026 en verder	36.625

4.3 Personele lasten en externe inhuur

Inleiding

In deze paragraaf geven we inzicht in de ontwikkeling van de kosten van externe inhuur ten opzichte van de totale personele lasten. In de begroting 2026 is een streefpercentage voor externe inhuur van 17,5% opgenomen. Dit percentage is gebaseerd op de landelijke realisatie van de 100.000+ gemeenten volgens de gegevens uit de personeelsmonitor van de VNG uit 2024.

Inmiddels is ook het landelijke percentage over 2025 bekend. Voor de 100.000+ gemeenten was dit 16,1%. Voor Leiden was het 16,3%.

Hoe berekenen we dit percentage?

Conform de methode gehanteerd in de Personeelsmonitor worden de uitgaven voor externe inhuur uitgedrukt als percentage van de totale loonsom inclusief externe inhuur. Externe inhuur is de inhuur die niet van de eigen of een andere ambtelijke organisatie wordt afgenomen.

Wat is de prognose voor 2026?

	rekening 2025	prognose 2026
Totaal uitgaven loonsom	165.713.000	179.489.000
Totaal uitgaven externe inhuur	32.355.000	28.986.000
Percentage externe inhuur	16,3%	13,9%
Streefwaarde bij begroting	18,2%	17,5%

Het percentage inhuur is bij deze prognose een stuk lager dan de streefwaarde voor 2026 en het resultaat van 2025.

De belangrijkste redenen voor inhuur zijn:

- Het realiseren van tijdelijke projecten.
- Inzet van specialistische kennis.
- Noodzakelijke vervanging bij ziekte.
- Krapte op de arbeidsmarkt waardoor een vacature moeilijk is in te vullen.

De daling van het percentage inhuur bij deze prognose betreft bijna alle afdelingen. Een van de oorzaken van het lagere percentage is dat in het kader van de Wet DbA (deregulering beoordeling arbeidsrelaties) meer zzp'ers weer voor een vaste baan kiezen. Waardoor we meer vacatures konden invullen. Dat is ook zichtbaar aan het percentage van de daadwerkelijke bezetting van de formatieruimte, dat in vergelijking met de stand per 31-12-25 is gestegen met 0,4%. Alleen bij Interne Dienstverlening en Advies (IDA) en dan met name bij Informatie Voorziening (IV) en Inkoop en Financiën zie je een grotere stijging van de inhuur. Deze stijging zal naar verwachting incidenteel van aard zijn omdat het te maken heeft met de implementatie van het nieuwe inkoop- en financiënsysteem.

4.4 Bedrijfsvoeringsreserve concern

De bedrijfsvoeringsreserve concern heeft als primaire functie het opvangen van jaarlijkse fluctuaties in de bedrijfsvoering en heeft om die reden een egaliserend karakter. Secundair wenden we deze reserve aan ter oplossing van knelpunten in de bedrijfsvoering. De voeding van deze reserve is o.a. het resultaat op de bedrijfsvoering bij de jaarrekening.

Tabel 1 Verwerkte mutaties

Bedrijfsvoeringsreserve Concern	2026
Stand reserve	3.541.568
Toevoeging Jaarrekening 2025	394.737
Budgetoverheveling Vervanging financieel systeem*	-1.900.000
Budgetoverheveling Strategisch Huisvestingsplan*	-38.000
	1.998.305

Tabel 2 mutaties Tweede Voortgangsrapportage 2026

Bedrijfsvoeringsreserve Concern	2026
Stand reserve	1.998.305
Aanvullende budget voor het opstellen van het Strategisch Huisvestingsplan	-84.340
Gebiedsontwikkeling Energiepark en ambtelijke huisvesting	-175.000
Verwachte stand per 31-12-2026	1.7938.965

In het tweede kwartaal inventariseren we de aanvragen voor budgetten die gedekt moeten worden uit de Bedrijfsvoeringsreserve concern. In tabel 1 zijn de aanvragen die in 2024 en 2025 zijn gedaan en al verwerkt in de begroting 2026 vermeld. In tabel 2 staan de aanvragen vermeld die in 2026 zijn gedaan. De administratieve verwerking van in tabel 2 vermelde aanvragen van de onttrekkingen voor jaarschijf 2026 wordt meegenomen in deze Tweede Voortgangsrapportage.

Toelichting mutaties (tabel 2):

- Het Directieteam heeft eerder opdracht gegeven een Strategisch Huisvestingsplan op te stellen. Dit plan beschrijft de minimale huisvestingseisen en de mogelijke toekomstscenario's. In het tweede kwartaal van 2026 zijn voorkeursscenario's verder uitgewerkt. Hiervoor is een aanvullend budget van € 84.340 nodig.
- Voor de gebiedsontwikkeling van het Energiepark en ambtelijke huisvesting wordt een bedrag van € 175.000 beschikbaar gesteld voor het nader uitwerken van de verschillende scenario's, zoals nader toegelicht onder AD. 15 in [3.11.3 Toelichtingen afwijking begroting 2026](#).

4.5 Taakstellingen

De raad wordt via de planning- en controlcyclus over de voortgang van de realisatie van de taakstellingen geïnformeerd. In deze paragraaf geven we een overzicht van de hoogte van taakstellingen in 2026, de wijzigingen en de wijze waarop wij nog openstaande taakstellingen in 2026 willen realiseren.

Voor jaarschijf 2026 zijn er op dit moment geen openstaande algemene taakstellingen. Hoewel formeel geen taakstelling is in de begroting 2026 rekening gehouden met planningsoptimisme bij investeringen van € 1,4 miljoen. Meer over het planningsoptimisme (onderuitputting kapitaallasten) leest u in hoofdstuk [Hoofdstuk 2 Hoofdpijnen financiële positie](#) en in de paragraaf [ontwikkeling kapitaallasten](#) van hoofdstuk 4.2.2. Investerings van de programmabegroting 2026. In deze Tweede Voortgangsrapportage wordt dit planningsoptimisme voor 2026 teruggebracht naar nul.

4.6 Halfjaarlijkse MeerjarenPerspectief Grondexploitaties (MPG)

Met deze paragraaf geeft het college invulling aan de motie uit 2014 om twee keer per jaar te rapporteren over de grondexploitaties. Het eerste rapportagemoment vindt plaats in het "Meerjaren Perspectief Grondexploitaties" (MPG) als onderdeel van de jaarstukken. Deze tweede rapportage betreft een actualisatie op hoofdlijnen en vindt jaarlijks plaats na het zomerreces en voor de begroting. De bijgestelde resultaten van de tweede actualisatie op hoofdlijnen worden niet tussentijds, middels een begrotingswijziging geformaliseerd. Hiervoor is het nodig dat de gemeenteraad alle geactualiseerde versies van de grondexploitaties afzonderlijk vaststelt. Dit gebeurt één keer per jaar samen met het opstellen van het MPG en de jaarstukken.

Resultaten en risico's

Onderstaande tabel 1.1 toont de wijzigingen ten opzichte van het vastgestelde MPG 2026. De resultaten van 01-07-2026 zijn opgesteld op basis van ontwikkelingen en inzichten die zich het afgelopen half jaar hebben voorgedaan. Gedetailleerde informatie over de grondexploitaties is vertrouwelijk beschikbaar.

Nr.	Projectnaam	MPG 2026 NCW	MPG 01-07 2026 NCW	Verschil NCW (- = nadeel)
1	Rhijnvreugd	€ -91	€ -340	€ -249
2	Bizetpad	€ -444	€ -95	€ 349
8	Telderskade/ vijfhoven	€ -576	€ -576	€ -
9	Lammenschansdriehoek	€ -6.231	€ -4.845	€ 1.386
10	Schipholweg 101 A t/m K	€ -458	€ -459	€ -1
11	Entreelocatie EL6,7	€ 5.285	€ 5.115	€ -171
19	Groenordhallen	€ 90	€ 90	€ -
45	Stationsgebied K1 t/m K5 & M1-3	€ -8.307	€ -8.307	€ -
	Saldo	€ -10.732	€ -9.417	€ 1.315

Tabel 1.1 Resultaten MPG 2026 versus resultaten MPG-halfjaar 2026 (Bouwgrond in exploitatie, BIE)

Opvallendste wijziging betreft de Lammenschansdriehoek, hier verbetert het resultaat naar huidige inzichten met bijna € 1,4 miljoen. Afgelopen half jaar is het contract voor het Gammablok afgesloten en zijn opbrengsten opgenomen waar eerder nog geen rekening mee was gehouden. Het saldo van de grondexploitatie Rhijnvreugd verslechtert doordat een eerder verkregen subsidie is ingetrokken. Er is wel direct een nieuwe subsidie aangevraagd. Als de aanvraag wordt gehonoreerd is het subsidiebedrag door een gewijzigd programma sowieso lager. Het saldo bij het Bizetpad is verbeterd, voornamelijk doordat er subsidie is verkregen.

Behalve dat de resultaten kunnen wijzigen door nieuwe omstandigheden en inzichten, is het risico- en kansenprofiel van de projecten dynamisch. Daarom worden de risico's en kansen per project meerdere keren per jaar geactualiseerd.

Nr.	Projectnaam	MPG 2026 Risico's	MPG 01-07-2026 Risico's	Verschil (- = nadeel)
1	Rhijnvreugd	€ -205	€ -313	€ -108
2	Bizetpad	€ 130	€ -70	€ -200
8	Telderskade/ Vijfhoven	€ -93	€ -113	€ -20
9	Lammenschansdriehoek	€ -2.490	€ -2.030	€ 460

10	Schipholweg 101 A t/m K	€ -93	€ 18	€ 110
11	Entreelocatie EL6,7	€ -65	€ -65	€ -
19	Groenordhallen	€ -216	€ -216	€ -
45	Stationsgebied K1 t/m K5 & M1-3	€ -2.010	€ -3.005	€ -995
	Saldo	€ -5.041	€ -5.794	€ -753

Tabel 1.2 Risico's MPG 2026 versus resultaten MPG-halfjaar 2026 (BIE)

De actualisatie van de project specifieke risico's per 1 juli 2026 heeft geleid tot aanpassing van de risicobedragen. Het risicoprofiel in het stationsgebied is toegenomen doordat het risicoprofiel van de M-kavels is toegenomen. Bij de uitvoering van het grondwerk zijn onvoorziene tegenvallers opgetreden. Omdat nog niet helder is wat dit precies betekent voor de grondexploitatie is hiervoor een risico opgenomen. Tegelijkertijd zijn enkele eerder geïdentificeerde kansen komen te vervallen. Zo is de verkoop van circulaire materialen niet langer als kans opgenomen en is een mogelijke bijdrage vanuit de parkeergarage vervallen. Voor K5 is sprake van een verbetering van het risicoprofiel. Per saldo leidt dit ertoe dat het totale risicoprofiel van het Stationsgebied met circa € 1 miljoen toeneemt. De risico's bij Lammenschansdriehoek daarentegen nemen af nu er een overeenkomst is gesloten voor het Gammablok en er een aannemer is geselecteerd voor de aanleg van de openbare ruimte fase II in de Lammenschansstrip. Bij Bizetpad is de kans omgeslagen naar een klein risico doordat zoals hierboven vermeld de subsidie waarvoor eerder een kans was opgenomen is verkregen en nu is verwerkt in de grondexploitatie. Bij Rhijnvreugd is er zoals hierboven vermeld na het intrekken van de eerdere subsidie kans op een nieuwe subsidie. De risico's voor plankosten en risico's als gevolg van het aangrenzend infraproject zijn echter toegenomen. Per saldo is het risicoprofiel bij Rhijnvreugd met ruim € 0,1 miljoen toegenomen.

In onderstaande tabel is het totale financiële effect (NCW en risico's) voor de verschillende grondexploitaties weergegeven; overall een positief effect van bijna € 0,6 miljoen, voornamelijk veroorzaakt door Lammenschansdriehoek en in mindere mate door Bizetpad en Schipholweg 101 A t/m K.

Nr.	Projectnaam	Verschil Saldo NCW	Verschil Saldo Risico's	Verschil saldo grondexploitatie incl. risico's (-=nadeel)
1	Rhijnvreugd	€ -249	€ -108	€ -356
2	Bizetpad	€ 349	€ -200	€ 149
8	Telderskade/ vijfhoven	€ -	€ -20	€ -20
9	Lammenschansdriehoek	€ 1.386	€ 460	€ 1.846
10	Schipholweg 101 A t/m K	€ -1	€ 110	€ 109
11	Entreelocatie EL6,7	€ -171	€ -	€ -171
19	Groenordhallen	€ -	€ -	€ -
45	Stationsgebied K1 t/m K5 & M1-3	€ -	€ -995	€ -995
	Saldo	€ 1.315	€ -753	€ 562

Tabel 1.3 Beoordeling resultaten MPG-saldo grondexploitatie incl. risico's

Het actualiseren van de algemene risico's staat in het teken van de parameters voor kosten-, opbrengsten- en rentestijgingen. Deze risico's worden onder de algemene risico's geschaard omdat het buiten de invloedssfeer van de gemeente ligt. Er zijn op dit moment geen nieuwe inzichten die aanleiding geven tot een tussentijdse actualisatie van de algemene risico's.

Het manifesteren van een risico heeft een verslechtering van het saldo van de grondexploitatie tot gevolg, dit leidt bij negatieve grondexploitaties tot een benodigde aanvullende verliesvoorziening. Om hierop voorbereid te zijn wordt voor de projecten in uitvoering (Bouwgronden In Exploitatie, BIE) een risicoreservering gedaan gelijk aan het berekende netto risicobedrag. De aanwezige weerstandscapaciteit voor actieve grondexploitaties bevindt zich in de reserve 'Risico's projecten in uitvoering'. Dotatie aan de reserve Risico's projecten in uitvoering vindt, na besluitvorming in de gemeenteraad, plaats vanuit de reserve Grondexploitaties ten koste van het vrij besteedbaar vermogen. Ook dit gebeurt één keer per jaar via het vaststellen van het MPG als onderdeel van de jaarstukken.

Voortgang jaarschijf 2026

De wijziging van het financiële resultaat bij Lammenschansdriehoek wordt meegenomen in de slotwijzigingen. Verder geeft het voortschrijdend inzicht per 1 juli 2026 nog geen aanleiding om de begroting van de lopende grondexploitaties voor het jaar 2026 aan te passen ten opzichte van de prognose in het Meerjarenperspectief Grondexploitaties 2025. Mocht dat inzicht komende maanden wijzigen, kan dat ook meegenomen worden bij de slotwijzigingen.

Hoofdstuk 5

5 Overzicht reservemutaties

Hieronder staat de specificatie van de mutaties in reserves zoals die in deze voortgangsrapportage opgenomen zijn.

Storting: Positief bedrag is verhoging van de storting - negatief bedrag is verlaging van de storting
 Onttrekking: Positief bedrag is verlaging van de onttrekking - negatief bedrag is verhoging van de onttrekking

Reserve	Omschrijving	Storting/ Onttrekking	2026	2027	2028	2029
Bedrijfsvoeringsreserve concern	AD03 Strategisch huisvestingsplan	Onttrekking	-84.340	-	-	-
	AD15 Energiepark en ambtelijke huisvesting	Onttrekking	-175.000			
Concernreserve	Saldo 2de Voortgangsrapportage 2026	Onttrekking	-544.511	-	-	-
Reserve afschrijvingen investeringen	0403 Krediet aanpassing kruispunt Eduard van Beinumstraat/Vijf Meilaan	Storting	350.000	-	-	-
Reserve afschrijvingen investeringen	AD05 Kapitaallastenontwikkeling	Onttrekking	798.374			
Reserve afschrijvingen investeringen	0403 Krediet aanpassing kruispunt Eduard van Beinumstraat/Vijf Meilaan	Onttrekking	-	-	-	-8.750
Reserve afschrijvingen investeringen	0405 Projecten 'Ruimte op straat'	Onttrekking	-	11.250	11.250	11.250
Reserve afschrijvingen investeringen	0405 Projecten 'Ruimte op straat'	Onttrekking	-450.000	-	-	-
Reserve budgetoverheveling	1001 Budgetoverheveling schuldhulpverlening	Storting	161.000	-	-	-
Reserve budgetoverheveling	1001 Budgetoverheveling schuldhulpverlening	Onttrekking	-	-161.000	-	-
Reserve Duurzame Stad	0703 Motie voedselstrategie	Onttrekking	-150.000	-	-	-
Reserve egalisatie kapitaallasten CR	AD05 Kapitaallastenontwikkeling	Onttrekking	926.927			
Reserve grondexploitaties	0603 Rijksbijdrage realisatiestimulans	Storting	3.767.750	-	-	-
Reserve grondexploitaties	AD05 Kapitaallastenontwikkeling	Onttrekking	189.123			
Reserve grondexploitaties	0403 Krediet aanpassing kruispunt Eduard van Beinumstraat/Vijf Meilaan	Onttrekking	-350.000	-	-	-
Reserve parkeren	0402 Krediet Fietsparkeren Binnenstad	Storting	-	-15.000	-14.720	-14.440
Reserve parkeren	0404 Krediet Fietsparkeren in de wijken	Storting	-	-	-17.095	-16.640
Reserve parkeren	AD05 Kapitaallastenontwikkeling	Onttrekking	165.107			
Reserve parkeren	0404 Krediet Fietsparkeren in de wijken	Onttrekking	-	-17.550	-	-
Reserve RVMK (reg verkeer en milieukrt)	0401 Regionaal Verkeersmodel Holland Rijnland	Storting	56.719	-	-	-
Reserve Sociaal Domein	1004 WISedocs	Onttrekking	-120.000	-	-	-
Reserve Sociaal Domein	AD08 Ziektevervangende ondersteuning PMO	Onttrekking	-300.000	-	-	-
Reserve Sociaal Domein	AD10 Interim-management PMO	Onttrekking	-220.000	-	-	-
Reserve Sociaal Domein	0701 Specialistische jeugdhulp	Storting	2.558.566	-	-	-
Reserve Sociaal Domein	0904 Huisvestingslasten Inluzio	Onttrekking	-35.000	-70.000	-70.000	-35.000
Reserve Sociaal Domein	1002 Afbouw subsidie Stichting Leergeld	Onttrekking	-107.000	-	-	-
Reserve Sociaal Domein	1005 Armoedebeleid	Onttrekking	-600.000	-	-	-

Reserve	Omschrijving	Storting/ Onttrekking	2026	2027	2028	2029
Totaal			5.837.715	-252.300	-90.565	-63.580